

במקום מבוא

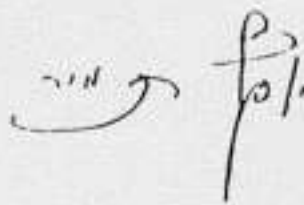
"במחצית השנייה של המאה הנוכחית מתנהל, בקצב מהיר, קרב בין הטבע לבין מעשה ידי האדם. האדם מסתייע בפיתוח "אמצעי-לחימה" טכנולוגיים, בניצול מירבי של כושר ההמצאה המדעי, ובסיוע הגניוס האנושי כדי לשנות את היקום. הטבע מתגונן ונסוג. אם התפתחות זו תימשך בלא הרף, עתיד האדם שיחיה בחלוף האלף הנוכחי לחזות בתקופה בה יהיה עד לזעזועים מרחיקי לכת בביוספירה. הזעזועים הצפויים אינם מתבטאים במישור הסביבתי בלבד; הם בעלי משמעות חברתית, כלכלית וכלל-אנושית. האיזון העדין בסובב אותנו נפגם. קצב העיור, על כל השלכותיו השליליות, גבר. הצפיפות עלתה. הזיהומים הסביבתיים רבו, וחיי האדם בן-זמננו נתונים יותר מאי-פעם להשפעות מזיקות שהן פרי יצירתו. ישראל נתונה אף היא בעיצומו של תהליך זה, בהיותה ארץ מתפתחת בכקצב מואץ, נבנית בהתאם לצרכי העליה ההמונית ונזקקת לניצול מלא של מקורות הטבע המצויים בה.

האזרח הישראלי נתון במבוכה. הוא מרגיש שיש לעשות למען שיפור הסביבה בה הוא חי ופועל. הוא חש שצמיחה כלכלית בלא תיכנון סביבתי והגנה על איכות החיים, כמוה כרדיפה אחרי חלום המלווה סיוטים גוברים והולכים. כיום גוברת ההכרה שלמעשה אין פיתוח ואיכות הסביבה נוגדים זה את זה, אלא שיש לקיים איזון ביניהם.

מתחילת העשור השישי מנהלת הכנסת מאבק למען מניעת הרס עצמי. פעילותה אף גברה בשנות ה-70. מאבק זה מתנהל בתנאים לא קלים: כבר כיום חיים באזור המהווה 0.9% משטח ישראל (גוש דן) כ-28% מאוכלוסיית הארץ. קצב גידול האוכלוסייה הוא 3% לשנה (מהגבוהים בעולם), הריכוז האורבני ברצועת החוף הוא מהצפופים ביותר. בהיעדר תיכנון כולל של התפשטות עירונית רצופה צפויים באזור תל-אביב רבתי (ברדיוס של 5 ק"מ) כ-16 אלף נפש לקמ"ר וזאת כאשר אוכלוסיית המדינה תגיע ל-8 מיליון תושבים.

תוך חיפוש אחרי פתרונות, הוחל בגיוס חברי-כנסת למען שינוי המדיניות שהיתה נקוטה בידי הזרוע המבצעת בכל הכרוך באיכות הסביבה. תחילה היתה הסתייגות מחשיבות הנושא. הסברה יסודית, אספקת מידע שוטף והתוודעות לבעיות הסביבתיות שינו את היחס לבעיה.

צטוט דברים מהכנסת אותם אמרתי לפני 25 שנה...

ישיבת הנהלת 'חיים וסביבה' במרכז השלטון המקומי בתל-אביב, 21.10.91. על סדר היום: מצב חרום במשק המים. אורח: פרופ' דן זסלבסקי, נציב המים.

חיים וסביבה – ארגון-ג שהוקם כעמותה ללא כוונות רווח ביוזמת יוסף תמיר, בשנת 1975. פועל על טהרת ההתנדבות. נועד לקיים שיתוף פעולה בין-ארגוני ויצירת חזית ארצית של שוחרי הסביבה במישורים הפרלמנטרי, השלטון המקומי ובקשרים בינלאומיים. בו בזמן החלו התארגנויות דומות ברחבי תבל. זמן מה אחרי כן נוסד המרכז העולמי של הארגונים המתנדבים (NGO's) בניירובי שבקניה. הוא הוכר על ידי ארגון האומות המאוחדות. **חיים וסביבה** הצטרף למערך הבינלאומי ב-1976. כיום מונים הארגונים הלא ממשלתיים כ-40 מליון חבר. מטרות **חיים וסביבה** נקבעו כדלקמן:

- * תאום בין הארגונים ויצירת חזית משותפת בנושאים ארציים.
- * תגובות מאוחדות בשאלות לאומיות ובין לאומיות.
- * קשר עם ארגונים בינלאומיים זהים.
- * פרסום חומר ותגובות בשם כל שוחרי איכות הסביבה והחיים בישראל.
- * עצמאות חברי ארגון הגג נשמרת בקפדנות רבה.
- * **לחיים וסביבה** שמור, על פי החוק מקום, כנציג ציבור, במועצה הארצית לתכנון ולבניה ומשקיפים בוועדות המחוזיות.

תוכן המינשר:

- ההימור על העתיד, עמ' 4
- איזה ארץ נוריש לדורות הבאים, עמ' 6
- האזיר, המים והאדמה המועילה, עמ' 7
- במדרון הפרות משטר חוק וסדר, עמ' 8
- תחבורה ותעבורה, עמ' 9
- עדיפות תועלת בת-קיימא על פני חומרות בת חלוף, עמ' 10
- לקראת עידן של כלכלה תחזוקתית עמ' 12
- הדלק והסביבה עמ' 13
- עיור ללא ריסון, עמ' 14
- המורשת התרבותית, עמ' 15
- הזיהום, עמ' 16
- הסביבה הטבעית, עמ' 17
- לא רק הבטחון יחרוץ את עתיד המדינה, עמ' 18
- בריאות וסביבה, עמ' 19
- שימושי הקרקע וניצולה, עמ' 20
- החקלאות והסביבה, עמ' 21
- אמנת העיר ותושביה, עמ' 22
- מהי אקולוגיה, עמ' 23
- מעורבות הציבור – שליחות ארגונים חוץ-משלתיים (NGO's), עמ' 24
- לשמור על יחסי הגומלין בינינו לבין סביבתנו, עמ' 25
- אחרית דבר, עמ' 27
- נספח מס' 1, Agenda 21, עמ' 29
- נספח מס' 2, החברה בת זמננו ובעיות איכות החיים והסביבה, עמ' 31
- נספח מס' 3, הניכנע, או נחיה בשלום עם הטבע, עמ' 33
- נספח מס' 4, האזרח התל-אביבי בפני כס המשפט, עמ' 36
- מבחר פרסומים שהופיעו בעתונות הישראלית, עמ' 37
- מבחר חוברות שראו אור במהלך השנים, עמ' 69

ההימור על העתיד

לא במקרה הוענק פרס נובל לשלום 1995 לראשונה למדענים במקצועות הכימיה והפיסיקה. אות הכבוד הגבוה ביותר שזכה בו אינו מיוחד למדינאים דגולים שוחרי שלום ולא למטיפים בעלי שאר-רוח.

החריגה ממורשת השנים שהיתה מקובלת בשטוקהולם משקפת את התמורה שחלה בעולם לגבי המושג שלום כדור הארץ וקיום האנושות בעתיד. בשלהי האלף השני לספירה האזרחית מקבלים את פרס השלום ארבעה אנשי מדע בגין מחקרים המצביעים על הסכנה שבדילול שכבת האוזון המגינה על הביוספירה ובזכות מאבקם לחיסול האיום הגרעיני.

קדמה לאירוע באוסלו (בה מתקיים טכס חלוקת פרס השלום) עדותם של הפרופסורים פאול ארליך, בארי אוקונר ושל לסטר בראון, נשיא מכון Worldwatch רב המוניטין, הקובעת שעתיד כדור הארץ לוט בערפלי שכבת האוזון ואפקט החממה העוטפת את היקום. הטכס באוסלו היה בבחינת גושפנקה רשמית כל-עולמית שאנו מהמרים על העתיד. במלים אחרות – אנוח ניצבים בפני בעיית הישרדות.

שני הנסיונות של אירגון האומות המאוחדות לקדם את פני הבאות לימדונו שהעיסוק בהבנת מסתורין הביולוגיה, הפיסיקה, הכימיה והאקולוגיה סבוך ומורכב ממעורבות בפוליטיקה, כלכלה וסכסוכים בין לאומיים.

עתה אין חולקים שועידת האומות המאוחדות על סביבת האדם שכוונסה בשטוקהולם ביוני 1972 ופסגת כדור הארץ של האר"מ על סביבה ופיתוח שזומנה בריו דה'ז'נרו ביוני 1992 היו הצלחה ארגונית, אולם כשלון תכליתי.

"אין סימנים שבני האדם מוכנים לשנות סדרי החברה ואורחות החיים על פני האדמה" – אמר לאחרונה מוריס סטרונג, האיש שניצח על שתי הועידות של האומות המאוחדות. הגיוס העולמי הייצוגי הצליח. מימוש ההחלטות וההתארגנות לביצוען – נכשלו. "בני האדם, ממשיך סטרונג, מתרחקים מהטבע וממתנותיו. הם מעדיפים חיי שעה במקום התמודדות-אמת עם בעיות האימה שבאופק. אירגון האומות המאוחדות, מסיים האיש שגייס את העולם לועידת שטוקהולם וריכז את פסגת כדור הארץ בריו דה'ז'נרו, פשוט פשט את הרגל בכל הנוגע להבטחת עתיד כדור הארץ".

לפנינו חזות קשה.

כמה קודרים הם ענני המחר.

הפיכת ישראל למדינה-עיר (מעין מגלופוליס)

הוא רק ענין של זמן.

מדיניות העליה והשינויים הפוליטיים באיזורנו מכתביים לנו מציאות הטומנת בחובה סכנות לאיכות חיינו. מצב זה מחייב התארגנות ממלכתית בהתאם.

למרבה הצער אין בקרבנו הבנה והערכות לגבי הצפוי. איננו לומדים לקחי כשלונות שנתגלו במישור זה בחלקי עולם שונים.

בישראל, מאז יסודה, נחשבים משרדי ממשלה שעניינם שרות הצבור (פנים, תחבורה, משטרה, איכות הסביבה ועוד) כמשרדים נחותים. המימסד הישראלי ראה במתן שרותים לאזרח, תכנון אב למדינה, שמירת החוק והסדר, עיסוק ברשויות המקומיות, בבעיות העיור, התחבורה וחיי היום יום של האוכלוסין – ענין משני. זו הסיבה שמשרד הסביבה הוקם בישראל ב-1988, כ-20 שנה לאחר שגייסתי את הכנסת (בימי ראש הממשלה לוי אשכול) למען כנון משרד חיוני זה, מי שאינו מתמכר לבעיות בטחון או כלכלה נחשב לשר נחות דרגה.

האבסורד הזה הוא סימן ההיכר של מישטר שגוי ולקוי.

על סף 1996 הגיעני השנתון הסטטיסטי לישראל של 1995. הפרק הראשון בו גדוש נתונים על שטח, אקלים ואיכות הסביבה בישראל. בחרתי להביא נתון אחד. די בו כדי להציג מה מתרחש בתחום איכות חיינו בארץ הדינאמית: כמות הגז הרעיל תחמוצות חנקן. NO_x שנפלטה משריפת דלק המכוניות היתה ב-1980 79,000 טון. לפני שנה עלתה הכמות ל-188,000 טון! משק המים מצוי במצב מדאיג יותר. וכמוהו מחמירה בעיית חיסול מהיר של האדמות המניבות.

"בעוד 10 או 15 שנה – קובע נציב המים לשעבר מאיר בן-מאיר בסתיו 1995 – כל המים השפירים המצויים בין הירדן והים יהיו נחוצים לשתייה. לחקלאות לא ישארו מים שפירים כלל".

בחברה הנדחסת לאורבניזציה חולנית, הנתונה במצוקה חברתית (הנובעת בין היתר מתהליך העיור, השרויה במחלוקות פוליטיות חריפות והמעלה על נס צריכה מוגזמת, השתעבדות לממון ומרכנטליזם כליכול – מוטלת החובה על הציבור הרחב לגלות מעורבות חיובית. עליה להקרין על הסביבה ובראש בראשונה על הממשל. אין להותיר את השר לאיכות הסביבה בודד בחזית הקדמית של המאבק.

לשם כך קם ארגון הגג חיים וסביבה. עתה מלאו לפעילותו 20 שנה. לפני הקורא מוגש תקציר עמדותיו ופעלו מלווים במקבץ פרסומים שהופיעו בעיתונות הישראלית במהלך 20 השנים 1975-1995.

פרופ' לב פישלזון – מדען, איש ציבור ולוחם אמיץ למען איכות הסביבה בארץ ובזירה הבינלאומית.

איזו ארץ נוריש לדורות הבאים

**"תבל – זו ארץ ישראל. למה נקרא שמה תבל?
שהיא מתובלת (תבלין) בכל. ארץ ישראל לא חסרה
כלום. שנאמר: לא תחסר כל בה"
(משלי ח', דברים ח', ספרי עקב)**

איכות החיים וטיב סביבת האדם הנם מרכיבים חיוניים בתרבותה של חברה נאורה. הם כח משיכה לעולים. הם שקובעים את המוניטין של ישראל וערכיה.

שתי החברות הופצו ב־1988, ב־20,000 עותקים.

לקראת שנות ה־2000 ניתן לערוך את מאזן המערכה שמתנהלת למען איכות הסביבה: מודעות הציבור גדלה. פעילות המימסד השתפרה והחינוך בקרב האוכלוסיה – מעמיק. לא כן ניתן לסכם את הנעשה בתחום איכות החיים.

בעשור האחרון, עם ציפוף האוכלוסיה, העיור הגובר והתרת כללי משטר תקין וחולשת אכיפת החוק והסדר – חלה ירידה תלולה באיכות החיים בארץ.

את אורחות החיים ותרבות המגורים שלנו מאפיינים הראותנות, הבזבוז המשווע בערכים בני־קיימא, בהרס סביבתי מלווה בצריכה שאינה הולמת את ישראל.

ההתמקדות של המימסד ושכבות הצמרת בשני נושאים עיקריים – הבטחון והבורסה – הביאה לנטישת נושאי הפנים של החברה והמדינה.

מדינה, כמו בית, חייב לעמוד על ארבעה יסודות: הצד המוסרי־חברתי, בעיות הכלכלה והמשק, פיתוח בר־קיימא ובמחשבה תחילה ואיכות חיים וסביבה.

מאז קום המדינה שני יסודות מתוך הארבעה הופקרו. התוצאה: התערערו הערכים הקושרים את האדם לסביבתו ובין רבדים בתוך החברה הישראלית.

הנשיא יצחק נבון אמר, לפני כ־20 שנה, למשלחת שוחרי איכות החיים והסביבה שקיימה עמו דיון בנושאי תרבות חיינו בארץ:

"שלושים שנה עסקנו בכמות מעתה עלינו לעסוק באיכות ולצקת דפוסי התנהגות כאלה שיהלמו את ישראל במיטבה".

ממשלת ישראל, הרשויות המקומיות, הסוכנות היהודית, ההסתדרות והמימסד הדתי נותרו מנוכרים לבעיות הללו.

1996

עם סיום עבודת חיבור המינשר הראשון ופרסומו ב־1977, הקדמתי לו את הדברים הבאים:
ביסוד הציונות וחזון המדינה היו טמונים, מלבד הרעיון המדיני, העיקרים: שיבת ציון, גאולת האדמה ובנין הארץ.

בלהט היצירה גברה הכמיהה לחומרות וההשתעבדות לערכים בני־חלוף, קורבן התפתחות זו הנו האדם, איכות חייו וטיב סביבתו.

בעידן של ריבוי מהיר של אוכלוסין, פיתוח מואץ בלתי מבוקר ולעתים אף הרסני, בניה בלא תכנון־אב ותוך נצול מקורות הטבע והשחתתם – גבר המשבר האקולוגי והתערער המאזן העדין של סביבת האדם.

כך הפך גוש־דן למוקד אנטי־חברתי, אנטי־סביבתי שהחיים קשים בו.

במשך הזמן יצרנו סביבה עויינת גם בחלקים אחרים של מדינתנו: בעמק זבולון, באיזור אשדוד ובטבורה של באר־שבע.

איכות חיי התושבים וטיב סביבתם הנם מרכיבים רבי עוצמה בתחומי הכלכלה, הרווחה, תרבות חברתית, איכות המגורים, רמת השרותים, העליה לארץ והקליטה בה ובקידומה של המדינה ובטחונה.

למען קיום ערכים אלה והבנת חשיבותם והמאבק שאנו מנהלים לשינוי פני הדברים, חובר המינשר "סביבה אחת לנו – למען איכות החיים והסביבה".

תשל"ח – 1978

כעבור עשור שנים נתפרסם המינשר במהדורה מורחבת והקדמתי לו את השורות הבאות:

זכותנו –

לנשום אויר צח

לשתות מים זכים

לחיות בסביבה נקיה

להנות ממכמני הטבע

האוויר, המים והאדמה המועילה

**"עשיתי לי גינות ופרדסים ונטעתי בהם עץ כל פרי"
(קוהלת, ב')**

מ

ה חייב לעשות עם נבון ובריא בארצו על מנת לשומרה ולעובדה – לגונן על האדמה המניבה. המציאות בישראל שונה.

ישראל צועדת עתה בראש המדינות בעולם בהפקת יותר ממחצית הקרקע החקלאית הפוריה (למעלה משני מליון דונם) והפיכתה למשטחי בטון, אספלט, כבישים, צמתים וכל מה שנלווה אליהם. את עוצמת הנזק למדינה ירגישו בעוד מספר שנים. הנזק בלתי הפיך. הוא יפגע, באופן ישיר ובעקיפין, במקורות המים התת-קרקעיים, באקלים (ע"י התחממות), ישחית עתודות השטחים הפתוחים עד כדי פגיעה בבריאות התושבים וישמיד, לעד, מיגוון של בעלי חיים המרכיבים את הביוספרה הזעירה של ארץ ישראל.

התופעה שאנו מצביעים עליה בישראל קיימת בעולם בצורות שונות: באפריקה המתייבשת או בדרום אמריקה הרוצחת את יערות העד שלה. היא מרוסנת במערב אירופה ומשתוללת באסיה של חבר העמים.

כתוצאה מכך קובע ג'יימס גוסטאב ספאט, מנהל תוכניות הפיתוח של האומות המאוחדות ש: "פוריות האדמה על פני כדור הארץ פוחתת והולכת. מתוך 520 אלף מליוני דונם אדמה חקלאית נפגעת כ-70% מסחף, וירידה בטיב הקרקע. צפויים לנו קשיים רבים ותנאים לא מקובלים בייצור המזון".

ה-UNEP – (תוכנית האו"ם לאיכות הסביבה) מעריכים שביבשת אסיה בלבד אובדים מדי שנה בשנה 21 ביליון דולר הכנסה מחקלאות כתוצאה מהתפשטות המידבור.

כיצד חייבת מדינה נאורה לנהוג במיצור קיומי כמו מים שהדרישה להספקתו גדלה ומקורותיו מצטמצמים. עליה לגרום לשימור מאגרי המים, להבטיח טוהרם ולהגן על הספקתם תוך כדי חסכון ונקיטת אמצעים המתחייבים מהמצב.

מדיניות ישראל היתה כל השנים להרבות מעל למותר! בהפקת המים ולא בשימורם ומניעת זיהום המקורות – החל ממעינות הנהרות וכלה באקוויפארים הפגיעים לזיהומי ביובים מכל המינים.

הבטאון היוקרתי World Watch מינואר 1995 מכתיר את שער הדיריחון בכותרת ענק: Running Dry. הוא מספר את סיפור התיבשות הנהרות, האגמים והאקוויפארים הענקיים שנותרו מימי הקרח על פני האדמה ועתה הם נעלמים. "רבים מעורקי החיים על פני האדמה צומצמו באופן פטאלי" – נאמר בסיכום.

ההסכם הישראלי-פלסטינאי לגבי מאגרי המים התת-קרקעיים שבאיזורי יהודה והשומרון מהווה סיכון לישראל. הפלסטינאים תובעים לעצמם שליטה על רוב כמויות המים של המאגרים. ישראל תובעת מצב של סטאטוס קוו בניצול המאגרים בעתיד.

בשלבי המשא והמתן בנושאי המים נותרו הצדדים בעמדותיהם. כתוצאה מכך הוסכם שהאמריקנים ישמשו כמתווכים בענין עדין ורגיש זה. החלטה זו אינה מבשרת טובות. היא עלולה להביא לקצוצים במכסות המים של ישראל.

מצב כזה יעמיד את המדינה בפני בעיה חריפה ביותר. הגורם העיקרי למדיניות חסר אחריות היא במחשבה שעיקרה: אחרי המבול!

זיהום האוויר בישראל מכרסם בבריאות הצבור, זוהי פגיעה מתמשכת, היא הורסת את דרכי הנשימה, מרעילה את כלי הדם ואל אלה מתווסף הרעש שנוקיו חמורים מאד. בישראל מתעלמים ממנו. הגילאים הנמוכים הם הקורבנות הראשונים מנזקי הזיהום מכלי רכב משום שתערובות הגזים הללו שוקעים כלפי מטה.

מה עושה זיהום האוויר לחיי האוכלוסיה והסביבה בכרכים כמו אתונה, לאגוס, ניו-דלהי, מקסיקו-סיטי ועוד עשרות כרכים – אפשר להווכח מהסטאטיסטיקה רווית החוליים המתפרסמת ע"י בתי החולים שם וממראה הערים המפויחות ורשות הרבים הפגועה.

אנו ממשיכים בעבוי המדינה העיר שלנו בכלי רכב עד בלי די.

שיא האבסורד הוא בסלילת כביש חוצה ישראל. כשיגיע מועד סיומו, בעוד כעשור שנים. הוא יסתם כמו יתר כבישי הארץ אם מדיניות ישראל תעדיף רכב פרטי על פני תעבורה ותובלה מסילתית והסעה המונית.

במדדון הפרות מישטר החוק וסדר

אחת מתוך 10 מסיבות העתונאים שקיימה 'חיים וסביבה' בבית סוקולוב בתל-אביב.

ישראל עלתה על מפת האלימות, השוד, הרצח, נגע הסמים וכל האופף תופעה מאיימת זו. עם עבריינות כמו גניבות, פריצות, זיופים שונים, סחיטות ומעשי אונס וכו' – השלמנו מכבר. הדיווח עליהם נבלע בחדשות מרעישות יותר.

אל לנו לשכוח שמה שמתהווה בחברה הישראלית משליך השלכות על צה"ל כי כל העם צבא.

סטפאן הנדלמן, עתונאי ששהה ארוכות בברית המועצות פרסם לאחרונה ספר בשם "חבר פושע" (הוצאת אוניברסיטת ייל). בספרו מצביע המחבר על סיבת התמוטטות הרפורמות החברתיות והכלכליות ברוסיה ובחבר העמים: "הפשעה ואי כבוד החוק".

הלרוסיה אכולת השחיתות והרקובה מרוב פשעים נדמה!! נראה שהחברה הישראלית, העמוסה נטל הבטחון והסכסוך עם שכנינו והמכורה לבורסה ומתגעגעת לבתי קזינו, אינה מעכלת מה גודל הסיכון שאנו ניצבים בפניו אם לא יחול מפנה חד ביחסינו לחובת המשמעת האזרחית וכבוד החוק והסדר. האחריות למתרחש נופלת, קודם לכול, על הממשלה והרשויות המקומיות. אכיפת חוקי המדינה ללא פשרות היא ערובה לקיום המשפט והצדק. כלל זה הוא צו השעה ב'תרבות הציפוף' שהשתלטה על הארץ.

"הגדול והיפה בשיאים שאליהם יכול השכל להגיע הוא השמוש בו לצורכי הסדר בבתיים ובערים. הוי אומר: המשפט והצדק"

אפלטון

התופעה המתמשכת והמתרחבת של אי ציות לציוויי כבוד החוק והסדר הנה אות מבשר רעות. דוגמא:

כרבע מיליון (!) קנסות שנרשמו בגין עברות חניה בתל-אביב-יפו אינו נפרע ע"י העבריינים. בו בזמן משתלטת בערי הארץ אנרכיה המאפיינת פריקת עול בכל הקשור לנהיגה במכוניות ושמירה על כללי תחבורה ותובלה.

– משאיות נהוגות ע"י נהגים מנוצלים ע"י בעלי חברות התובלה מעורבות בתאונות חמורות ביותר מחמת עייפות ונהיגה במשאיות עמוסות מעל למותר.

– רבבות נהגים ברכב פרטי חוסמים פינות רחובות בכרך הגדול ומחנים את מכוניותיהם במעבר הולכי רגל.

– רבים מחנים רכבם על מדרכות. לעתים קרובות נאלצים הולכי רגל לרדת לכבישים.

– כלי רכב פרטיים מחנים רכבם בתחנות הסעה שמיועדות לאוטובוסים ומאלצים את נוסעיהם לרדת או לעלות לאוטובוס באמצע הכביש.

– הדחיקה של הרכב הציבורי לכביש הנה סיכון בטיחותי רב.

– רבים (מאד) מהנהגים מתעלמים משילוט כגון: "בית ספר" או "הולכי רגל" ודוהרים בשטח במהירות אסורה.

– הנתיבים המיוחדים לרכב ציבורי מוצפים ברכב פרטי...

אין פלא שהתוצאות מהתנהגות הנהג שמזלזל בחוקי התנועה הן הקטל האכזרי הגואה בדרכים.

מר רוני מילוא, ראש עיריית תל-אביב-יפו ניסה להשתלט על התוהו ובוהו בחוצות הכרך. באו חברי כנסת וגנזו את תוכניתו לשלול רשיונות הנהיגה מהעבריינים, סרבני תשלום הקנסות על עברות תנועה...

כנראה שאימת הפריימריס לפני הבחירות לכנסת הבאה מחוללת נפלאות: העבריות משתלמת. התוצאה הבלתי נמנעת שההרג בדרכים והשלכותיו על החברה, הכלכלה והבטחון – משיג שיאים אכזריים שלא ידענו כמותם.

מכאן ועד גילויי הפשיעה השונים – המרחק קצרצר.

תחבורה ותעבורה

- ע**ובדה נחרצת היא שאין כיום כל אפשרות להרחיב את צי רכב הנוסעים והמטענים עד בלי גבול. משום כך חובה היא:
- ★ לתכנן מדיניות תעבורתית שתשרת את החברה, הסביבה והצרכים הכלכליים תוך התאמה לקבולת אמצעי התחבורה, התכנון הפיזי וצפיפות האוכלוסין.
 - ★ התלות באנרגיה המיובאת מחייבת הגבלות שתהלומנה גם את הצרכים הסביבתיים.
 - ★ התכנון הקהילתי בארץ קטנה כשלנו חייב להעדיף רכב צבורי ומסילתי על רכב פרטי. יש לכוון את התכנון והביצוע בהתחשב בכך.
 - ★ העברת מטענים צריכה להיעשות בשעות ובדרכים הפוגעות פחות הן בחברה והן בסביבה הטבעית.
 - ★ בערים יש להגביל תנועת המכוניות וליצור מרכזים ללא תנועת רכב.
 - ★ בחישובי התחבורה לסוגיה – יש ליתן עדיפות לרכב המזיק פחות והמצמצם מטרדים אקולוגיים ובריאותיים.
 - ★ בעלי רכב "זולל דלק", מזהם והפוגע בסביבה, יחוייבו בהיטל מיוחד לכסות הוצאות הפגיעה באדם וסביבתו. זהו חלק ממדיניות של "המזהם משלם".
 - ★ יש לתת עדיפויות לרכב הצורך דלק נטול עופרת.
 - ★ במרכזי הערים עדיף לתכנן מדרחובים.
 - ★ על האוצר להפסיק את שיטות עידוד רכישת רכבים פרטיים ולהאיץ את השימוש בהסעה המונית.

עדיפות לתחבורה הציבורית

לאחרונה רב הסחף בהתייחסות הערמים המרכזיים לאיכות החיים בארץ ולסביבת האדם בה. כך אירע בשמורת הר-מירון, כפגיעה בפלגי המים בצפון ועוד. הדוגמה הבולטת – תחנק התחבורתי בגוש דן שמוריד את איכות החיים לשפל מסוכן.

הרשויות הנוגעות בדבר אינן מצליחות לגבור על הביורוקרטיה ועל חלוקי הדעות בינן לבין עצמן. תחנק התחבורתי הולך ומתחדק.

כל יום שחולף ללא מעש מקרב את סתימת הכבישים ע"י תנועת רכב בלתי מבוקרת. נגרם נזק עצום למשק המדינה. גורמים המתחים האנושיים ומיצבירים המיסרדים למיניהם.

יש הכרח לגשת למתרון הבעיה תוך תאום כולל של הערמים האחראים למצב ולקביעת מדיניות שתכלול את התורה ובוחו שנוצר.

הקלה מידית אפשרית אם ייקבעו סדרי עדיפויות לרכב צבורי, כפי שמקובל ברבים ממרכזי הערים בעולם.

אם הדרך היחידה למנוע את התנק בדרכים בטרם ישתק כליל את זרם החיים כלב האיור המאוכלס ביותר – בגוש דן.

יוסף תמיר – יו"ר התנועה

יהודה הנקרי.	דפנה תר-אבן
– ראש המועצה המקומית שלומי וירד ועדת איכות הסביבה, מרכז השלטון המקומי	– תועד המעל המעלה הקהילתית
עזריה אלון, יהודה בן-חור	רינת שחר, להב ידידה – יוצא
– החברה לתנועת הטבע	צור צפורה – נעמה
בארי ידידיה – מלריז	עפרון יצחק – קרן הקיימת לישראל
בדרי פטל	פלץ ישראל – האגודה לתרבות חדור
– האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי איכות הסביבה	מישלזון לב – יועץ מדעי
צמורה רון – איטוד נשים אקדמיות	רון עציון
הברר חנן – ארגון לנגנות ולנוף	– האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף
שמחה קליוסקי	יפה עמיקם – כני כרית
– מי"מ יו"ר התנועה הארצית של המועצה הלאומית למניעת תאונות דרכים.	אבנר אבנרי, יהודה גולן
	– התנועה למען ארץ ישראל טובה

...

השתתפות הציבור בהוצאות הפרסום רצויה
חשבו 165806. בנק דיסקונט, הקריית תל-אביב

18.12.87 **טעריב** 13.12.87 **דארין**

עדיפה תועלת בת-קיימא על פני חומרנות בת-חלוף

**"בתחילת המאה הסתפקנו במועט
בשל מגבלות היכולת. בסוף המאה עלינו
לרסן את הצריכה בגין עוצמת היכולת"**
פרופ' אביטל גזית

תרבות צריכה חדשה

בתפוצת החיים על פני כדור הארץ מתנהל, על סף האלף השלישי, מירוץ הניגודים. לפנינו דהירה קוטבית המשבשת את סדרי בראשית של תבל ומאיימת על קיום היקום.

ביערות בראשית, במרחבי המדבריות, בימים ובאוקינוסים, במרומי ההרים ובמשטחי הקרקע הנצחיים נמשכת הכחדת בעלי החיים שבטבע. מספרם פוחת ומתמעט בקצב מסחרר. אוכלוסית בני האדם מתרבה בקצב ללא תקדים. מניינה בחבל של היום עולה ל-5,5 מיליארד. היא תוכפל כעבור 40 שנה בלבד.

הדגה למיניה בנהרות, באגמים ובאוקינוסים ובשוניות האלמוגים מתדלדלת. בכמה אזורים היא נעלמת. חלקים מהימים הופכים למדבר ביולוגי.

מספר מכשירי הטלוויזיה ממריא לשיאים שלא ייאמנו. לפני חמישים שנה היו בעולם 8000 מכשירים. כיום – מיליארד וחצי המיליארד.

מי השתיה התת-קרקעיים באגמים ובנהרות מזדהמים ופוחתים. האקוויפארים העצומים של דרום מערב ארה"ב (The High Plains) של מדבר סהרה הלובי ושל חצי האי הסעודי – מרוקנים ע"י שאיבה בלתי מחושבת. אקוויפארים אלה לא יחודשו. הם ניקוו בימי עידן הקרח. צריכת מי השתיה והמים שנועדים לחקלאות ולתעשייה עולה משנה לשנה. נוצר מצב שהם יקרים 'מהזהב השחור' – הדלק.

מספר כלי הרכב המוטורים בעולם הגיע לשיא השיאים – כמיליארד וחצי המיליארד. הכרכים הענקיים מתפשטים ללא מעצור. רוב רובה של אוכלוסית העולם מתרכזת במגלופוליס המודרני ששמו כדור הארץ.

כשכתבנו לפני 20 שנה דברים דומים לנאמר לעיל התייחסו בחוגי הממשל ובקרב הצבור הרחב בהסתייגות מלווה סקפטיות מופגנת. היום ברור שבני האדם משנים את מהות היקום ללא הכר ועלינו להיערך בהתאם. בו

בזמן השתנו דפוסי המחשבה ואף המושגים המקובלים. ניתן להטיל ספק אם עקירת מחצית שטח פרדסי ישראל כדי שיבנו עליו מבני מגורים שטוחים הנו פיתוח וקידמה או נסיגה.

היה זה סיקו מנסהולט, יר"ר מועצת השוק המשותף האירופי בתחילת עשור ה-70, שפיתח את הרעיון של פיתוח במחשבה תחילה על-פיו מתיישנים המושגים החברתיים והאידיאולוגיים לעומת קצב המהפכה האקולוגית.

לתהליך הזה תרמו המשטרים הקומוניסטים והסוציאליסטים. הם בזו למושגים האקו-סביבתיים. בתחום שליטתם נגרמו האסונות וההרס לסביבה ללא תקנה.

המימסדים הדמוקרטיים-קפיטליסטים גילו בעבר, ומפגינים גם היום, רגישות לנושא איכות הסביבה. ברם, עלי להעיד שהשורה התחתונה היא שאין בכל אלה אלא מס-שפתים.

ההתמודדות עם הבעיות הסבוכות והקשות המתעוררות ממחויבות להגנת הסובב, הן מהבחינה החברתית והן מהבחינה המדעית מזמינה מהפכה.

עיקרי המהפכה נעוצים בהכרה שאי אפשר להמשיך ולקיים את הביוספרה ואת האטמוספרה מבלי שנשנה את אורח חיינו.

* התוצר הגולמי הלאומי (המונח הסטטיסטי הקלאסי של עוצמה כלכלית של מדינה) יוחלף בתועלת הלאומית הגולמית. סכום הכסף או שווה הכסף, יישקל בתועלת הלאומית שמפיקים מהכסף. במילים אחרות האושר הלאומי הגולמי. הממון אינו העיקר.

* בהגדרת התועלת הלאומית אפשר לכלול בניית מוסדות חינוך, בריאות וכו'. במידה והכסף מוצא על מלחמה או התחמושת, על גורמי תאונות (דרכים וכו') – אין להכלילו במסגרת התפישה החדשה.

* מכאן ועד לחינוך המוני בני האדם לחיים של הסתגלות למציאות האקו-סביבתית ולפילוסופיה של התאמה לחיות בשלום עם הסובב – המרחק קטן.

המשרד
לאיכות הסביבה
חייב להוביל את
ישראל לפיתוח
בר-קיימא, ללא
הרס מיותר
של הסובב.
יוסף תמיר ומשמאל
ח"כ יוסי שוריד
השר לאיכות הסביבה

בחודש יולי 1991,
הוקם מורום
המשק והכלכלה
למען איכות הסביבה
בישראל.

אפריקה ומוראותיה, גילויי הקנאות הדתית צמאת הדם, העימותים של קבוצות אתניות ומלחמותיהם, וכל יתר נוראות בני האדם, יקום דור שיהיה מסוגל להתמודד עם הסכנות ליקום בדרכים חדשות, גם אם המצב מצביע על בעיית ההישרדות.

את רעיון הריסון הכולל של האדם, במגמה להישרד בתבל של שנות האלפיים, יכולה להגשים מדינה כמו ישראל. התנאי לכך: שלום וחינוך למישור של "שומרה ולעובדה" קודם לכל – לשומרה!

★ התולדה מגישה זו מביאה אותנו ליצירת דפוסי חיים המושתתים על איפוק בניצול משאבים, חסכון באנרגיה, צמצום הצריכה והעיקר – ריסון עצמי. לא עוד בזבז, ללא מעצורים, של קרקע, מים, אויר, מחצבים וכו'.

★ זו משימה קשה, מורכבת ומסובכת, עליה לשאת תווית אלילאומית מבוססת על טשטוש הלאומיות ועל חינוך גלובלי. קשה לצפות שבימי זוועות סרביה, ניוון יבשת

לקראת עידן של כלכלה תחזוקתית

"לא תשחית עצה לנדוח עליו גזון"

ספר דברים, פרשת שופטים ס"י, מ"ס

א

רץ ישראל היא ארץ הצבי, ארץ חמדה. ברם, הארץ זעירה ואינה עשירה במשאבים. אילכך שומה עלינו לנצל את מכמניה תוך יעילות וזהירות כדי שמקורותיה ישתמרו, לא יפגעו ולא יושחתו ללא הבחנה. החי, הצומח, הדומם, נופיה ואתריה, הם נכס שאין לו תחליף.

כלכלה בריאה בת־זמננו מתחשבת בעת ניצול המשאבים והשימוש בהם בהשפעת הניצול על הסביבה. כל זאת בנוסף למטרות המקובלות של רווחיות, תעסוקה, אספקת מצרכי יסוד ומתן השרותים לצבור. מצב דברים זה מחייב:

★ הגנה מירבית על מקורות המים ההולכים ומתדלדלים ובחלקם מזדהמים.

★ הגנה על גורמי טבע התורמים לאיכות סביבת האדם.

★ תכנון מינהלי וטכנולוגי לפיתוח כלכלה תחזוקתית.

★ עידוד מיחזור חומרים וע"י כך הקטנת הבזבז וצמצום מיפגעים. הדבר מצריך מענקים ותמריצים.

★ עידוד השימוש במשאבים שאינם כלים במהירות או מידלדלים. העדפתם על פני שימוש בחומרים ומוצרים שמתבלים במהירות.

★ חינוך והסברה והגברת המודעות של הציבור לצמצום

הצריכה הבזבזנית, לשימושים חסכוניים באנרגיה ובמשאבים להם השפעה על חיינו של העם, איכות הסביבה בארץ והקטנת הפערים החברתיים באוכלוסיה.

★ עודד מפעלים יצרניים שיהיו מוכנים להשקיע מהרווח בתכנון הסביבתי ובהגנה על איכות החיים.

★ תמיכה ממשלתית בתעשיות שאינן מרבות מטרדי סביבה, ממעיטות בזיהום ושאין פוגעות בחי, הצומח והדומם. אופקים חדשים יפתחו אם שיטה זאת תהיה נקוטה במישור הכלכלי והתעשייתי. בטווח ארוך יצאו גורמים אלה נשכרים.

★ תכנון המשפחה המושתת על איכות חיים נאותה, על תרבות מגורים מתקדמת וסביבה אנושית שתהלוס חברה הדוחה גילויים שליליים.

★ עודד תובלה והסעה מסילתית (במקום מוטורית) כדי להקל על העומס בכבישים, הקטנת צריכת הדלקים ותאונות הדרכים.

★ הנהגת מישטר אכיפת חוקי הסביבה וענישה של עבריינים.

★ חנוך – מהגיל הרך – להקניית מודעות לערכי הסביבה ואיכות החיים.

הדלק והסביבה

חברי הנהלת 'חיים וסביבה', מבקרים במפעל מיחזור פסולת של 'אמניר' בעמלה.

בסכומי עתק של מטבע זר.

נציג חברת החשמל מדבר, כאילו בדרך אגב, על הנזקים העצומים שצריכה כזו גורמת לבריאות הצבור, לחזות הערים, לצמחיה ויתר מכמני הטבע. לפי הערכתי ישראל היא מדינה מופקרת מבחינת ההכרה והתודעה בחשיבות החסכון באנרגיה. בכל בוקר מאירים בה כחצי מליון חדרי משרדים ומפעלים שבהם מוגפים תריסי החלונות ומורדים הוילונות כדי להדליק את תאורת החשמל... האדריכלים הישראלים אחראים, במידה רבה, להזנחת התכנון האורבני שניזון משפע האור שארצנו התברכה בו והצבור נקרא על ידי חברת החשמל לצרוך יותר חשמל... איזה אבסורד!

ישראל תלויה ביבוא דלקים בשעור 98%.

חובה על ישראל להשקיע משאבים במחקר ופיתוח שיטות יצור חשמל ממקורות אחרים מאלו של יבוא דלק מחוץ לארץ. על הממשלה לעשות למען ריסון הביקוש המוגזם ואחד האמצעים היעילים הוא בהעלאת מחירי הדלקים. בארץ הם נמוכים מאלו שבמרבית המדינות המערביות.

שריפת הדלקים המקובלים מהווה גורם ישיר לעליה ברמת זיהום האוויר באטמוספירה ואף מעליה, במצבים מיוחדים מהווה השמוש הגובר בהפקת אנרגיה הפחם והדלק הנוזלי לסיכון ישיר של כל המצוי על פני האדמה.

בקרב אומות העולם מקובלת כמוסכמה החשיבות בצמצום צריכת האנרגיה. זאת כדי להגביל השפעותיה על הגשם החומצי הרעיל, על שכבת האוזון המתדלדלת ועל התחממות כדור הארץ כתוצאה מ'אפקט החממה'.

ברבות מהמדינות התעשיתיות, ואף אצל מדינות הנחשבות לעתירות במאגרי נפט ופחם, מתכננים כורים גרעיניים. יש לראות בכך הבטחת הספקת האנרגיה במקרה של ניצול המקורות הטבעיים או הצטמקותם. במספר מדינות הפכה הספקת החשמל מהגרעין למקור האנרגיה העיקרי (צרפת, יפאן ועוד).

הגבלת הצריכה והחסכון באנרגיה מהווים ברוב מדינות העולם מטרה ראשונה במעלה. לשם כך מתכננים מגורים התואמים מגמה זו, בונים ערים שאדריכליהן לוקחים בחשבון את נתון האנרגיה כגורם מרכזי, מקיימים מסע הסברה וחנוך להגברת תודעת צמצום הצריכה וחשיבותה ומעודדים את כל אלה באמצעות מדיניות ממלכתית מוניטארית ואחרת.

האומות המאוחדות (UNEP) העניקו אשתקד את אות ההצטיינות עבור השגים בתחום הגנת הסביבה לאוסאמו קוב'ישי, מנהל חברת החשמל של טוקיו (החברה הפרטית הגדולה מסוגה בעולם). 20 שנה השקיע קוב'ישי וחברתו מחשבה בטכנולוגיות ובחידושים. "חברת החשמל של טוקיו" מאמינה במחויבותה החברתית ואחריותה כגוף המספק שירותיו לצבור והנהלתה היתה הראשונה בעולם שהשתמשה באמצעים לצמצום הזיהום כתוצאה מהפקת חשמל. – נאמר בציטטה המגדירה את תרומת החברה היפאנית. כתוצאה מכך הצטרפו חברות חשמל אחרות לתהליכים שנקבעו על ידי טוקיו ואומצו על ידי רשויות שונות. הסטנדרטים שקבעה החברה של קוב'ישי הנם מחמירים מאלה הנדרשים על פי החוק.

בישראל קורה ההפך הגמור ממה שמתרחש ברחבי תבל ובניגוד משווע למה שנילמד בטוקיו.

י"ר חברת החשמל בארץ (חברה ממשלתית מונופוליסטית) כותב באוגוסט 1995 מאמר וכותרתו: "עליה בצריכת החשמל – תופעה מבורכת". בין יתר הדברים מאשר הכותב ש"מחיר החשמל בישראל הוא מהזולים בעולם". הוא מודה ש"הגידול המהיר בצריכה מתקיים בענפי הסחר והשירותים". הדבר מוכיח מה גדולה השערוריה של הטפה לצריכה בזבזנית, מיותרת, בלתי יצרנית, מתעלמת משפע האור ואנרגית השמש בישראל ועולה לאוצר המדינה

עיוור ללא ריסון

"לא בונים מדינה כשהורסים אותה"

ח"כ יוסי שריד, השר לאיכות הסביבה

ק

צב העיוור בישראל הגיע לרוויה אורבנית. ישראל היתה באמצע המאה הנוכחית 'לוח חלק' – TABULA RASA – לא למדה מכשולונות העיוור שהתרחשו ברחבי תבל. המנהיגות הפוליטית המאובנת לא הפיקה לקחי המגלופוליסיס הכושלים שצצו בזה אחרי זה בקצות עולם.

ישראל היא עתה מדינה-עיר. איפיוני הכרך הדחוס והעמוס בעיות חברתיות, סביבתיות, שרותים והתפרקות שלטון החוק והסדר, הם מאותות הזמן.

תולדות בנין המדינה, לקויי תכנונה והעדר התיחסות ראווה לתופעת העיוור, הנן פרי מדיניות זלזלנית לגבי הנושא בדרג הממלכתי ותוצאה מגישה קרתנית בדרך השלטון המקומי.

עקבתי כל שנות המדינה אחרי תהליך העיוור הן כחבר מועצת העיריה והנהלתה של תל-אביב-יפו רבתי והן 16 שנה בכנסת ואף לאחר מכן. אני מעיד שקידום העיוור בישראל הנו תולדה של אנרכיה מינהלית ובראש וראשונה משום המעמד הירוד של משרד הפנים. אופי שריו שכהנו במהלך השנים לא נקבע על פי שיקולי השרותים המורכבים שעל משרד הפנים לתת לאוכלוסין, אלא היה פקדון פוליטי בידי המפלגות הזוטרות הנלוות לקואליציות. 45 שנה עשו שרי המפלגות הדתיות במשרד הפנים כאוות נפשם. המדינה לא השכילה לדרג סולם עדיפויות לאומי שבו היה צריך שר הפנים להיות במעלה המינהל הממשלתי.

היחס לבעיות אלה משתקף בדוגמה הבאה: 20 שנה חלפו מאז העליתי לראשונה בכנסת את הכורח לכונן משרד לאיכות הסביבה, עד אשר הוא הוקם ב-1988. ישראל הזדנבה למקום ה-106 בין מדינות העולם שמינתה, סוף סוף, שר שמופקד על תחום קיומי שהוזנח והופקר ע"י כל שרי הפנים הקרובים לבעיות האקרוסביבתיות.

כך הגענו בתחילת עשור ה-90 למצב שמי שמכתיב את מדיניות התכנון והבינוי בארץ הוא בנק ישראל: הבנק הממלכתי לוחץ על המדינה להפשיר קרקע ממלכתית כדי לאפשר לקיבוצים לשלם חובות לבנקים המסחריים. הללו מפעילים השפעתם על שר האוצר ועמיתיו ובארץ החלה השתוללות בעלי הענין ורודפי רווחים קלים על חשבון הנכס היקר ביותר ששייך למדינה – האדמה.

בישראל הופעלה בורסת האדמה.

הלקחים שיש להפיק בסוף האלף הנוכחי ולקראת שנות ה-2000 הם:

* הבניה למגורים צריכה להיות לגובה. הבניה השטוחה היא שורש הרע במצב שנוצר.

* עלינו לנהוג בתבונה וללמוד מנסיונות-הכשל ולהכין תחילה את תשתית העיוור: מהכבל התת קרקעי לחשמל ותיקשורת ועד לרשת הביוב המושלמת. רק לאחר מכן לסלול כבישים ולבנות בתים ומפעלים.

* תוך חישובים מראש וראית הנולד יש לחשב את צורכי האנרגיה ההכרחיים (ולא המירביים). מכאן תבוא ההתמודדות עם הבטחת איכות הסביבה שבלעדיה לא יתכנו חיים תקינים.

* הבניה העתידית חייבת לעשות תפנית חדה. עליה לנצל את משאבי הטבע כגון אור, חום, קור, זרמי אויר וכו' על מנת לצמצם את הזיהומים ולהוריד את עלויות תחזוקת המגורים והעיוור.

* בעיות כמו תחבורה, נגישות, הספקת שרותים, הספקת מים זכים (בנפרד ממים לשרותים ביתיים ורשות הרבים) ועוד – חייבות בפתרון במחשבה תחילה, לפני האיכלוס ולפני שקובעים את צורת הבתים שישונו בהתאם לחישובים העתידיים.

* שימת לב מיוחדת תופנה לתכנון רשות הרבים ולחובה לשתף בתהליך זה את הצבור ואת חברי הארגונים הלא-ממשלתיים המהווים חוליות-מגע ישיר בין השלטונות והאוכלוסין.

* בעידן המיחזור לסוגיו והשימוש החוזר ההכרחי במוצרים ביתיים – שומה על המתכננים להכין תשתית נאותה לאורח חיים זה.

ההגיון והמוסר מצווים עלינו לבחור בעתיד בשיטות שתארגנה את אורח חיינו עכשיו בלא שתהרוסנה את זכויות הבאים אחרינו.

בפתח האלף השלישי החלו לנשוב רוחות חדשות בקרב מעצבי התכנון האורבני והארכיטקטורה. הם עורכים חשבון נפש נוקב למדי. רבים מאבות המתכננים את מגורי HOMO SAPIENS מכים על חטא על שהתעלמו, או זלזלו, בגורם האקולוגי והסביבתי בבניה.

בחלקים מהעולם חדלים לבנות מעץ. במקומות רבים מבכים על ניצול יתר ומיותר של משאבי בניה במקום למחזורם ולהשתמש בהם מחדש. בארצות הברית בלבד מוטלים מדי שנה 90 מיליון טון פסולת מבנים שנהרסים לאתרי מטמונות.

כמה מהדגולים בענף הארכיטקטורה מצביעים על הבניה הבלתי בריאה, על הבזבז בניצול הקרקע, האור, הרוחות, הקור, החום וחומרי בניה שונים הלקוחים מהסובב.

התפיסה החדשה מדברת על בניה אינטגרטיבית של אורגניזמים ולא עוד ניצול טכנולוגיות לשמן.

המורשת התרבותית

**"הנקיון מידה מן המידות הטובות המביאה לידי רוח
הקודש ויש בזה שבח לאומי כי יבואו אליהם מלאכי גוי
ויראו מחניהם קדוש ונקי מכל טינוף"
ספר החינוך, מצוה הקס"ו**

— פרי החברה העירונית בתזמננו — הינה משימה
דחופה. שומה לחנך את הצעיר ובמיוחד את הדור
הצעיר לכבד את מישור החוק והסדר.
יחד עם זאת יש:

- ★ לשמור על אזורים עירוניים או כפריים בעלי אופי
מיוחד וכן מקורי.
- ★ לשקם אזורים מתנוונים ואתרים עתיקים ולשתף בכך
את התושבים החיים בהם כדי לשפר את המירקם
הקהילתי. לשמור על אתרים בעלי ערך הסטורי,
ארכיאולוגי, דתי, אסתטי, או לאומי.
- ★ שימור אתרי העבר, ראשית עידן התחיה והנכסים
ההתיישבותיים והעירוניים בני תקופת התחיה — הנו
תרומה למורשת התרבות בתזמננו.

ס ביבתנו ותרבות חיינו הנם ערך חיוני הנדרש על ידי
אזרחי המדינה.
איילך:

- ★ המורשה התרבותית-סביבתית הנה נכס ראשון במעלה
במסגרת תכנון עירוני וכפרי ולו השפעה רבה על חיי
האוכלוסין. הנקיון ברשות הרבים מהווה ערך תרבותי
וסביבתי ממדרגה עליונה. בלעדיו אין סביבה בריאה.
- ★ יחסי אנוש תרבותיים ותקינים בין אדם לרעהו ובין
האדם לסובב — הנם נתון לאומי וחברתי רב-ערך
שיש לטפחו ללא הפוגה.
- ★ השמירה על רשות הרבים, מניעת ההפקרות בה,
מלחמה בפשע ובוונדליזם וביתר התופעות השליליות

ויצ"ו — איכות הסביבה, בתערוכת ציורים מעבודות חניכי מפעלי התרבות שלה, בנושא: "שימור על איכות החיים והסביבה בארץ"

הזיהום

"איך עושים בורסקי אלא ממזרח העיר"
הרמב"ם, מורה נבוכים

* חובה על המימסד לנקוט בכל הדרכים ולאכוף את חוקי המדינה כדי לגונן על אזרחיה מפני הזיהומים. יש להעמיד לרשות הציבור מידע מהימן על רמות הזיהום והגורמים המזהמים האוויר, המים והקרקע. מידע זה צריך להיות מוגש באמצעות פרסומים המכילים פרטים ונתונים על המזהמים.

* זכות הציבור להיאבק נגד גורמים מזהמים גם כשהם ברמה מינהלית ומימסדית. יש למנוע זיהום, או להקטין ככל האפשר, גם כאשר הפליטה אינה עוברת על המותר על-פי החוק.

* יש לקבוע אמות-מידה כלליות הנוגעות לזיהום בין-אזורי ובין-סביבתי. אין לקבוע אמת-מידה אחת כל-ארצית משום השוני הקיים באזורים השונים מבחינות טופוגרפיות, אקלימיות וכו'. חובה מוטלת על הקהילה להתמודד ולהתנגד לשלטונות המנצלים לרעה חולשת הצבור וכופים על הסביבה מיטרדים הפוגעים באיכות חיי התושבים, בבריאותם, ברווחה החברתית והכלכלית ואף בסובב למינהו.

"אימפקט האנושות על המערכת הקיומית של תבל אינו נמדד אך ורק על ידי מספר בני האדם על פני כדור הארץ.

המצב נגזר מאופן חייהם. אם נעריך שיקול זה תתקבל תמונה שונה – הבעיה הרגישה של האנושות הן המדינות העשירות"

פרופ' פאול ארליך

מאלופי מדעי הסביבה בדורנו
על ההשפעה ההרסנית של צריכת-יתר.

חיים וסביבה

ארגון גג של מחזורי איכות והחיים והסביבה

אל חברי הכנסת וראשי הרשויות המקומיות תנו עדיפות למיחזור!

לידיעתכם:

בישור אל ס' צריכים שנה 2,500,000 שון אשפיה וכי העלות לסילוק מניעה לכדי 180,000,000 דולר בשנה.

המסות ואשפיה מסכנת את עתיד מקורות מי חתחום של ישראל וסוואה סכנה אקולוגית וסוואה.

היו שחם כי באוצר הסעור והשו לסטקה כי חמיחזור מצמצם את בעיית סילוק האשפה באופן משמעותי.

מיחזור הפסולת של ישו אל יאפשר לחזורים משאבים בשיעור של כ-35,000,000 דולר מדי שנה ולחוסף למשק

כ-1,200 מקומות עבודה!

לא למיחזור פסולות תעשיוניות רעילות מחול'ל אנו זקוקים אלא למחזור את האשפה, הגרוטאות, הנייר והקרטון, הזכוכית והאריזות שלנו.

וואי וברור לציטוט בעת הפסולת הספקה הוא קידום מחיר של הפעולות:

* **לחייב** הפרדת חומרים שניתנים למיחזור בכל פעילויות סילוק האשפה במפעלי חייצור, חסיווק וחצריכה.

* **לקבוע** סטנדרטים של ייצור מוצרים ושימוש חד-פעמי כדי לאפשר מיחזורם.

* **לקדם** השקעות במיחזור ואת הנשימוש בחומרי גלם ממוחזרים ולעודד פעולות חינוך והסברה לגבי הזנשיבות הכלכלית, החסוקות והסביבות של המיחזור.

* **לסייע** לפיתוח תהליכים ומוצרים חדשים ולמשתמשים בחומרי גלם ממוחזרים.

* **לחייב** את הסקטור הצבורי והמוסדות הנשלטים על-ידו להשתמש במוצרים ממוחזרים.

* **הנהגת** הכלל המקובל היום בעולם התעשייתי שהמזהם משלם.

הנחלת "חיים וסביבה"
יוסף תמיר - יז

17.11.89 דארק

הסביבה הטבעית

"...רחבה פנויה מזריעה ומבתים

לנוי העיד להיות לה לאויר"

רש"י, לסוטה כ"ז, ב'.

★ מצוות שמירת הסביבה הטבעית חייבת להיות חלק מחינוך בסיסי החל מהגן וכלה בהשכלה הגבוהה.

★ מדינת הצלבנים שהוקמה בארץ ישראל בתחילת האלף השני התמוטטה משום שהכובשים מאירופה נטשו את עבודת האדמה ואת האזורים הכפריים והתבצרו במבצרים. זהו לקח לכל מי שסבור שאפשר לקיים מדינה בלי העורף הירוק.

★ מדינה מתוקנת לא תוכל לבסס את קיומה ואת אורחות חיי אוכלוסיתה בלא הסביבה הטבעית החיונית לאיזון בין העיור והטבע.

★ ההגנה על הסביבה הטבעית חייבת להיות ללא פשרות אם היא מאויימת ע"י נזק שעלול להיות בלתי הפיך.

הכנס הראשון של מועצת ארגוני נשים בישראל על הנושא האקו-סביבתי. יוסף תמיר: לנשים תפקיד ראשוני במערכה על איכות חיינו.

לא רק הבטחון יחרוץ את עתיד המדינה

שוחרי איכות החיים והסביבה בישראל, התכנסו באוניברסיטת תל אביב להעניק את פרס 'חיים וסביבה' לשר יוסי שריד, עם תום שנת איכות הסביבה - 1944, בישראל.

"האדם הוא חיה הפחות מתאימה לחיי עדר"

ז'ק ז'ק רוסו

מדיניות בנושאים אלה.

החלטות גורליות מתקבלות בבהילות. כך למשל הוחלט בחלוף העשור, בהשראת בנק ישראל, על הפשרת אדמות מניבות ואוצרות טבע נדירים כדי שהחקלאים יוכלו לפרוע חובם לבנקים...

פרשיות אלה ואחרות הן כר פורה לגילויי תאוות בצע ועידוד ספקולציה בנכסים היקרים ביותר שאין להם תחליף.

אנו קוראים לחברי הכנסת, מכל הסיעות שבבית*, לגלות מעורבות ויוזמות ולהעלות את הבעיות הללו בדחיפות על סדר יומו של הבית תוך ראייה ממלכתית ולמען פתוח במחשבה תחילה שלא יסכן את עתיד ישראל.

העתיד מחייב בסוס חברה בת־קיימא ולא בת־חלוף.

נושאים אלה הם הם שייעצבו את החברה הישראלית ואת מידת יכולתה להתמודד עם הצפוי בשנות האלפיים. * פניה בנושא הופנתה לח"כים ביוני 1994 (לרגל יום הסביבה הבינ"ל)

בארץ מתרחשים אירועים בתחום החברה והפנים שיקבעו, במהלך השנים הקרובות, את גורלנו כמדינה מתוקנת המסוגלת להתמודד עם אתגרי ההווה והעתיד.

בגין סולם עדיפויות לאומי שגוי ומעוות נדחקים עניינים גורליים לשוליים. נושאים שיקבעו את אופי חיינו, את איכותם, תנאיהם, המגורים והעיור המתפשט והמאיים על טיב סביבת האדם – אינם זוכים לטיפול כראוי. הכחדת הקרקעות החקלאיות והסביבה הטבעית החיונית לנו, נושא התחבורה הנתון במשבר חריף ללא פתרונות, מטופלים דרך אגב. משק המים מצוי בסכנה ממשית. ההרס הנזרע ברחבי הארץ מבניה חפזה ואנטי־סביבתית – נמשך. כביש מס' 6 והאוטוסטרדות לרוחב הארץ ולאורכה לא יפתרו את בעיות החנק התחבורתי אלא יחריפון! כל אלה, ודברים נוספים, הם שיקבעו, בחלוף האלף הנוכחי, באיזו מדינה נחיה.

במימסד הממלכתי וברשויות המקומיות אין הפקת לקחים מהכשלונות והאסונות שידרו על מדינות רבות בגלל

בריאות וסביבה

"מרחיקין את המשכה (מים מן הפשתן) ומן הידק"
משנה בבא בתרא פרק ב', י'

- ★ יש לקדם מפעלי בריאות סביבתית ותעסוקתית כדי להתמודד עם מפגעים זיהומיים בינלאומיים, אזוריים ומקומיים.
- ★ יש לגונן על הסביבה במיוחד מפני זיהום אוויר ע"י מתכות רעילות וגזים מסוכנים הפוגעים בראש וראשונה בגילאי בתי הספר והנוער.
- ★ אין לאשר תכניות בניה ופיתוח בטרם יבוצעו עבודות סילוק שפכים, ביוב, ניקוז ושרותי בריאות ראשוניים. חובה לערוך סקר השפעה סביבתית במידה והבניה מתוכננת בקרבת מפגעים אקו-סביבתיים.

- ב**ריאות טובה אין פירושה העדר מחלה. מכיוון שמדע הרפואה צעד צעדי ענק בתחום הטיפול הרפואי וברפואה מונעת וסביבתית, הגיעה השעה לשים דגש על הבריאות לטווח רחוק, כשתוחלת החיים מתארכת. איילךך יש:
- ★ להתקין תקנות הקשורות ברפואה המונעת. זאת יש לעשות בקנה-מידה רחב ולכלול אספקת מזונות בריאים.
 - ★ להקטין את כמויות חמרי ההדברה בחקלאות שיש בהם סיכון בריאותי.

מפגש השרה לאיכות הסביבה, הגב' אורה נמיר ויוסף תמיר, עם ארגוני המתנדבים בישראל.

שימושי הקרקע וניצולה

"ישיבת כרכים קשה"

משנה, כתובות פרק י"ג

- מפני פגיעות של צפיפות יתר ותוצאותיה ההרסניות.
- * להגן על אתרים אקולוגיים שאין להם תחליף ותמורה. (ההגנה היעילה על הכנרת והצלת מימי האגם – הינה דוגמה חיובית).
- * להעדיף שיקום מרכזים עירוניים על פני התרחבות אורבנית. לקדם בניה לגובה כדי לחסוך בקרקע.
- * אין די בתכנון בנין ערים בלבד אלא שיש לקבוע כיצד ייראו אתרי הבניה, במהלך האינטגרציה של האוכלוסיה!
- * עיצוב אדריכלי חייב ללוות תוכניות מיתאר ובנין ערים.
- * יש לטפח את המודעות לכל הקשור בעיצוב עירוני. זאת למען הקניית ערכים אסתטיים וחברתיים שיאפשרו לדורות הבאים לחיות ברמת מגורים נאותה. בל נשכח שישראל הינה אחת המדינות המעויירות שבעולם.
- * חובה להבטיח שטחים פתוחים בתהליך העיור בארץ ולהמנע ממיסחורם.

תכנון לקוי בשימושי הקרקע וניצולה, הנוגדים את איכות החיים והסביבה, מהווים פגיעה קשה בארץ וביושביה. המחיר הנו גבוה: ריבוי הזיהומים, הרעש, המטרדים, חורבנה של מורשת תרבותית, הסטורית, אמנותית ודתית. צרכי האדם נפגמים. הערים מתנוונות ומרכזיהן חרבים, פרברים מוזנחים, השרותים והמינהל – ניזוקים, הפשע והאלימות – גואים.

הנטיה האנושית בעידן שלנו לנטוש אזורים כפריים ולנוע לערים ולהצטופף בהן – מאיימת על רווחתו של האדם. משום כך יש:

- * לעודד את פיזור האוכלוסין. לכוון את האוכלוסיה להתישב בצפון הארץ, במרכזה ההררי ובדרומה של ישראל. יש לשפר את המגורים שיעלו את איכות החיים, יפחיתו את הגלויים החברתיים השליליים ויבראו את המצב בתחומי מגורים נגועים ומתנוונים.
- * להעדיף תכנון אזורי (למגורים, פיתוח תעשייתי ולצרכים אחרים) כדי לשפר את הסביבה החברתית.
- * לשמור מכל משמר על אתרים בעלי משיכה תיירותית

פרופ' אדם מזור, ראש צוות התיכנון "ישראל 2020", בהרצאתו בפני הנהלת 'חיים וסביבה', על הארץ שנושית לדורות הבאים.

החקלאות והסביבה

**"היוצא לשדות או לגנות בימי ניסן וראה אילנות פורחים
ונצנים עולים – מברך: ברוך אתה ה' אלוהינו מלך
העולם שלא חיסר מעולמו כלום, וברא בו ברית
טובות ואילנות טובות ונאות כדי להנות בהן בני אדם"
רמב"ם, הלכות ברכות פרקי י"ג**

- ★ לפצות חקלאים העומדים על משמר יפי הסביבה ולסייע בידם בעמידתם מול התיעוש והניצול האינטנסיבי המשחית.
- ★ לקדם את המחקר להדברה פיזית וביולוגית.
- ★ להקטין משמעותית את השימוש בחומרי הדברה כימיים. חומרים אלה פוגעים במזיקים ובו בזמן מחסלים בעלי חיים מועילים ואף את הטבע עצמו.
- ★ החקלאות הנה סמל העצמאות המדינית. בלעדיה לא תכון מדינה.

- ה**
- פיתוח החקלאי הנתון במשבר עמוק חייב להיעשות תוך תיאום עם צרכי הסביבה וההגנה עליה. מגמה זו מחייבת השקעות לטווח ארוך. אין לצפות לפירות בהישג יד.
 - מן הדין להזכיר שעובד אדמה ישראלי אינו בחזקת מגדל מזון בלבד. משימתו היתה "חזרה אל האדמה". מכאן ששמירת הנוף הסביבתי ויופיו, הם מחובותיו הראשוניים. אי-לכך יש:
 - ★ להגן על האדמות החקלאיות מפני פלישה אורבנית. זהו יעד לאומי.

הפגנה ליד בית העתונאים בתל-אביב נגד זיהום האוויר באשדוד וחבל יבנה.

הנהלת 'חיים וסביבה' מקיימת דיון בנושא "זיהום האוויר בישראל"

אמנת העיר ותושביה

הנהלת 'חיים וסביבה' מתכנסת כאורחת ראש עיריית תל-אביב-יפו מר רוני מילוא. על סדר היום, מעורבות הציבור בפעילות המוניציפלית.

תוך תקופה קצרה תהפך ישראל למדינה-עיר. החיים בכרכים ברחבי עולם מהווים אות אזהרה לצפוי ברכוזים אורבניים. שומה על ישראל להיערך לקראת היותה של המדינה כרך אחד גדול מנהריה ועד אשקלון.

העיר פשט בישראל בלא שהמדינה והרשויות המקומיות נתנו דעתן לצפוי. האמת המרה היא שראשי ערים התחרו בינם לבין עצמם מי יצליח לבנות עיר גדולה יותר מאוכלסת יותר, מרכזת תעשייה ומלאכה ועסקים.

כל ממשלות ישראל היו אדישות לצפוי ולהתפתחויות בשטח. הארגונים הלא-ממשלתיים היו היחידים שהזעיקו את דעת הצבור ואת הכנסת והזהירו מפני הפיתוח הבלתי מתוכנן.

ב-1965 עם היבחרי לכנסת העלתי את הנושא בשורה של דיונים ויזמתי את הקמת המועצה לארץ ישראל יפה שתהווה גוף צבורי שתעמוד על משמר הפיתוח ברקיימא בערים בדומה לחברה להגנת הטבע שנוסדה להגן על השטחים הפתוחים.

המטמורפוזה שהתרחשה בערי ישראל הינה חקוי מכוער של הגילויים השליליים המאפיינים את הכרכים בעולם: התרופפות שלטון החוק והסדר, גילויי מחוסרי הבית, פשיעה והתפשטות נגע הסמים, עבריינות תנועה ותחבורה, לכלוך רשות הרבים, עבירות על חוקי התכנון והבניה והיעדר זיקה לסובב.

ארגוני הסביבה ואיכות החיים חוזרים ומעלים את הצעתם (אותה הציגו בפני ראש עיריית תל-אביב רוני מילוא בראשית 1995) ועיקרה – **חתימת אמנה בין תושבי הכרך לבין העיריה במטרה להנהיג בגוש האורבני הדחוס משטר של מעורבות הצבור. זהו כורח חיוני בחינוך התושבים והבאים לת"א (ולכל עיר אחרת בארץ).**

היעדים:

- ★ דאגה לרשות הרבים
- ★ טפוח תודעת הנקיון
- ★ שמירה קפדנית על כללי הנהיגה והחניה
- ★ מניעת זיהום החוצות ע"י הדבקת מודעות והטלת פסולת
- ★ סיוע לעיריה באכיפת חוקי העזר
- ★ עידוד המיחזור של האשפה העירונית
- ★ חיסכון במים ואנרגיה. העדפת חומרים ממוחזרים
- ★ הבטחת שטחים ירוקים ושימורם של הגנים ואתרי הנופש.

★ חנוך לדרך ארץ.

בפיסגת כדור הארץ על סביבה ופיתוח (ריאו זה ז'נרו בשנת 1992) נתקבלו העיקרים הבאים:

"...קיום בצוותא בין אדם לסביבתו מחייב מעורבות בני האדם כולם. רק מאמץ כולל עשוי להותיר את רקמת החיים באלף הבא בלא שיהרוס את בסיס החיים על החללית האחת והיחידה המצויה בחלל האין-סופי".

בהמשך נקבע: "התמוטטות הרצון הקולקטיבי והיעלמות של האסכולות הסוציאליות של המאה הנוכחית מחייבים את בני האדם להתלכד סביב מחנה משותף שאינו הנמוך ביותר. השנוי המתחייב מתחיל מהמישור של השלטון המקומי ומסתיים במינהל המרכזי".

עלי לציין שבעולם שכל אדם חמישי הוא מובטל וחסר בית, נטול חינוך ורעב ללחם, מוטלת על ראשי המדינה וראשי הערים אחריות כבדה ביותר.

ב-2 במרץ 1965 בהיותי ראש סיעת הליברלים ומועצת עיריית תל-אביב העלתי לראשונה את הרעיון להקמת "רשות לאזרחות טובה".

ישנן ברחבי העולם ערים בודדות שהצליחו להתגבר על הבעיות הקשות שעמדו בפניהן. בראשן – העיר קוריטיבה שבדרום ברזיל. אוכלוסיתה כאוכלוסית גוש דן. בעיותיה דומות מאד לאלו של תל-אביב. ראש עירייתה המהנדס חיים לרנר הפך את העיר למופת של מעורבות הצבור ושיתופו בבנין עיר והפיכתה לדוגמה הראויה לחיקוי.

מהי אקולוגיה

איכות הסביבה בישראל
המינשר הירוק
לרגל יום הסביבה הבינלאומי ה-13
5 ביוני 1986

מבוא

[illegible]

- לאראנות ונמנה ודבת תסקיד השפעה על חסיבות – צעד חשוב בכללותו ודגש חסיבות תוך פדעו העצמית ודעויו בלעז מוכר.
- ופדעל ישינת נעור ונמנה ודגש – דבר ודקל על מניעת פדעוים ונמנה.
- ודעויות ומקדמות נעורו לפעולת על ידי הקמת מעדל חסיבות בחומש.
- ודעויות ודקדוק ונמנה ודגש למעט על ידי דגש ודעויות.
- מניעת דגש ודס חסיבות למעל, למעל ודעויות.
- נעורו ודעויות חסיבות חסר נעול הכלל. ודעויות ודעויות חסיבות חסר נעול, בער חסדות ודעויות.
- ודעויות, ודעויות חסר נעול חסדות ודעויות חסדות ודעויות חסדות ודעויות חסדות.

חירות הממשלה

זריות התמשלה
 10. ביום נתגלו קצרות וזרימה ובעצדות על הונוה מבינה של הזכיות של מישיבי האבט ודוליות המיוסר
 המסלכות לאכוח בקשרות ואבאים לעוק על מבידי איכות ודחיס ותרבות ומעודים
 המפסלות הערבות – בקדמות – לא השלכות לעוק על מבידי איכות ולכוח לא הנוסלו מנוסאים המוד
 במים ביום גורם משמלות אודי – מביסל במיכוס מכונות אלו נעסך – נוקד לאיכות ומכיות מחסם אותוחם בשנות
 בן הערבות כרובת תכל מונות משמלות ישראל דיענה כוועד משרד משמלות מלחך לעניני הזכיות
 העוד שום משמלות אודי ומשוראי מנוסאים אלו כלס – אבט – שר משרד העוד מלחך שילס משמלות ומכיות
 מנב דרמים זיל מור העלות מילאת דבמות ומסקות ועדת האים ואיכות הזכיות לו העשעת שילית על אודות
 ודחים בארץ – על אודי העדות והשלכות משקות על סמכות רבות ומכרות
 א וניג הארץ המיכיות והמערבים ודחים בנאט ומכרות לא העשעת שילית על אודות

פיתוח ללא הרס – מיִשְׁמַר של חוק וסדר

כחנאי כל יעבור ויחיה להשפיע וחבל על דעק וסדר, וזא גביס לפרוע ללא דעס ונענעות איכות ודעים לט
ולבאים ארטיס. והשפירות על דעק ונענעות חבניות, דעשיס, מכמי וזאנע נעכלעדיז און דעיס, דעק וסדר הציבור,
רשון דעיס ונענעות בון דער וואסעל של יסביט חחחחח - הם מוסדות חברה תקינה.

- [illegible]

מעורבות הצבור

- סביבתנו ופריסתנו מונעים ביטחון אלה שימות ונעת סביבת מחקדות לאורך זה מפעלים נצוי קבילות סביב תיים ואקילוגיים. מפעלות אירחם ומלחם על והלכיו שימוש מיוחמים של עברתי סביבת זו בינו יס לירות את והיחית ומקסמית – העידית והפעלות למידוך – כנוסאים באוציות ורבה לקיום משתר סביבתו נאות לוחות והעשים מלם.
- ברחבי וכל וכלר וגבר ולתם של האידועים הסביבתיים האתגרבים הלא-ממשלתיים.

אנו קוראים לטרמפים הממוסדים להגביר את שיתוף המעולה המורח בינם לבין הארגונים הללו.

שיתוף העצור במערכת למען איכות הדיים וטיב סביבת האדם הוא ערובה להצלחה בשטח ודונו זה של תרומה וייעוץ ותמיד בארץ.

יוסף תמיר - ח"ד

- רב תבורי, מיכה אלמוג -
 שיכו השלטון והפיקס
 בארי וירידה - מלח
 בריו מטל - באגדה והשאלות לאקטיוויות ולמחש
 איסות וחכמה
 צמורה רון - איגוד וידיע אקטיוויות
 הברר חנן - ארגון לעומת ולעם
 יפה עמיקם - בני ציית
 דמנה הרבאבן - תעורר ופועל, ואפילו והשאלות
 יהודה לנקרי - ראש והפיקס והשאלות שלוש, חיד
 ועוד איסות וחכמה והשאלות של שיכו השלטון והפיקס

אקולוגיה

קולוגיה היא תורת
הסובב. ענף ביולוגי
החוקר את היחסים
שבין האורגניזמים
לבין סביבתם הדוממת, החיה
והאנושית. מקורה מיוונית:
'אויקוס' פרושו – בית ו'לוגוס'
– לימוד. המושג אקולוגיה נקבע
עלידי הביולוג הגרמני א. הקל
ב־1869 ונקלט באנגלית והפך
למושג עולמי. ענפי האקולוגיה,
מסביר הפרופ' נתן שפיגל,
בספרו "מלים מספרות", מיבחר
מלים ומונחים וגלגולים בתרבות
האנושות, הם: אוטו־אקולוגיה
החוקרת את יחסי הגומלין
בין המין הבודד לסביבתו;
סינ־אקולוגיה החוקרת את יחסי
הגומלין בין חבורה טבעית
של מינים לסביבתם, חקר
האֶקוֹסיסטמוֹת העוסק בהתנהגות
האקולוגית (כולל האדם) באיזור
גיאוגרפי טבעי, להן מתיחס
המחבר להבהיר משמעויות המושג
בכל הנוגע לזיהומים המפירים את
האיזון בטבע, הנזקים ממנו ועוד.

מעורבות הצבור – השליחות המוטלת על ארגונים חוץ-ממשלתיים NGO's - Non Governmental Organizations

"ויקח ה' אלוהים את האדם ויניחהו בגן-עדן לעבדה ולשומרה"

(בראשית ב', ח'-ט')

במעמד הארגונים הלא-ממשלתיים חל מפנה. הם פלסו לעצמם את הדרך למוקדי מקבלי ההחלטות ע"י יועצים-מוכרים.

ב-1974 יזמתי חקיקה פרטית שהפכה לחוק המדינה ובמועצה הארצית לתכנון ולבניה הוקצה מקום לנציג צבור' מטעם ארגוני הסביבה. "חיים וסביבה" שולח מאז את בא כוחו למוסד רב ההשפעה על התכנון הפיזי בישראל.

אחרי ריאו הורחבה השתתפות נציגי "חיים וסביבה" ונבחרים מיעצים בקביעות לוועדת התכנון והבניה במחוזות.

במצב שנוצר יש מיפגש חכוכים בלתי נמנע. ברם, הוא עדיף על פני ההתעלמות שהיתה בעבר מעמדות שליחים ישירים מטעם הצבור.

ברחבי העולם מתרחבת פעילותם בתחום החנוך, בהחתמת מליונים על אמנה בין התושב לבין הרשות המוניציפאלית, אמנה שתביא לנשיאה בעול השמירה על הסביבה של כל אחד מתושבי המקום. ב-2/6/95 העלנו הצעות בנושא בפני ראש עירית תל-אביב-יפו רוני מילוא ולאחר מכן בפני ראש עירית גבעתיים אפי שטנצלר.

בנובמבר 1995 התכנסה ברומא ועידת מדינות הים התיכון והנציגויות של ארגוני ה-NGO'S לדון בהחשת עיקרי ריאו דה ז'נרו – Agenda 21

* בישראל חלה בשנים האחרונות התפתחות חיובית במעורבות הצבור בנעשה בסביבתו. מורגשת ערנות מוגברת – בעיקר בקרב הדור הצעיר – לגבי מיפגעים אקרוסביבתיים והעליה בפשיעה. רוב רובם של הארגונים הם מהמיגזר היהודי להוציא, למרבה הפליאה, את הצבור החרדי שאינו לוקח חלק בהגנה על איכות חייו. הפליאה הנה בכך שבמקורות היהודיים, מהתנ"ך ועד הרב הראשי הראשון יצחק אברהם קוק ז"ל, מעל דפי התלמוד, המשנה, הרמב"ם ורש"י מצויים ציוויים כלפי משאבי הטבע, שימור הסביבה, הנקיון ברשות הרבים, מניעת זיהומים, רעש וריחות רעים, פגיעה בתכנון ישובים ובינוי בתים, דרך ארץ ועוד.

כל הנסיונות שנעשו על ידינו לעניין את המימסד הדתי בנעשה בתחום סביבת האדם – לא צלחו.

לא פלא שישובי הדתיים כמו בני ברק, קרית הרצוג, מאה שערים ועוד אינם לתפארת יושביהם ולא לתפארת מנהיגיהם הרוחניים.

לא ראשי הרשות המקומית ולא המימסד הממלכתי ובראשו הממשלה אינם מסוגלים לקיים קשר עם הצבור כפי שהעיסוק והטיפול בנושאי הסביבה ואיכות חיי התושבים מחייב.

המגע השוטף, היום יומי ומעורבות השלטונות עוברים כיום דרך אפיק הגופים הצבוריים הלא-ממשלתיים. מספרם של הארגונים ברחבי תבל גדל. הם מאגדים כיום כ-40 מליון חבר.

מספר העמותות הארציות והמקומיות בישראל העוסקות בנושא הסביבה ותרבות חיינו בארץ מגיע לעשרות. מספר חבריהם נאמר ב-120 אלף.

הארגונים הצבוריים (NGO's) רובם ככולם פועלים כמתנדבים. מאז ועידת האומות המאוחדות הראשונה על הסביבה האנושית (Human Environment), שכונסה ביוני 1972 בשטוקהולם, קבלו הארגונים שוחרי הסביבה המתנדבים הכרת הא"מ והממשלות. הם אמונים יותר מכל גורם אחר על רחשי לב הצבור בכל הקשור בסובב. למעשה הם מהווים 'כלבי השמירה' שהמימשל לא יסטה מחובתו לגונן על הסביבה בה חיים כיום חמישה ורבע מיליארדי בני אדם. שום גורם מבצע לא יצלח בפעילותו אם לא יוכל לגייס סביבו את הצבור הרחב ואין מוסד מקומי או ארצי שמסוגל לפתור בעיות סביבתיות ואקולוגיות בלי שיתוף פעולה פורה ואמין עם הארגונים הלא ממשלתיים ודרכם עם האוכלוסין כולה.

כך הדבר בתחום המיחזור לסוגיו, במערכה לנקיון ברשות הרבים, בשמירה על הסדר הצבורי, בהגנה על השטחים הירוקים או בתחזוקת חוצות הערים הכורעות מעומסי התחבורה ומהזיהום בהם, הפגיעה בבטחון השוטף עם התגברות הפשיעה או כשמדובר בסדר הצבורי בסביבה הדחוסה.

ממוש עיקרי פסגת כדור הארץ על סביבה ופיתוח שקיים הא"מ ב-1992 בריאו דה-ז'נרו (ברזיל) מציבה בפני הארגונים החוץ-ממשלתיים משימות רבות.

העצרת בריאו 1992 שמשה מנוף למעורבות גוברת של ארגוני הסביבה החוץ-ממשלתיים במוסדות המיעצים למקבלי ההחלטות.

ב'פסגת כדור הארץ' בריאו השתתפו בצד עצרת האומות המאוחדות, כ-15 אלף נציגי הפורום העולמי של ארגוני הסביבה. הם הגיעו מקצות תבל ורישומם היה ניכר בהערכות הגלובלית למען הסביבה.

לשמור על יחסי הגומלין בינינו לבין סביבתנו

בעולם". הם קבעו מקומה בלב האיזור הדרומי החדוש, הצפוף והעמוס של הכרך. נפל בחלקי, כחבר בהנהלת העיריה ובוועדת בנין ערים, לחלוק נמרצות על נמיר ורבינוביץ. שללתי מכל וכל את עיקר הקונצפציה של "התחנה הגדולה בעולם". הייתי במיעוט מזהיר... זה לא היה המקרה הבודד. הסיסמה "גדול זה טוב" הנחתה, ועדיין מנחה, ראשי ערים שמשיקיעים מאמצים ומשאבים בפיתוח הרסני בן-חלוף במקום השקעה במחשבה תחילה. הכל נובע מהשאיפה השגויה והבלתי רציונלית של 'להיות גדול'.

מאז היות אברהם קריניצי מייסד רמת-גן כעיר הגנים וראשה במשך שנים רבות ומאז תקופת אבא חושי כראש עיריית חיפה – לא קמו ראשי ערים שקידמו עריהם כמתבקש מתכנון מאוזן בין איכות החיים לבין צורכי המשק וכלכלת העיר. אבא חושי מהווה מופת של ראש רשות בעיר מעורבת ובעייתית שבה הסדר הצבורי, מישטר החוק, הנקיון ברשות הרבים והפקוח על חזות המקום, זוכים לעדיפות. רוב רובם של הנבחרים הפכו קורבנות לפולחן "פיתוחים". הם לא למדו מנסיון עמיתיהם בערים הכושלות ברחבי תבל.

המחדל הישראלי נובע, בחלקו הגדול, מהעובדה שלא הסקנו מסקנות ולא הפקנו לקחים מהדוגמאות שהבאנו מנירמקסיקו וניירדלה, מלוס אנג'לס וקהיר ולא הצלחנו להעתיק שיטות מוצלחות מערים כמו סינגפור או קוריטיבה של ברזיל.

אל עמדות 'חיים וסביבה' ואל פרסומי האישיים שראו אור ברציפות שנים רבות התיחסו במימסד הממלכתי והמקומי בצורה דרפרצופית: המודעים להערות התעלמו מהן והבורים – שללו אותן.

בין הראויים לציון במחנה האקדמאי, האמנים, הספרות והעתונות היה אליעזר ליבנה ז"ל, סופר והוגה דעות מקורי. פרופ' לב פישלזון יב"א, הנו תופעה בפני עצמה בגין עמידה אמיצה בחזית האקדמית כמדען בעל מוניטין ובו בזמן איש צבור בעל יוקרה. הוא מוסיף ללחום להעלות את הנושא הסביבתי במעלה סולם העדיפויות של ישראל.

הגיעה העת שבה תעלם תופעת הספרות בערכי תרבותנו ומכמני ארצנו. הקץ לרולטת האדמה וקזינו הקרקע החקלאית. הקץ למדיניות משחקי הקוביה במקורות קיומנו.

עלינו לקדם דגם חדש של יחסים הדדיים בין תושבי ישראל לבין סביבתם. טוב היה לו אימצנו את סיסמת

אחד מאיפיוני תכונת האדם טמון בהסתגלותו להשתלב בסביבה הקסומה בה הוא חי, ללמוד ולהבין ערכה וחיבתה, לעובדה ובו בזמן לשומרה.

במחצית השנייה של המאה המסיימת את האלף השני לספירה הרחיקה האנושות לכת. היא התערבה במעשה בראשית. האדם בן-זמננו שינה, וממשיך לשנות, את סדרי בראשית בתפוצת החיים שעל פני האדמה.

המזיגה הנצחית בין האדם ליקום התערערה ושובשה.

התופעה לא פסחה על ישראל. חומרת המשבר בארץ גדולה פי כמה. מדובר במדינה זעירה, דלת משאבים טבעיים ושבירית בנופיה. השינויים בישראל נובעים בעיקר מאטימות רבת-שנים ששורה בקרב המנהיגות הפוליטית ומאדישות אנשי הרוח והאקדמיה שהרדימו את הציבור הרחב. מוזר, במיוחד, הניכור שאפף את המיגזר הדתי והמסורתי בכל הנוגע לסובב למינהו.

אחד הדברים המפתיעים במערכה, שנהלו חברי שוחרי איכות החיים וטיב הסביבה ביחד עמי, היתה ההתעלמות הגמורה של אנשי המסורת והדת – ומנהיגיהם הרוחניים מכל הגונים והזרמים – מציוויי התורה, המשנה, התלמוד, הרמב"ם ורש"י לגונן על הסביבה שיצר הבורא. המקורות הקדומים גדושים במצוות איכות הסביבה. היחיד שהוכיח, הלכה למעשה, כיצד יש לנהוג בבעיות אלו היה הרב אברהם יצחק הכהן קוק ז"ל, מבני העליה בקרב המנהיגות הדתית וראש רבני ארץ ישראל אחרי הכבוש הבריטי. הוא ניחן בזיקה עמוקה לטבע, לסביבה ולתרבות חיינו כמרכיב חיוני בתחיה הלאומית וישוב הארץ.

נסיונותי אצל דורות של רבנים ראשיים וראשי המחנה הדתי להניעם לנהוג כמצווה בכתבי הקודש – העלו חרס. היחידי שהתייחס לבעיה בהבנה היה הרב הראשי דהיום הרב י. מ. לאו. ברם, המיגזר הדתי נשאר מנותק מקיום מצוות הסביבה ושימורה. הוא נותר נאמן למורשת הגלות יותר מאשר לתרבות ארץ הקודש ומורשת התחיה.

עלי לומר דברים מרים על מרבית נבחרי השלטון המקומי ובמיוחד על ראשי הערים הגדולות. הם טעו טעות קשה ברדיפה אחרי התפשטות הישובים.

כל נסיונותי לעמוד מול המגלומניזם הישראלי של נבחרי ברשויות המקומיות בעיניהם כצנינים. בחלוף עשור ה-50 ותחילת שנות ה-60 היה מרדכי נמיר ראש העיריה תל-אביב-יפו ויהושע רבינוביץ סגנו וראש ועדת בנין ערים. שניהם לקו בקדחת הגדלות ופרובינציאליות. אחד מגילויה היה בנין "תחנת האוטובוסים הגדולה

ובדבקות הראויה לשבחים, אמרתי שאת המפנה נשיג בעתיד על ידי נציגים ישירים ברשויות הממלכתיות. כתנאי למאבק הזה עלינו לקבוע את המוסכמות על פיהן נפעל:

מיליטאנטיות	— כן	— ראדיקאליזם	— לא!
אקטיביזם	— כן	— מקסימאליזם	— לא!
מעורבות פעילה	— כן	— מעורבות כוחנית	— לא!
איכפתיות	— כן	— פאנטיזם	— לא!

אירופה המאוחדת של 1995 (לרגל שנת שימור הטבע ביבשת האירופית): "ההתרחבות הכלכלית אינה מטרה בפני עצמה". היה זה לב טולסטוי שאמר דברים דומים לפני כמאה שנה: "כל מה שאינו טבעי, אין בו כדי להוליך אל הטוב". עתה ברור שאיכות החיים וטיב הסביבה תעלנה ע"י בני האדם ואיכויות אלו הן שתעלנה את חייו של האדם. נצליח במשימה זו אם נדע מהו הגבול שמותר וראוי לשלם עבור הצמיחה הכלכלית. עמידה במבחן מסוג זה אינה מובטחת אלא אם כן נחזיר לישראלים את הרצון הקולקטיבי שהתרופף, ויש הסבורים שנעלם, מאורח חיינו.

במרץ 1995, במעמד עשרות שוחרי איכות החיים והסביבה מרחבי הארץ ונציגי עמותות הפועלות בשטח במסירות

תל-אביב
ינואר 1996

מצב הכנרת ומשק המים העסיקו את 'חיים וסביבה' בתדירות. צבי אורטנברג (אורטי), יו"ר מינהלת הכנרת (ראשון מימין), בדיון על דרכי שמירת האגם – מקור המים הנדיד והרגיש של ישראל.

אחרית דבר

להרס מקורות המים, מגביר את המידבור ומחסל את הצמחיה.

המתרחש באפריקה מוכיח שזו הטרגדיה האנושית והאקולוגית האיומה שידענו עד כה.

הפתרון המוצע הוא באימוץ הסיסמה של פיתוח במחשבה תחילה ועליו להיות בר־קיימא. יסודות גישה זו מחייבים המנעות ממלחמות, גידול מתוכנן של המשפחה תוך מגמת ריסון ריבוי האוכלוסין. צמצום בצריכה וקואופרציה בין לאומית הדוקה למען השגת מטרות אלו.

פיתוח בן־קיימא הנו פיתוח המספק את צורכי ההוה מבלי להתפשר לגבי צורכי הדורות הבאים.

הכלכלן הרמן דיילי (מצמרת הבנק העולמי) מגדיר את הנושא במלים: "האדם לא ינצל את המשאבים המתחדשים (כגון: יערות, מים, קרקע, דגה וכו') במהירות העולה על התחדשותם. אין להשתמש במשאבי טבע שאינם מתחדשים (דלק מוצק ונוזלי, מינרלים שונים או אקוויפארים רדומים). האדם לא ישחרר מזהמים בקצב העולה על יכולת היקום לנטרלם".

האמת היא שאנו, החיים בפתחו של האלף השלישי, מנצלים אשראי משועבד שנלקח מעתיד הדורות הבאים.

יותר מכל מדינה הדוגלת בתרבות הדמוקרטיה המערבית משמשת ישראל מידגם לפתוח שאינו במחשבה תחילה.

איננו מפיקים לקחי כשלונות שאפיינו את המערב. על כך אמר ח"כ יוסי שריד, שר איכות הסביבה בשנת איכות הסביבה תשנ"ד (1994): "אין בונים מדינה כשהורסים אותה!"

השינוי יתרחש אם תתארגן תנועה למען איכות החיים וטיב הסביבה שתיוצג במוקדי קבלת ההחלטות: הממשלה, הכנסת והרשויות המקומיות.

ישראל בשנות האלפיים מצויה, כמו האנושות בעולם המפותח, בעידן של כלכלה מטריאליסטית. התוצר הבולט שלה הוא הפער המזדקר בין שכבת צוברי הכח הכלכלי לבין הרוב של שכבות מצוקה.

השכבה השליטה בארצות הקפיטליסטיות המובהקות הינה בת־ברית למגזר הייצרני. מגזר זה הוא החולש על מקורות התעסוקה הנגזרים משליטה על מחצבים, משאבי הטבע, התעשייה, השיווק והצריכה העודפת. זכויות מגזר זה חורגות מהאינטרס הלאומי העליון. הדבר בא לידי ביטוי בארצות המערב בהן השלטונות והעסקים הולכים יד ביד.

ישראל איננה שונה, הענקת מעמד אקסטרטוריאלי לכימיקלים לישראל בשטחים מאדמות המדינה וניצולם או הקניית מעמד יוצא דופן לבתי הזיקוק – הם הדוגמה הבולטת למדיניות הרת אסון ואי ראיית הנולד. מקרה דומה עלול היה להתרחש כשהממשלה החליטה להקנות לקול אמריקה זכויות על חלק ממדינת ישראל. הנימוק היה: תעסוקתי וכלכלי. תפישת עולם זו מוליכה מדינה נורמלית לעברי פי פחת.

פיתוח בר־קיימא

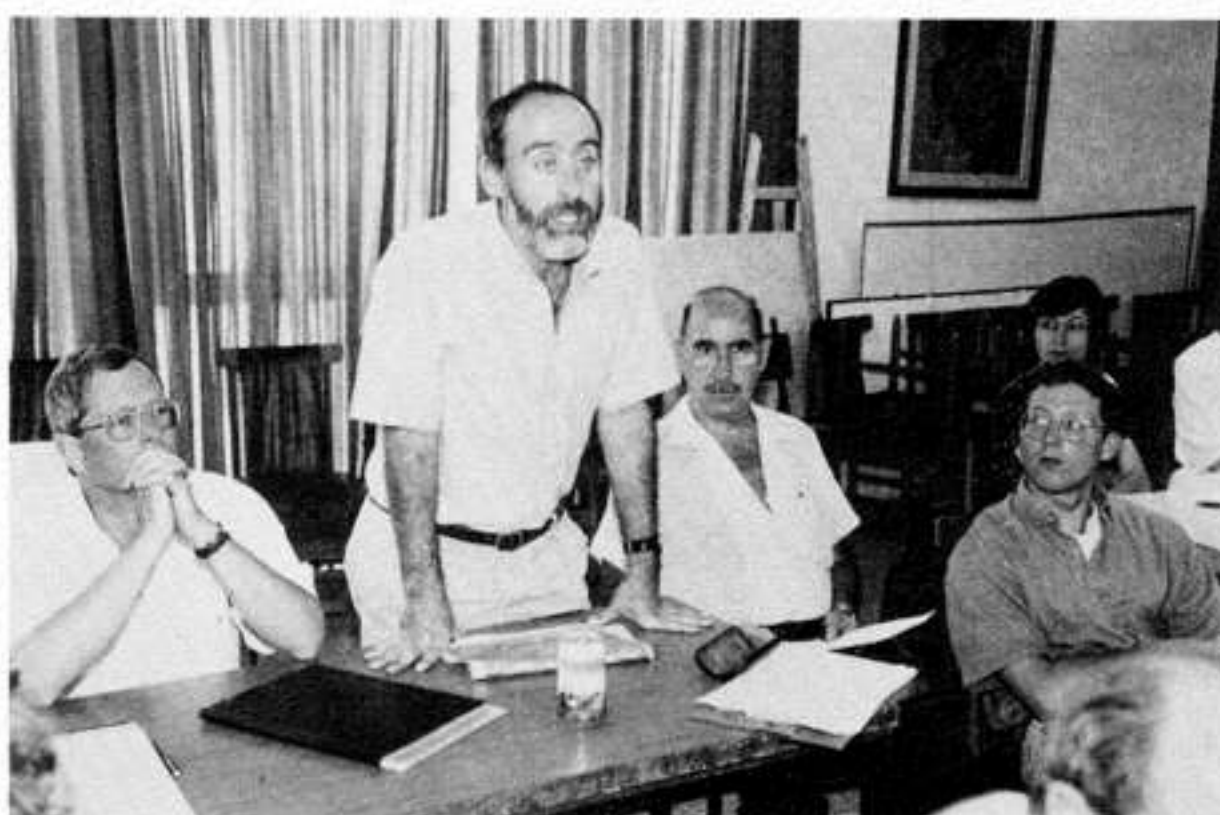
התפיסה הגלובלית לגבי שימור הסביבה הטבעית תוך הנהגת אפס גידול בפיתוח שוב אינה בת שמוש. באמצע העשור הנוכחי מצאו אנשי המדינה והמיגזר הייצרני והעסקי נוסחה מקובלת: פיתוח בן־קיימא (Sustainable Development). כוונת המנסחים היא לגשר בין הגנת הסביבה לבין הגידול והפיתוח.

בחלוף המאה הנוכחית הוברר ללא ספקות שהעוני הוא משחית הסביבה ואיכות החיים החמור ביותר. הוא גורם

"בבית ספרי מלמדים שאיכות סביבה זה רואים רחוק – רואים ידוק"
לין חבס, כתה ב', ביה"ס ע"ש דוד ילין, תל-אביב

רביאלוף (מיל) משה לוי,
יו"ר דירקטוריון חברת
כביש חוצה ישראל,
בדיון בהנהלת
'חיים וסביבה': 'האם
עדיפה תובלה והסעה
מסילתית על גבי כביש
חוצה ישראל.
משמאל: משה לוי, י. תמיר,
עזריה אלון, יואב שניא.

עו"ד אלון טל (עומד) ועמיתיו,
הגישו בג"צ לעיכוב סלילת
כביש חוצה ישראל.

סיכום שנת איכות הסביבה -
1994, תשנ"ה: "מעורבות
הציבור והחינוך לאיכות הסביבה,
בעליה".

Agenda 21 – הצהרת ריאו על סביבה ופיתוח של המאה הבאה

עיקרון 7

על המדינות לשתף פעולה במטרה לשמר, להגן ולשקם את בריאות ושלמות המערכת האקולוגית של כדור הארץ. המדינות המפותחות מאשרות את האחריות בה הן נושאות במהלך החיפוש אחר פיתוח בר-קיימא לאור הלחצים שמטילה החברה שלהן על הסביבה ולאור הטכנולוגיות והמשאבים הפיננסיים שבשליטתן.

עיקרון 8

במטרה להשיג פיתוח בר-קיימא ואיכות חיים גבוהה יותר לכל בני האדם, על המדינות להפחית ולהפסיק דפוסי יצור וצריכה שאינם בר-קיימא, ולעודד מדיניות דמוגרפית נאותה.

עיקרון 9

על המדינות לשתף פעולה במטרה לחזק יכולת בנייה עצמית לצורך פיתוח בר-קיימא, וזאת, על ידי שיפור ההבנה המדעית באמצעות חילופי ידע מדעי וטכנולוגי, ועל ידי קיום הפיתוח, ההסתגלות, ההפצה וההעברה של טכנולוגיות, לרבות טכנולוגיות חדשות וחדשניות.

עיקרון 10

נושאים סביבתיים מטופלים על הצד הטוב ביותר בהשתתפות כל האזרחים הנוגעים בדבר, ברמה המתאימה. ברמה הלאומית, לכל אדם צריכה להיות גישה נאותה למידע הנוגע לסביבה שמחזיקות רשויות ציבוריות, לרבות מידע על פעילויות וחומרים מסוכנים בקהילותיהם, והזדמנות להשתתף בתהליכי קבלת החלטות. על המדינות לסייע ולעודד את מודעותו והשתתפותו של הציבור על ידי העמדת המידע לרשותו בצורה נרחבת. יש להעניק גישה אפקטיבית להליכים שיפוטניים ומנהליים, לרבות פיצויים וסעדים.

עיקרון 11

על המדינות לחוקק חקיקה סביבתית אפקטיבית. תקנים סביבתיים, יעדים ניהוליים וסדרי עדיפויות צריכים לשקף את הקשרי הסביבה והפיתוח לגביהם הם חלים. תקנים המוחלים על ידי חלק מן המדינות עשויים להיות בלתי נאותים, ולשאת מחיר כלכלי וחברתי בלתי צודק, כלפי מדינות אחרות, ובמיוחד, כלפי מדינות מתפתחות.

עיקרון 12

על המדינות לשתף פעולה במטרה לעודד מערכת כלכלית תומכת ופתוחה שתוביל לצמיחה כלכלית ולפיתוח בר-קיימא בכל המדינות, במטרה לטפל טוב יותר בבעיות הפגיעה בסביבה. צעדים של מדיניות סחר למען מטרות

עצרת האומות המאוחדות על סביבה ופיתוח (פסגת כדור הארץ) התקיימה בריאו דה'ז'נרו בין ה-3 ל-14 ביוני 1992. העצרת אישרה את הצהרת ועידת הארץ על הסביבה האנושית שנערכה בשטוקהולם ביוני 1972. המטרה: לבנות שותפות גלובלית בין מדינות, מיגזר מפתח בחברה והעמים. שתוף הפעולה נועד לקדם כריתת אמנות בין לאומיות על מנת לגונן על הסביבה הכל-עולמית והפיתוח תוך הכרה באופי הבלתי תלוי והמשולב של כדור הארץ שהוא ביתנו. ההצהרה מכריזה כי:

עיקרון 1

בני האדם, בהיותם בלב תשומת הלב לגבי פיתוח בר-קיימא, זכאים לחיים בריאים ופורים תוך הרמוניה עם הטבע.

עיקרון 2

למדינות יש את הזכות הריבונית לנצל את משאביהן בהתאם למדיניות הסביבה והפיתוח שלהן. הן אחראיות להבטיח שפעילויות הנמצאות בגדר תחום השיפוט שלהן או בגדר שליטתן לא יגרמו נזק לסביבה של מדינות אחרות או של אזורים הנמצאים מעבר לגבולות תחום השיפוט הלאומי שלהן.

עיקרון 3

הזכות לפיתוח חייבת להתממש בדרך בה יקוימו כראוי צרכי הפיתוח והסביבה של הדורות הקיימים ושל הדורות הבאים.

עיקרון 4

במטרה להשיג פיתוח בר-קיימא, חייבת ההגנה על הסביבה להוות חלק בלתי נפרד מתהליך הפיתוח ואין לראותה כמבודדת ממנו.

עיקרון 5

על כל המדינות והעמים להיות מעורבים בביעור העוני כדרישה הכרחית לפיתוח בר-קיימא, במטרה להקטין את הפערים ברמת החיים ולהיענות טוב יותר לצרכי רוב עמי העולם.

עיקרון 6

יש לתת עדיפות מיוחדת למצבן ולצורכיהן המיוחדים של המדינות המתפתחות, במיוחד של המדינות המפותחות פחות ושל אלה הפגיעות ביותר מבחינה סביבתית. פעולות בינלאומיות בנושאי סביבה ופיתוח צריכות לענות על האינטרסים והצרכים של כל המדינות.

סביבתיות אינם צריכים להוות אמצעי להפליה שרירותית או בלתי מוצדקת או להגבלה מוסווית על הסחר הבינלאומי. יש להימנע מפעולות חדצדדיות לטיפול באתגרים סביבתיים מחוץ לתחום השיפוט של המדינה המייבאת. צעדים סביבתיים העוסקים בבעיות סביבתיות חוץ-גבוליות או עולמיות צריכים להיות מבוססים, ככל האפשר, על הסכמה בינלאומית.

עיקרון 13

על המדינות לפתח חוקים לאומיים העוסקים באחריות ופיצוי לקורבנות זיהום ונזקים סביבתיים אחרים. כמו כן, על המדינות לשתף פעולה באופן מהיר ונחוש יותר במטרה לפתח חקיקה בינלאומית נוספת בעניין אחריות ופיצוי בגין השלכות שליליות של נזק סביבתי הנגרם לאזורים שמעבר לתחום שיפוטן על ידי פעילויות המתבצעות בתחום שיפוטן או שליטתן.

עיקרון 14

על המדינות לשתף פעולה באופן אפקטיבי במטרה להרתיע או למנוע העתקה או העברה למדינות אחרות של כל פעילות וחומרים הגורמים לפגיעה סביבתית חמורה או שנמצא שהם מזיקים לבריאות האדם.

עיקרון 15

במטרה להגן על הסביבה, על המדינות ליישם בהרחבה את הגישה המונעת. מקום שקיימים איומים לנזק חמור או בלתי הפיך, היעדר ודאות מדעית מלאה אינו צריך לשמש עילה לדחיית אמצעים אפקטיביים לצורך מניעת פגיעה סביבתית.

עיקרון 16

על הרשויות הלאומיות לעשות מאמצים במטרה לקדם הפנמה של עלויות סביבתיות ושימוש במכשירים כלכליים, תוך התחשבות בגישה שעל המזהם לשאת, עקרונית, בעלות הזיהום, תוך התייחסות נאותה לאינטרס הציבורי ומבלי לעוות את הסחר וההשקעות הבינלאומיים.

עיקרון 17

יש לבצע, כמכשיר לאומי, הערכה של ההשפעות הסביבתיות, ביחס לפעילויות מוצעות אשר צפויה להיות להן השפעה שלילית משמעותית על הסביבה והכפופות להחלטה של רשות לאומית מוסמכת.

עיקרון 18

על המדינות להודיע לאלתר למדינות אחרות על כל אסון טבע או מצב חירום אחר אשר צפויים לגרום להשפעות מזיקות פתאומיות על סביבתן של מדינות אלה. על הקהילה הבינלאומית לעשות כל מאמץ כדי לסייע למדינות המושפעות כאמור.

עיקרון 19

על המדינות לדאוג למסירת הודעה מוקדמת ובמועד ולהעברת מידע רלבנטי למדינות שעשויות להיות מושפעות מפעילויות שעשויה להיות להן השפעה סביבתית חוץ-גבולית שלילית משמעותית ועליהן להתייעץ עם מדינות אלה בשלב מוקדם ובתום לב.

עיקרון 20

לנשים יש תפקיד חיוני בניהול ופיתוח סביבתי. לפיכך, השתתפותן המלאה חיונית להשגת פיתוח בר-קיימא.

עיקרון 21

יש לגייס את היצירתיות, האידיאלים והתעוזה של בני הנוער במטרה ליצור שותפות עולמית בכדי להשיג פיתוח בר-קיימא ולהבטיח עתיד טוב יותר לכל.

עיקרון 22

לעמים מקומיים וקהילותיהם, ולקהילות מקומיות אחרות, יש תפקיד חיוני בניהול ופיתוח סביבתי בשל הידע שלהם ובשל המנהגים המסורתיים שלהם. על המדינות להכיר ולתמוך כראוי בזהותם, בתרבותם ובאינטרסים שלהם, ולאפשר את השתתפותם האפקטיבית בהשגת פיתוח בר-קיימא.

עיקרון 23

יש להגן על הסביבה ועל המשאבים הטבעיים של עמים הנמצאים תחת דיכוי, שליטה או כיבוש.

עיקרון 24

מצב לוחמה מזיק מטבעו לפיתוח בר-קיימא. לפיכך, על המדינות לכבד את החוק הבינלאומי הדואג להגנה על הסביבה בזמנים של סכסוכים מזוינים ולשתף פעולה בהמשך פיתוחו, על פי הצורך.

עיקרון 25

שלום, פיתוח והגנה על הסביבה תלויים זה בזה ואינם ניתנים להפרדה.

עיקרון 26

על המדינות ליישב את כל המחלוקות הסביבתיות שלהן בדרכי שלום ובאמצעים נאותים בהתאם לכתב הזכויות של האומות המאוחדות.

עיקרון 27

על המדינות והעמים לשתף פעולה בתום לב וברוח של שותפות למען הגשמת העקרונות המגולמים בהצהרה זו ולצורך המשך פיתוח החוק הבינלאומי בתחום הפיתוח ברהקיימא.

נייר עבודה שהכנתי לוועידת המפלגה הליברלית בליכוד – 1975

על "החברה בת־זמננו ובעיות איכות החיים והסביבה"

על חברה ישראלית הנתונה במצור בטחוני ומחוייבת בקיום מישטר הגנתי שומה:
– לא להסתגר ולהתמסר לסגידה לכדאיות כלכלית, רדיפה אחרי ממון;
– להעדיף איכות חיים תוך דאגה לבקורת עצמית;
– איזון בין צורכי האדם לבין צורכי הסביבה;
– רמת חיים שתהלוך את יכולתנו הכלכלית והמספרית;
– להשען יותר על עמל האדם הישראלי;
– ליצור סביבה אנושית תקינה.
המפלגה הליברלית חייבת להיות חלוצת המאבק בוולגריה המשתלטת על החברה והסביבה (החל מוולגריה אדריכלית וכלה במנהגי בני האדם ויחסם לטוב);
– נגד הפיכת הארץ ל"משטח בטון" וערינו לשובים נחנקים מ"פיתוח" בלתי מתוכנן הכולל בעיות שונות, מסוציולוגיות וכלה בתחבורתיות וכו'.
– נגד פולחן הגידול בלא הבחנת הנזק הנגרם. למוד ההשפעה ההדדית בנידון על האדם ועל הסובב והאיכות שנוצרת מתהליך זה.
– בעד סגנון חיים תרבותי אנושי גם אם הדבר יחייב מאבק פומבי בגילויים השליליים. זו חובה ראשונה במעלה.
– בעד פתוח מועדף של פנים הארץ, הגליל והנגב.
– בעד השקעות שתקחנה בחשבון את המושג: "מה טוב לאדם".
– בעד התאמת החברה וסביבתה לכללי האקולוגיה ולגילוי העשור האחרון במישור יחסי הגומלין בין האדם לסובב אותו.
– החנוך הליברלי והמאבק הפוליטי למענו חייב להקפיד שמורשת הכבוד ההדדי תשמר.
– כל הכוחות חייבים בגיוס המדינה וכליה להכחדת שיטת "כל דאליס גבר" שאחת מתוצאותיה: השתלטות על הנוף האנושי והטבעי והריסתו.
– לא כל המקובל במערב ובארה"ב – טוב לישראל. יש לשאוף למקורות בטיפול בסוגיות אלו והן מצויות אצל קדמונינו ובמציאות בעידן החדש.
יש לדרוש שאמצעי התקשורת הממלכתיים ישרתו את הצבור בהתאם לחוק ויתרחקו מחיקוי אמריקאי.

★ החנוך למען מודעות והתמודדות עם צרכי חברה נאורה חייב להיות יסוד מוסד של העידן בו אנו חיים ואתגר לקראת שנות ה־2000.
★ השאיפה לחרות אישית ע"פ העיקרון, השיטה והתפיסה הפילוסופית של הליברליזם המערבי – חייבת להיות ייחודית־ישראלית בהתחשב במציאות המתהווה בארץ.
★ על החברה בת־זמננו להתמודד ולגבור על שלוש תופעות:
– רמת החיים שהנה בניגוד ליכולת הכלכלית והאנושית;
– קיימת התעלמות (שמקורותיה היסטוריים־ישראליים־סוציאליסטיים) מצרכי האדם המודרני בתחום איכות החיים והסביבה, הסכנה שבעיור מוגבר והעובדה שחיי אנוש – בתנאים כאלה – הופכים בלתי נסבלים. לתופעות אלו השלכות מרות על העליה, העלאת רמת החברה ועתידה;
– בישראל היה הפיתוח המדעי, הכלכלי, הפיזי חסר תשתית תכנונית, מתעלם ממורשת קדומה.
★ החברה הישראלית שקמה בתום רבע מאה למדינה מתעלמת במיוחד מ־
– יסוד השכר והעונש בין אדם לאדם ובין האדם למדינה;
– קיימת טפילות ונחשלות של הצמודים לנושאים בעול;
– מוסר העבודה, טוהר המידות וחובת כבוד החוק והסדר הפכו לנורמות אויבות לחברה;
– בארץ אין תמורה הולמת ליוזמת האדם וכשרונו ונכפתה סביבה אנושית, פיזית ואיכותית שאינה עולה בקנה אחד עם צרכי המדינה.
המדיניות החברתית־סביבתית הליברלית דוגלת ב:
– מישטר יעילות בכל התחומים (משק, שירותים, ייצור והיחס בין מרכיבי החברה, הכלל והפרט);
– קיום משמעת, חוק, סדר וכבוד הזולת;
– הרמת איכות החיים ויצירת תנאים לאיכות סביבה נאותה;
– ביצירת מערכת חנוך וגיוס ההמונים למאבק נגד הזלזול שמתחיל ברחוב, ברשות הרבים, בעבודה וגולש לכל אושיות החברה.

- * במקום ערים צפופות, גדולות, עמוסות לעייפה אדם, רכב, מבנים ומשטחים מלאכותיים – יש לגייס את העליה והתעשייה לשטחים חדשים פנויים.
- * איזורי מגורים אסור שישתרבו בתחומי תיעוש, מלאכה ומסחר. על כן יוצרו תנאי מגורים טובים אולם אין להרחיקם מדי מטעמי חסכון בהסעות.
- * שחרור מהנאות מכל צד. מאבק לסובלנות.
- * בעית הביורוקרטיה חייבת טיפול כולל-ארצי למען
- * העלאת רמת השרותים ושכלולם, יעולם ושיפורם. הצבור יגויס לפעילות זו.
- * הגישה הליברלית קובעת שהתלות במנגנונים חייבת להחלש.
- * "החברה החדשה" של רבע המאה הבאה מחייבת שירותים שיוגשו לפרט תוך שיתוף הקהילה, הממשל והבודד והנתקות מהתלות הבלעדית הריכוזית הקיימת כיום.

אוקטובר 1975

י. תמיר: יש להקים בתל-אביב "רשות לאזרחות טובה"

תשקוד על חינוך הצבור, ובעיקר ה' דור הצעיר ל"לוקאלפטריוטיזם" בכל הנוגע לזכויות העיר והחיי כה.

מערכה צבורית

כן הודיע מר תמיר, שהסיעה הליברלית בעיריית ת"א יפתי תפתח במערכה צבורית בכיוון זה. כצעד ראשון ייערך בסוף חודש ינואר משפט ציבורי פומבי נגד הרעש ותופעות לוואי המזיקות. בראש בית הדיון ישב שופט ביה"ד העליון, מר צבי ברנזון, שי הוא גם יו"ר הועדה הצבורית למניעת רעש וזיהום האוויר וכן אישים כר' כניס בתחום העתונות, רופאים ועוד. האסיפה נפתחה ע"י הנכרת שרה דורון, יו"ר ארגון נשים ליברליות, שציינה, שבלי חינוך יסודי בהכרת חשיבות האזרחות הטובה – ייהפך הישוב בישראל במהרה לצבור נפטר לעומת עמים תרבותיים אחרים.

על השלטונות המרכזיים, מוסדות החינוך, העיריות והמיעצות המקומיות להירחם למבצע ארצי למען החזרת תודעת "האזרחות הטובה", מנהגי נמוסין, דרך-ארץ והקפדה על החוק – תבצע מר יוסף תמיר, יו"ר הסיעה הליברלית בעיריית ת"א יפתי, בדברו במועדון הליברלי בקולנוע "מקסיס" בתל-אביב על "החינוך לאזרחות טובה".

הנואם הצביע על שורה של מדיניות בסדרי החברה כיחסי אדם לרעהו וזלזול בכללים אלמנטריים בתחום הנקיון, הרעש, הסברת השנים והפרת חוקי-עזר עירוניים – המהחיים נגע צבורי הגורם נזק חמור ומוריד את רמת התרבות של האוכלוסיה, אך אין כיום איש במדינה בעל סמכות שיתן דעתו על כך.

מר תמיר הציע שבעיריית ת"א יפתי תקום רשות לאזרחות סיבה. הרשות

15.8.65
הארץ

הזיהום הסביבתי-סכנת נפשות

ח"כ י. תמיר

הניכנע, או נחיה בשלום עם הטבע?

ה בעיית הגדולה של שנות השבעים הינה: האם נכנע לסובב אותנו קוֹן חנוק שגרמנו לאוויר שלנו, לאדמתנו ולמיימינו? — כך פתח נשיא ארצות הברית, ריצ'רד ניקסון, את נאומו בדברו על המאבק שארצות הברית תנחל נגד הזיהום המתגבר והמאיים על הסביבה האנושית.

הזיהום הינו פרי שינויים מפליגים שהאדם הכניס בתחומי האנטרפולוגיה, האקולוגיה, הגיאוגרפיה והסוציולוגיה. בעיית זיהום הינה בעיה כמעט עולמית המקיפה את המערב ואת המזרח כאחד. הגיעו הדברים, למשל, עד כדי כך, שהאגמים הגדולים שבין ארצות הברית וקנדה ספגו מיליוני אונקיות כספית מורעלת שנפלטו מתעשיות הענק. התוצאה: כמות הזיהום גדלה פי 14 מכפי שמותר לקיום הדגה שבני אדם נוקטים לה. הדיוג כאגם סנט-קלייר, עשיר הדגה, הופסק. מקרי מוות מכספית מורעלת, שחדרה לדגים שאוכלים בני אדם, נתגלו אף ביפן, בעיראק, בפקיסטן, בגאטומלה ובניו-מכסיקו. הכל חשבו שהכספית, הכבדה פי 131 מהמים, תשקע בתחתית האגמים. כולם טעו.

התעשייה הבריטית פולטת בשנה 6.5 מיליון טונות פסולת, שחוזרת כחלקה אל פני האדמה כתומצות המזיקות לגידולים. הלונדוני שותה היום מים שהתחדדו פעמים לתהום אחרי שהשפכים שוהרו במכוננים.

אורח בארץ רווחה מייצר ביממה הפרשות שדין לחסל כ-2000 גלגלי מים נקיים. זיהום התעשייה — רחול, למשל: לייצור כוס בירה אחת דרושים בו 44 גלגלי מים!

התרבות המין האנושי, גידולן של הערים והצפיפות בהן, התפשטות הזיהום לסוגיו וירידת איכות החיים — מהווים סכנה מוחשית. הנה דוגמה אחת מיני רבות: מכל גורמי המוות בקרב תושבי ניו-יורק נגע נפחת-הריאות הוא המתפשט בקצב המחיר ביותר. בעשר השנים האחרונות גדל שיעור התמותה כתוצאה מדלקות כרוניות של הסימפונות ב-200%. רופא עירוני בניו-יורק תיאר דברים אלו כך: „על שולחן הניתוחים אין מקום לטעויות. לאדם שבילה שנותיו באיזור אדירונדקס הירוק ריאות אדומות ויפות; לתושבי ניו-יורק — ריאות שחורות כפחם“.

אחד הגורמים העיקריים למחלות לב וכלי הדם הינו חדירת תחמוצת הפחמן שנוצר משריפה בלתי מושלמת של דלק וסבך. בעטיו נוצרות שכבות של שומנים על דפנות העורקים, והן שסותמות זרימת הדם.

הפרוסטור ל. גרוס, ראש הוועדה להגדסה בטכניון קובע: „זיהום האוויר ממנוע כניון גורם נזק רב לריאות, מקצר את אורך החיים ומקטין את כושר הסעילות“. זיהום האוויר מכלי רכב

כולל תחמוצת הפחמן, אדים פחמימיים, תחמוצת החנקן ועוד. בארץ נוצרים 220 טונות הרכבי זיהום אוויר מורכב. בתנאי האקלים שלנו מוסיפים המומחים עוד כ-5% זיהומים לפחות. מכאן ש- בארץ נוצרים כ-80 קילוגרם הרכבי זיהום לנפש. על תופעות כאלו אמר פרופסור הרולד ריצ'י, מגדולי מדעני המאה שלנו: „הזיהום הוא הפושע המורכב מבורות וקמצנות“. כוונתו, כמובן, לבורות הממשלות ופקידיהן, שאינם בקיאות בזה, ולקמצנות היצרנים הנמנעים להפריש כספים ללחום בצורה הראויה בגורמי הזיהום.

בעברנו בישראל — הקטנה יחסית והמתועשת פחות מארצות רבות — מזדקרת סכנת זיהום האוויר והסביבה — מים, נהרות, אדמה, חופים ואוויר — לא פחות מבארצות תעשייתיות מובהקות ומאוכלסות יותר. בשנים האחרונות הוחמר המצב ולא נעשה דבר לבליתם ההסלמה.

מה שמדאיג ביותר, שאין קיימת הבנה לחומרת הבעיה כשום משרד ממשלתי הנוגע בדבר. לא במשרד הבריאות, האחראי הישיר למניעת האסון המתרחש ובא, לא במשרד הפנים, שאיננו ער דיו לבעיות איכות החיים והסביבה, לא במשרד המשפטים, התחבורה והמשטרה, שהם גם כן מעורבים בצורה זו או אחרת בבעיה. אף החקיקה בביצוע אלו מפוצלת במידה מופרזת בין המשרדים השונים ומונעת אפשרות של תיאום פעולה. מן הדיון שהממשלה תביא לפני הכנסת חכנית לקיום וריכוז פעילות המשרדים השונים בנדון.

אנו עדים לזיהום שרירותי של חופי הרחצה, מה שמתרחש באשקלון ובאילת הרי זוהי שערורית והרי זה: כיצד אין לטפל במיטרת המאיים על התופים הימיים ויפסים שבארצנו. לא אנע כחורבנו של חוף תל-אביב וזיהומו הבקטריוולוגי המתפשט ומאיים על בריאות המתרחצים. זאת צרה צרורה נושנה. אף היא פרי הזנחה, חוסר תכנון מראש, אי ראיות הנולד וסחם אדישות של השלטונות המקומיים והמרכזיים.

ההשקעות בסדר גודל של 20 מיליון לירות במפעל הביוב בראשון-לציון ראויות להיחקר אולי על-ידי ועדת חקירה מיוחדת, בלתי תלויה. כי התוצאה הנראית לעין היום היא שמפעל הביוב לא יפתור את בעיות הזיהום ובעיות הביוב והשפכים של, אזור גוש דן. אבל את אוור ראשון-לציון הוא יהפוך לאזור צחנה נוסף.

חכנית הביוב בראשון-לציון נועדה לשרת את כל גוש דן הרחב, הצפוף והמאוכלס, כדי הובלה והולכה של 90 מיליון קוב שפכים לראשון-לציון. היום מוליכים בצינור הזה בלבד 3-4 מיליון קוב שפכים. והללו גורמים לתקלה הנוראה. מה יקרה אם הצינור הזה יוליד את כל כמות השפכים העצומה?

מצער שבנושא זה נפל בגורלי להיות המסתייג היחיד לפני שנה וחצי מססקנות ועדת-הפנים, שהתייחסו למפעל הביוב בראשון-לציון, לצער

אני הייתי הצודק, הרוב לא צדק. המפעל הוא כשלון חרוץ, כי לא היה מחקר בסיסי יסודי לגבי מידת הצורך בהפעלתו במחכנות זו שנבנה. מאבק אחר, לא פחות חמור, נכשל בממשלה ובכנסת, והוא בקשר להקמת תחנת רידנינג ד', שבעוד כמה חודשים תתחיל ארובתה בת 150 המטר לפלוט את העשן המרעיל.

פתרון הארובה האימתנית, בת 150 המטרים לא יתן דבר. הנה בקליפטי קריק, עיר באינדיאנה שבארצות-הברית, נחנכה תחנת כוח עם ארובה שגובהה 208 מטר. לפי כל חישובי המדענים היה בכך פיתרון לזיהום הסביבה והמטרים. באה המציאות והתגלים המטאורולוגיים והפכו את חישובי הבונים על פיהם. מאות טונות של גזא מרעיל וגפרית דו-חמצנית ניתכות על העיר. חוששני שדבר דומה צפוי לתל-אביב, אחרי הפעלת תחנת רידנינג ד'; דבר דומה צפוי לאשדוד, לאחר שתירכנה שם תחנת אשכול ג'.

עוד בטרם הפעלת רידנינג ד' בתל-אביב עוברת על העיר מהפכה. תושביה נושפים אותה ועוברים לערים שמסביב לה. העיר מזדקנת. מדוע? המחלה לגיאוגרפיה באוניברסיטת ירושלים מצאה, לי-אחר מחקר שערכו הפרופ' דוד עמירן וד"ר אריה שחר, איש הגיאוגרפיה, ש„אנטיברסיטת תל-אביב עוזבת את העיר כדי להימלט ממסדרים כגון רעש, זיהום אוויר, העדר שטחי ירק, מקומות משחק לילדים, צפיפות המגורים“.

כרם, זה רק קטע מהמתרחש בישראל. הנה מור בלת חיריה, על אם הדרך לדרום הארץ וירושלים, מצחינה שנים על שנים, והמיטרת מאיים על בריאות ישובי הסביבה. אין מי שיחסלה.

באילת התרוממה המזבלה עד כדי כך שמהגדס העיר הוהיר ש, הדבר עלול להמיט אסון מחרדי על מטוסי ארקיע. הדבר פורסם לפני חודש ימים בלבד.

הנחלים בישראל הפכו לביצי שופכין תעשייתיים. הדגה בהם חוסלה, הצמחיה מסביב מורעלת, נחל אלכסנדר ונחל שורק הפכו למוזהמים בשיפכים. נחל חדרה דומה לאגם רעלים מצחיין למי רחוק. הירקון אינו קיים יותר. מוצאו הוצף במי שפולטות הטורבנות ותחנות הכוח התשמליות. לפני ימים מספר התבשרנו שנחל עמוד בגליל העליון עומד להיות נחל המיועד לשפכים של העיר צפת. בזה אחר זה מחסלים אתרי טיול, אתרי טבע וגוף, משחיתים באכוליות את הטבע וקוטלים את הצמחיה.

עשן תחנות-הכוח, המלס והגזים הנפלטים מארובות התקושת החימית והאחרת למיקים צמיח, במורדות הכרמל ובמקומות אחרים. מכסים שמיים של ערים וישובים בעשן סמיך, גורמים לדלקות מסוגים שונים.

חלק מתוך מאמר שפורסם ב"דבר" מרכז השלטון המקומי, 1972

נ"ר דשנ"ט תשמ"ד
כ"א

נמוקי הענקת פרס שוחרי איכות החיים והסביבה בישראל לשנת 1994 לערוץ 8

יוסף תמיר יו"ר

בלהה גבעון, אלוך סל, גכרש שגש
- ועד פצולה

פרופ' לב פישלון
פרופ' אכסל נזית
- יועצים מדעים

ר"ר מירה גפני-מחקר
פרס ויכנר - סוכית כבוד

אדם שבע ודין
איוור ערים לאיכות הסביבה
איוור גשים אקדמאיות
ארטן לנגנות ולנוף
אקונס
בני ברית

האגודה הישראלית לאקולוגיה
ולמדעי הסביבה
האגודה הישראלית של אורניכלי גוף
הדסה

ההסתדרות - איכות הסביבה
החברה להגנת הטבע
המעצה למניעת רעש ודהוס איר
התאחדות עולי ארה"ב ויפן
ויצו

לשכת המהנדסים
האורכלים והאקדמאים
מגן דוד ירוק

מינהלת הכינרת
מרכז השלסון המיקומי
נוגה-המנור הערב

נעמת
עלזה
עלמ"א

סורוס המסק והכלכלה
למען איכות הסביבה
קרן קיימת לישראל
רוסרי

רשת ערים בריאות
חקים - מרכז ירוק

* מבין אמצעי התקשורת האלקטרוניים הניזונים ברובם מהאקטואליה ואירועי השעה, היה ערוץ 8 בעל מיטען ערכי חיובי ויוצא דופן.

* הסדרות והסרטים שהוצגו בערוץ 8 ב-1994 הביאו בפני הצופים מיגוון עשיר של חומר אינפורמטיבי בתחומי המדע, הסביבה, האמנות, האקולוגיה, ההיסטוריה והטכנולוגיה. נושאים אלה העשירו את הידע של אוכלוסית ישראל בכל הנוגע בבעיות האמיתיות והקיומיות של מדינת ישראל ותכל כולה בפרוס האלף השלישי.

* תפוצת החיים על פני כדור הארץ (הביוספירה) ומה שמעליה היוו חלק מרכזי בשידורים. שידורים אלה העלו את מיטב הסרטים שהופקו ברחבי העולם על ידי אנשי מקצוע מעולים וידועי שם בתחום המדע, הגאוגרפיה, הביולוגיה, האוקיאוגרפיה ויתר מדעי הסביבה.

* הקניית המידע ממקורות מוסמכים על מצב היקום, קורותיו ומורכבותו ועל הצפוי לנו, תרמה תרומה ראשונה במעלה להבין את המתרחש בעידן של תמורות מפליגות. הידע העשיר מאפשר לאנשים בעולם, וישראלים בארץ, להתמודד עם הקורות לתכל תוך ראייה לאומית, איזורית וגלובלית.

* בהיות ישראל שרויה, זה עשרות בשנים, במבחן הביטחון והמאבק למען קיומה במזרח תיכון עוין, התעלמו רוב רובם של אמצעי התקשורת מהחשיבות הרבה שיש ליחס-להתפתחויות האקו-סביבתיות בישראל ובאזור. ערוץ 8 שרת את הציבור, ובמיוחד את הנוער, שרות בעל חשיבות רבה בשידוריו היחודיים רבי הערך.

* ערוץ 8 שמר על רמת השידורים והגישם לקהלי-יעד שונים. הערוץ לא נגרר להציג "סרטי זבל" שמציפים ערוצים אחרים והוכיח שאפשר גם אחרת. השידורים בערוץ 8 היו מאוזנים הן בתוכן והן בהצגת בעיות המקרו של תכל והמיקרו של מרכיביו. הוא התרחק מסנסציוניזם והקרין אמינות.

בזכות כל אלה החליטו עמותות שוחרי איכות החיים והסביבה בישראל המאגדות בארגון הגג חיים וסביבה ועשרות אלפי חבריהן, להעניק לערוץ 8 את גביע הטלוויזיה המעולה לשנת 1994.

יוסף תמיר
יו"ר חיים וסביבה

להקת הנוער של גבעתיים,
בטקס ההערכה לערוץ 8.

העיר גבעתיים הומכת למוקד
פעילות אקו-סביבתית ארצית ומתעתדת
להוות את המרכז הישראלי של מערך
המזרח התיכון בנושאי הסביבה והאקולוגיה.

מימין: אמי שטנצלר, ראש העיר
וגברוש שמש, חבר מועצת העירייה
וי"ד מורום המשק והכלכלה
למען איכות הסביבה בישראל.

הנהלת 'חיים וסביבה' החליטה
להעניק לערוץ 8 של הטלוויזיה
את הפרס לשנת 1994.
הטקס נערך ב"בית ראשונים"
בגבעתיים, במעמד קהל
מוזמנים רב ובראשם
ראש העיר אמי שטנצלר.
יוסף תמיד מעניק למר י. דואר,
המנהל הכללי של תקשורת
'תבל', את פרס איכות
הסביבה 1994.

האזרח התל-אביבי בפני כס המשפט

במשפט פומבי הושמעה הקריאה לעשות לתיקון המצב
הגרוע בכל הנוגע לאזרחות טובה, רעש וזיהום-אוויר

— מאת יגאל דרוקר —

לי הנקיון המשלימים את המחס
ברעש, קבוצות הילדים המקיחות
שאון בשעת הלילה... הרשימה הרי
חה ארוכה, הסניגור שאל רק את
הנכרת דורון אם לדעתה יש לנוער
מקומות בילוי אחרים שבהם הוא
יכול להוציא את מרצו, הערה עננה
שאנינה יודעת.

מר י. הררי, דובר, אנדר, יצא
בהננה נמרצת על הקואופרטיבים
לתחבורה שאין ביכולתם לקיים את
חקנות זרק כנוכח הלכה למעשה,
מר הררי ציין, כי כיום אין אף
מוסד בארץ, היכול לתת למכונית
הנכנסת לטיפול גוספנקא כי שוב
לא תפלים עשן בנשיפתה, והכוונה
איננה רק לעשן הנראה לעין, אלא
בכלל לעשן המזיק לכריאות, עובי
זה זו אומרת, דרשני.

אמר ש. ארליך, ראש מחלקת
התברואה בדברי סיכום: הבעיה
שלנו היא כיצד לעורר את האזרח
לנהוג ברשות הרכים כפי שהוא
נוהג ברשות היחיד, השמירה על
הנקיון בתוך הבית, היא מפותחת,
השמירה בחוץ, אפסית, פרוס' דויד
וויס, שעשה בתל-אביב מחקר על
בעיות הנקיון, אמר שישנן שתי תלי-
אביב, אחת בשעות הבוקר הקורר
מות, לפני צאת האזרחים לרחובות
תיה ולאחר שפועלי הנקיון עשו את
עבודתם, ובשעות הלילה, לאחר ש'
האזרחים כבר שבו לדירותיהם.

חבל רק שבית הדין יצא בפסק
דינו בקריאה כללית אל כל הגור-
מים האחרים לעשות הכל למען
תיקון המצב הגרוע השורר בכל
הנוגע לאזרחות טובה, רעש וזיהום
אוויר, פסק דין סחמני זה ההסא
מעט את משרתו של המשפט, כי
בכל זאת ישנם מספר גורמים הר
אשמים במצב והתעוררות היחה
יכולה להביא לתיקון המצב, בית
הדין היה חייב בפסק הדין להצביע
עליהם.

זה לא קרה
אתמול,
זה אירע
לפני
30 שנה!

האזרח התל-אביבי — וכמדומה לנו האזרח הישראלי
הממוצע — עומד כיום א' בערב לפני כס המשפט. האש-
מה: הקמת רעש, זיהום האוויר, ואי הצטיינות באזרחות
טובה. ערי התביעה: ששה. ערי הגנה: אין. התובע: ד"ר
א. לוריא, מנהל מהלך הבית החולים, "איכילוב", היה כבר
מתחילה יכול להכריע את כפות ידיו בנחת. הוכחת האשמה
כמעט שהיתה מונחת בכיסו. הזהיר כבר מר י. תמיר, יו"ר
הסיעה הליברלית בעיריית תל-אביב בדבריו מתחתיו: "התו-
פעות של רעש ללא רסן, מנהגים כין אדם לתכרו שאינם
הולמים חברה תרבותית, וזיהום האוויר על ידי רעלים המי-
זיקים לבריאות האוכלוסין — הנם נושא המשפט הציבורי
הערב. אין לי ספק שלו חיי המדינה היו מתנהלים עד מי
כמוהות ולא היינו חיים בצילן של בעיות כסחוניות חמורות
ביותר או פרשות מסעירות כתחום הפוליטי, היינו כקרי-
שים הרבה יותר מקום ותשומת לב לסכנות האזרחות לנו
בתופעות שליליות כהיי יום-יום. אחד האמצעים לתקן הפי-
גמים הללו הוא יצירת דעת קהל ומסע הסברה רחב במג-
מה להנך את עצמנו. משפט פומבי זה בא לתרום משהו
בכוון זה".

לנוער אין תעסקות, ישנם 100
אלף בני נוער בעיר, מתוכם רק
30 אלף נמצאים במסגרת של חנו-
עות הנוער או חברים במועדוני
הנוער, השאר וזיבים למצוא את
הסורקן למרצם ברחוב. נכנה אמנם
בית נוער מרכזי לפני חקושת-יה,
אך ספק הוא אם הנערים מסרברי
העיר והשכונות יסריחו את עצמם
לבקר בו בגלל המרחק. מלבד זאת
אין כל חוכמית פעולה לנוער ב-
ערבי השבת, וכולם יודעים כי זהו
אחת הבעיות הקשות ביותר.

עד התביעה הבא, מר א. קיסרי,
מוכיר הנועה למניעת זיהום אוויר,
התיחס בדבריו עדותו רק לחוק
כנוכח. אמר מר קיסרי: "אני
הייתי מהליף את נושא הריון, כפי
קום אזרחות טובה, מנהיגות גרועה,
אין דוגמא מלמעלה, ולכן האנשים
המשוטטים אינם מקיימים, אין כל
סיבת שחקנות חוק כנוכח לא היו
מבוצעות הלכה לעשה מאו קבלתו
לפני ארבע שנים, ואני רוצה לתת
דוגמא אחרת, מומחה שלנו עיבד
תכנית למניעת רעש מסוים, המוכ-
חה של משרד התחבורה, שקיבל
את התוכנית לעיונו, הודיע שה
תוכנית אינה ברת ביצוע ודחה
אותה בשתי ידיים, הנהגה לאחר שבו
עות אחדים הוציאה, אל-על, כיוון
מחה, מספר חקנות למניעת רעש
מסוים, שהן למעשה ביצוע תעשי
של חלק מתוכניתנו הנצעת. לדעתי
משרד הבריאות והפנים מועלים
בתפקידם".

כהן צידון: החוק קיים ארבע
שנים, מתי אחם התחלתם לפעול
כאופן נמרץ להגשמתו?
קיסרי: רק לפני מספר חודשים.
גברת ש. דהון עמדה על הוסר
האזרחות הטובה מנקודת לבטה של
אשה: כבר בבוקר השכם מתחיל
הרעש, החלבן עם בקבוקי הזלב
של, האמא הצועקת אל בנה מה
מספסת כי שכת את האוכל בבית,
מוכרי הירקות, הנפס, והקרה, הר
חורמים גם הם למהומה את חלקם.
השכנות המדברות ממספסת למר
פסח, האוטובוסים המלוכלכים, סוצי

שה התובע ד"ר לוריא: האזרח
הרגיל בעיר סובל מן הרעש, המתח
והזיהום, וגורמים אלו משפיעים ב-
אופן ישיר על בריאותו, התקפות
טרומבוזות בלב, מקרי סרטן, ועש-
דות פצועים, מניעים מדי יום ביומו
לבית החולים, הממונים על ביצוע
חוק כנוכח, הם גאורכים מספר אחד
של ציבור הרומאים, אנו זקוקים
ראשית כל להכנסת שעורי התנהגות
טובה לבתי הספר, כפי שנהגים
שעורי ההתעמלות והמסורת, תמרי
נוך הייב להתחיל מלמטה".

ראש מחלקת החינוך בעיריית תל-
אביב, מר ה. גולדשטיין עלה לי-
העיר: "לאזרח התל-אביבי הרגלי
אכילה כנונים, ווללים ברחוב כאילו
לא ראו אוכל כמסך תודעים, ולכי
סוף וורקים את השאריות, מוכרי
המאכלים ברחובות לתרכים, וצורת
ההכנה מבחינה היגיינית היא מתחת
לכל ביקורת, הלהיסות אחר המזון
מחודדת אוחס להכנה רשלנית זרי".

הסניגור, עויד כהן צידון: האם
יש שעורים בבתי הספר לאזרחות
טובה?

גולדשטיין: יש! תלמידים יוצ-
אים לעזרת עולים המגיעים ארצה,
ומתנדבים לעזרה בהכנת שעורים
לתלמידים נחשלים.

כהן צידון: האם הפעולות האלו
הן קבוצות בתוכנית הלימודים וכר
ללות את כל התלמידים?

גולדשטיין: לא.
העתונאי ש. סאמס, התלונן על
חוסר המעש של המשרת, ברחובות
השתוללת קבוצה נערים באחר הלי-
לות, אחד השכנים צילצל למשרתה
אך זו לא הופיעה, כעבור שעה
ארוכה הציע מישהו לסתום את
האוזניים בצמר-גפן ולנסות לישון.
וכן אמנם עשינו — הודה הער,
בוודאי כי הוא יודע עד כמה קשה
ומאומצת היא העבודה המוטלת על
אזרחים.

מר נ. מטלון, חבר מועצת העירייה
התיחס לבגיה מנקודת מוצא אחרת,

דבקר 4.3.65

חיים וסביבה ארגון-גג של שוחרי איכות החיים והסביבה

בחלוף המאה הנוכחית ובפתח המאה ה-21 נהייה עדים למטמורפוזה סביבתית חברתית ואקולוגית. היא תשנה את אופיה הכלכלי של ישראל, תעצב מחדש את עוצמתה ההגנתית של המדינה ותיצור חברה חדשה.

ישראל הופכת למדינה דחוסת אוכלוסין. רצועת החוף תהיה רצף אורבני גדוש מיטרדים אקו-סביבתיים בלתי נמנעים.

בניה לפי הוראות שעה ובניגוד לחוק, זורעת הרס ותהיה בכיה לדורות. הסביבה הטבעית והחקלאית - תיצטמק, צריכת המים - תיגדל, זיהומי האוויר והרעש - יתעצמו, איכות החיים וטיב הסביבה האנושית - יפגעו.

הכזבוז באנרגיה, בצריכה ובמשאבים וההפקרות בתעבורה והתחבורה ישליכו השלכות קשות. בחברה כזו לא יחסרו מתחים מיותרים.

האם אנחנו נערכים לקראת הבאות? התשובה: לא!

תופעות מעין אלה מוכרות כיום בכרכי העולם. ברם, בארץ יש ליחס לבעיות הללו חשיבות-יתר. דמוקרטיה סופר-אורבנית מושתתת על מעורבות ציבורית ערה, על שלטון יציב, פיתוח במחשבה תחילה, על טיפוח ערכי חריצות, ריסון עצמי, על תרבות נקיון למופת ברשות הרבים ועל חסכון מירבי.

רק בשעות חרום מופעל אצלנו יצר הקיום המשותף והאחריות הקולקטיבית. עלינו להעתיק תכונות

אלה לחיי יום יום!

המייבחר הקרוב ליצירת

תרבות חיים נאותה

במדינה, ההופכת

במהירות לעיר רבתי,

יהיה בבחיירות

הקרובות לרשויות

המקומיות ובהיערכות

החכ"ם לבעיה הקיומית.

על ישראל עוברת מהפכה

יוסף תמיר - יו"ר

פרופ' לב פישלון

פרופ' אביטל גוית

יועצים מועיים

עוריה אלון, משה שלר

החברה להגנת הטבע

מיכה הלוי, יעקב ברדוגו

מרכז השלטון המקומי

גברוש שמש

סרום המשק והכלכלה

למיון איכות הסביבה

נווהת קצב, דפנה הר-אבן

הרשות לצרכן, איכות הסביבה

בדרי פטל

האגודה הישראלית לאקולוגיה

ולמדעי איכות הסביבה

צמורה רון

אגוד נשים אקדמיות

לין גולמביק, דוד מרון-וופנר

הת' עולי אמריקה וקנדה

איכות הסביבה

הבר חנן

ארגון לנגנות ולנוף

טסד 1975

יורם כהן

רוטרי, איכות הסביבה

בני מונטג - מגן דוד ירוק

ירוחם לקרץ

איגודי איכות הסביבה

שירלי בנו'מין - אקונט

אלון טל - אדם, טבע ודין

היגדה גרוס

הדסה ישראל - איכות הסביבה

משה פרידמן

פרוייקטים אקולוגיים, הסתדרות

מרים זיבנר - מזכירת כבוד

בארי ידידיה - מלר"ז

מינה מונטג

בני ברית, איכות הסביבה

משה טורץ

אגודת האזרחים ומתכנני ערים

להב ידידיה, תלמה נרי

וויצ'ז, איכות הסביבה

ציפורה צור

נעמת, איכות הסביבה

בני נושקין

קרן קיימת לישראל

ישראל פלץ

האגודה לתרבות הדיור

רון עציון

האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף

זעקי, אדמה אהובה!

המידבור האורבני הפרוע משתלט על ישראל
מולדת אי אפשר לייבא

רצח האדמה הטובה

מאת: בשם זה מורסע ע"י חבר הכנסת לשעבר, יוסף תמיר, בעתון "הארץ" 16/8/79, בו הזהיר מפני הפיתוי הגדול להפוך את ישראל לארץ כבישים ובטון.

ב-25 ביוני 1979 העלה במליאת הכנסת את הצורך בשימור קרקע חקלאית. היוזמה נבעה מהתנגדות הלחצים של מעוניינים למסחר את האדמות הללו. הממשלה נטתה להיכנע לאינטרסנטים. אחרי שנימק ח"כ יוסף תמיר את הנושא השיב שר החקלאות אריק שרון מעל דוכן הכנסת:

"שטח האדמות החקלאיות המעובדות במדינת ישראל הוא כ-4,630,000 דונאם. מאז הקמת המדינה שונה יעוד של כמיליון דונאם קרקע חקלאית לצרכי בניה ופיתוח לא חקלאי. בשנת 1965, עם קבלת חוק התכנון והבניה והכרזה על קרקע חקלאית שאין לשנות את יעודה ללא אישור הועדה לשמירה על קרקע חקלאית, שמונתה לצורך ביצוע החוק, צומצמה פעולת הכרסום בצורה משמעותית ביותר.

"נציגי משרד החקלאות בוועדה לשמירה על קרקע חקלאית עומדים על המשמר למנוע שינוי יעוד הקרקע החקלאית. משרד החקלאות רואה את קשמירה על הקרקע החקלאית כחובה לאומית עליונה שיש להמשיך בה עלמנת להבטיח את המשך היצור החקלאי לאספקת האוכלוסיה המקומית וליצוא. היצור החקלאי מספק כיום 97.9% מצריכת המזון.

אחרי כ-10 שנים היה אריק שרון לשר השיכון והבנוי וחוא זה ססירס את חוק התכנון והבניה על ידי "חוראות שעה" שהפקירו את חנכס חיקר ביותר לבני אדם ולמדינתם האדמות המניבות והירות. הממשלה הנוכחית ממשיכה ברצח האדמה הטובה.

אין בעולם מדינה שבגין התייקרות עסקי הבניה מחסלים את מקור קיומה - האדמה!

ומובטלים ואיום כבד למשטר של חוק וסדר.

החוסן האנושי שלנו נתון בסכנה דרושה מעורבות הציבור

הלקחים המרים של האורבניזציה החפזה והבלתי מתוכננת בעולם כולו לא נלמדים אצלנו.

אנו מתעלמים מהנסיון המר של לוס-אנג'לס וניו דלהי, של מקסיקו-סיטי ושל קהיר, של סאו-פאולו או כלכותה ועשרות כרכים ברחבי תבל. תוך כדי כהילות זו מאבדת ישראל את מקור המזון ותהיה תלויה יותר ויותר בגורמי חוץ. בכך טמון האיום לעתידנו.

*השנתון THE STATE OF THE WORLD 1994, שהוכן ע"י המכון WORLDWATCH בניו יורק ובלונדון, קובע, עלפי מקורות האו"ם ומוסדות מדע וממשלות, שהקרקע השימושית ברחבי תבל פוחתת במהירות. הסיבות: ניצול מוגזם, זיהומים ושימושים חריגים ופיתוח שאיננו בן קיימא. יכולי המזון הימי והקרקעי קטנים והולכים. בשנת 2010 יהיו בעולם למעלה מ-7 מיליארד בני אדם. בישראל כ-8 מיליון. ב-26 מדינות אין כבר היום מים דיו לשתייה ומקורותיהם לא מתחדשים ומשק המים של ישראל נתון בסכנה דומה. המידבור מתפשט בממדים חסרי תקדים.

עתודות הקרקע הירוקות והמניבות מתחסלות בהשפעת בעלי ענין. קיימת תאווה בצע, ורווחים קלים. האינטרסים הלאומיים העליונים של ישראל נדחים.*

בעיית הבירוקרטיה. ברישוי הבניה היא אנדה. העיכובים הם תוצאה ישירה מתוכניות חריגות שבעליהן מצפים מהן רווחים עצומים וקלים. לו התוכניות היו מוגשות ללא חריגים, לא היו בעיות באישור מייד.

המדינה הופכת לעיר ענק

התוצאה הבלתי נמנעת של המתרחש שישראל הופכת לעיר ענק. כמו בכרכים מסוג זה ברחבי תבל, מתפתחים תהליכים אקולוגיים וסביבתיים שליליים ביותר. התפשטות האורבניזציה תמנע חלחול מי גשמים למאגרי התהום ותגביר את בעיות הביוב וסילוק הפסולות. בעיות התחבורה תהיינה קריטיות. כל זה מוליך להתפרקות הריקמה החברתית תרבותית, התוצאה תהיה פשיעה גואה, עוני מתפשט, ריבוי מחוסרי דיוור

בארץ מתנהלת, בקצב רצחני, הפשרת קרקע חקלאית. הפירוש האמיתי לכך הוא אבדן לעד של למעלה ממחצות שטח האדמה המניבה של ישראל. פרדסים, כרמים, מטעי פרי, אדמות גידולי שדה ומרעה, יער, שארית החופים הטבעיים של הים התיכון ושטחים פתוחים נעלמים לעולמי עד. במקומם צצים משטחי בטון צמחים ומפלסים, גשרים וכבישים, מבני מסחר, תעשייה ומגורים. הם מכסים את פני הארץ. האחרים אינם נוקטים לסקרי

ראוי לזכור במאה ה-12 התעלמו הצלבנים, שליטי הארץ, מויקחם לקרקע ובכך חרצו את גורלם.

השפעה סביבתית ולא לחנון לסיווח ארוך. המכשעים נצטו ויצאו אמוק בלא דאגה לפיתוח בן-קיימא - SUSTAINABLE DEVELOPMENT. ישראל מתעלמת מאמנת-ריאו 1992. לתופעה אין אח ורע ברחבי העולם.

הבהלה לזהב

חוק התכנון והבניה - סורס. מהציבור מונעים כל השפעה על גורל הסביבה בה הוא חי ועל איכות חייו והעתיד.

בשם 24 עמותות ארציות של שוחרי איכות החיים והסביבה בהם כ-120,000 חבר, אנו פונים לראש הממשלה ולחבריה, לכנסת ולראשי הרשויות המקומיות לעצור את תהליך העצמי שאינו ניתן לתיקון.

פתוח במחשבה תחילה - כן
פתוח בהול והרסני - לא
פתוח בן קיימא - כן
פתוח מדומה - לא

אנו קוראים לציבור הרחב לגלות מעורבות אזרחית ולהניב על המתרחש.

LIFE and ENVIRONMENT
Non-Government umbrella Organization
to promote the quality of life and the environment in Israel

יוסף תמיר - יו"ר
חיים וסביבה
ארגון-גג של ארגוני איכות החיים והסביבה

ת.ד. 20040 ת"א מיקוד: 61200

דאריך 3.11.94

"אנו יוצרים סביבה המאיימת על החיים עלי אדמות"*

אזהרה מפני הרס עצמי

ישראל הינה חלק אינטגרלי ממערכת אקולוגית-סביבתית של המזרח התיכון. המרחש בין התיכון, במפרץ אילת וים סוף, כאן התיקו של הכוונת או במקורות המים העליים והתת-קרקעיים — נוש לשראלי, או מושפעים מהעיווים האקלימיים המרחשים סביבו כתוצאה ממשנה ידי הארס, מהעיווים התרני בקרקע ובאוצרות הסבט ומההחמרה בדרום הסביבה ומפניו.

על כל עמי האיוור להתמודד במשותף עם הבעיות שתקבענה את איכות החיים היום ואת גורל הדורות הבאים.

שיתוף פעולה איוור מהסוג הזה מתבצע, באופן מוביל כבר עכשיו בחלק מהאון המודעי של הים התיכון.

לקראת גיוס גלובלי

הבעיה האקלימית-סביבתית אינה סכנה בגבולות, להתמודד עמה דרוש גיוס גלובלי.

ביוני 1992 תכנסו ע"י האו"ם בריאו והדגורו (ברזיל) "פסגת כדור הארץ" — עצרת כל אוסות העולם כדין **בפתוח תוך שימור הסביבה.**

ישראל צריכה להיות חלק מהמאמץ הכל-עולמי לקיים פתוח בקייסא, המשמשה עלו קשה במיוחד בהיות ישראל מדינה קטנה הקולמת עליה גורלו.

הארגונים שותרי איכות החיים והסביבה המאונרים בארון האו **חיים וסביבה**, שלו משטר מוכר ע"י האו"ם יקחו חלק עם אלפי וצנים של ופס לא ממשלתיים (NGO) מכל חלקי תבל, בפסגת כדור הארץ 1992.

ישראל לקראת שנות ה-2000

זו השעה להתריע על המצב מבית:

* **משק המים.** סם החיים של המדינה, שריו במצב הרה"אסון. יש לסיים ביד וציב המים החדש להשחלת על התורה וכוונה שהותירו קודמי ולשקם את מערך המיצוך הקיוס.

* העדר מסכות אחת לסיפול בונע הביוב שמציף את הארץ והמרעיל את מקורות המים וגורם למיפנעי בריאות — הענה חופשה בלתי נסבלת. חובת הממשלה והרשויות המקומיות להסיר את הבעיה בדחיפות.

* **ישראל הינה ארץ מפגרת בתחום המיחזור.** במשבר שהוא משמית המיחזור כעשרה אחוזים מהיצור, מוצרי צריכה ומסולת למיצוק, אריות וחומרים רעילים ואשפה מצפים את הארץ תוך בזבוז משוע הוורס לאוכרן משאבים יקרים מפו ולורס סביבתי בלתי הפיך.

* משורר ממשלה ורשויות החוק מנלמות עם חומשות זיהומי איר, סם, קרקע, יסם וגורלות. המצב גורם נזקים בריאותיים, כלכליים, תרבותיים, חקלאיים ולמורסין של ישראל. בראש המהמים.

חברות ממשלתיות מונופוליסטיות: בתי הויקוק, חברת החשמל, כיסיקלים לישראל ואף התעשייה הצבאית, הזיהום פוגע ביסורות כיסיים וחרכובות אורגנוכלוריות, גורם לפגיעה בהתפתחות פיזית ושיכלית של ילדים ומסרסן, מסביר גורמי מחלות לדורות הבאים.

* **קיצוץ דרסטי בחקציב הדל והמדולדל של המשרד לאיכות הסביבה מצביע על ניכור לגבי בעיות שבמדינות נאורות ברחבי העולם** טומרות בראש סולם העדיפויות.

* **תל-אביב-יפו נופלת קורבן לציפוף רכב מומורי ומיפנעי.** הללו מנבירים זיהומי האויר והרעש ומיפנעים אקולוגיים הפוגעים בבריאות, בכלכלה ובאיכות חיי התושבים.

המצב מחייב רילול הכוך מהרכב הפרטי תוך העדפת הסעה משותפת, כך נוהגים היום בכל חלקי תבל. בתל-אביב-יפו נכונה העדיה לקבוצת לחץ רעשנית והחירה חויה על מרכבות...

* כתוצאה מכל אלה אין אכיפה נאותה של חוקי הגנת הסביבה שבה תלוי עתיר תרבות חיינו, איכותם וקיומם כעם נאור.

* **במדינה קיימת אנדרלמוסיה מוחלטת בתחום צריכת האנרגיה** והעדר חסכון בה, 100 אלף כל רכב נוספים מדי שנה בלא חששות נאותות, החוק התחכוכתי ונוקז הס של נכול הכלותי וסכל לסוכב ולמשק, לבריאות הצבור ולאיכות חיי, זכויות האורח כעמח זה נוססים.

* לאחדונה יתנו אשורי בניה חפוזים ללא חששות חיוניות, מערכת הבקרה התכנונית קורסת, נגרם נזק לדורות.

בניסונן הריסת עליה פוגעים, פגיעה בלתי הפיכה במקורות המים, שרי ווף וכחרים שרירי מבע שנותרו מושמרים, בהם שמחי שרות.

המסקנה בישראל אין מדיניות סביבתית-אקולוגית כוללת שהיא הערובה לקיומנו בעתיד ו בראשית שנות ה-2000 נמנה שמונה מליון תושבים, חובה להיטרך לבאות.

אנו קוראים לממשלה, לרשויות המקומיות ולצבור הרחב לגלות, בעור מועד, מעורבות במתרחש.

יוסף תמיר — יזר ההנהלה

מיכה הלוי, מיכה אלמוג — מרכז העלמון המקומי
עמיקם יפה, מינה מונטג — בני בריית איכות הסביבה
דפנה הר אבן — הועד הפועל, הפעולה הקהילתית
ידידה להב, תלמה נרי — ויצ"ו, איכות הסביבה
צפורה צור — נעמ"ח, איכות הסביבה
עפרון יצחק — קרן קיימת לישראל
ישראל פלך, שרה רעיוני — האגודה לחרכובות הדיוור
רון עציון — האיוור הישראלי של אדריכלי נוף
יורם כהן — רוסרי, איכות הסביבה
בנימין פני — איוור איכות הסביבה

פרופ' לב פישלזון — יועץ מדעי
אבי וינטר, רואה חשבון — מזכר כבוד
עוריה אלון, אלי סט — החברה להגנת הטבע
חנן הברר — ארגון לנגנות ולנוף
בארי ידידה — מלר"ו
נווהת קצב, עפר איסרוב — הרשויות לצרכן — איכות הסביבה
בררי פטל — האגודה הישראליה לאקולוגיה ולמדעי איכות הסביבה
צפורה רון — איוור נשים אקדמאיות
לין גולומביק — הת' עולי אמריקה וקודה הועדה לאיכות הסביבה

חברי כנסת – הנלמד מההולנדים

בסאי 1989 פרץ בהולנד משבר סמליות. ריד לוקרס, ראש הממשלה (המפלגה הדמוקרטית), חבט אישור חקציב ענק רבשות לסלחם בזיהום הסביבה ולהגנה על איכות החיים. החוכמה הייתה הטלת שול כספי כבר על ההולנדים. המפלגה הליברלית, השוחפה בקואליציה, התערה. ביום ד' שנוכח בחר בהולנד פרלמנט חדש. ראש הממשלה וספלגתו זכו באמון מחודש. כוחם גבר. הליברלים נחלו תבוסה. **העם ההולנדי הנאור התגייס להצלת איכות הסביבה המותקפת.**

בעיות הגנת הסובב והיקום, הסכנות האקולוגיות והדאגה להשרדות הציבו את הנושא הסביבתי בראש סולם העדיפויות של הקהילה הבינלאומית. ואצלו...

אצלו נדרשת הכנסת לחקיקה אנטי סביבתית ואנטי חברתית. שר האוצר רזם את הממשלה ליחוס בהולנד שעלולה לחבל באיכות חיינו בארץ. התוצאה תהיה:

★ **סרוס חוקי הגנת הסביבה שהכנסת חוקקה במהלך 25 השנים האחרונות.**

★ **תיגבר הפגיעה וההשחתה של מקורות קיומיים כמו מים, אויר וקרקע.**

★ **נטילת האפשרות מהציבור לגונן באורח יעיל, על זכויותיו בכל חקשור באיכות החיים.**

★ **החמרה במצב הסביבתי, חבריאותי, האקולוגי, התיירותי, החקלאות ואף הכלכלת – כתוצאה מפיתוח שילוח בהרס בלתי נמנע**

★ **התכנון הפיזי של מגורים נאותים ושמירה על אתרי טבע ונוף – יופקרו.**

★ **הנהרות שרובם הפכו לביבי שופכין רעילים ומצחינים, ייעלמו עד האחרון שבהם.**

★ **החיים בארץ עלולים להיות בלתי נסבלים.**

★ **חוק המוצע ישרת בונדים שיחנו מרישוי נדיב והתעשרות קלה על חשבון הכלל.**

★ ★ ★

מלחמה באבטלה ייעול השרותים וריסון הבירוקרטיה – כן

חקיקה שלא תפתור דבר ותפקיד אח העמיד – לאו

שוחרי הסביבה ואיכות החיים בישראל קוראים לכנסת לא לתות יז' לחוק שימיט הרס ולא יקדם פיתוח.

בשם הנהלת "חיים וסביבה"
יוסף תמיר, יו"ר

10 בספטמבר 1989
"באלול חשמים"

הקמת תחנות המימסר 'קול אמריקה' - החלטה שגויה סכנת הרס לערבה ולמזרח הנגב

בשם ארגוני איכות הסביבה בישראל ואוכלוסית מזרח הנגב והערבה אנו קוראים לממשלת ישראל להסתלק מהקמת תחנות השידור 'קול אמריקה' בערבה. הקמת התחנה סרס אושרה כחוק.

על שטח של 8000 דונם, בסמוך למושב עידן, עומדים להקים 16 משדרי גלים קצרים ו-24 אנטנות שגובהם בין 140-200 מטר, מיפרש התיקשורת הגדול בעולם יצור קרינה אלקטרומגנטית אדירה. תשבש את מערכות הטיס, חסכן את חיי הטייסים הצבאיים והאזרחיים. קיים חשש לבריאות הצבור ולאוכלוסית הסביבה, זהו מיפגע אקולוגי חסר תקדים.

כל סדרי החיים באזור ישובשו. מסלולי הטיורים בין נבול מצרים והירדן — ינותקו. החירות — תחוסל. קיים סיכון לפיתוח החואס את הנגב והחיים בו. התחנה תשבש את הבסיס הכלכלי ואת האקוסטיסטסה בכל הסרחב. כל מערכות הסכע ונרדת העופות — יופרו. בדיקות מוכיחות שאסור להקימה.

**חלק חשוב ממדינת ישראל עומד בפני התנתקות ממנה.
יש למנוע זאת! — הצטרפו למאבק!**

הנהלה:

יוסף תמיר — יזר

פרופ' פישלזון לב

— יועץ מדעי

אבי וינטר, רואה חשבון

— נזכר כבוד

דפנה הר-אבן

— הועד הפועל, הפעולה הקהילתית

להב ידידה, תלמה נרי

— ויצ"ר

צור צפורה

— נעסח

עפרון יצחק

— קרן קייסח לישראל

פלץ ישראל

— האגודה לתרבות הרור

עזריה אלון, נורית שטורן

— החברה לנהנות הסכע

בארי ידידה

— סלר"ז

בדרי פטל

— האגודה הישראלית לאקולוגיה

וסרעי איכות הסביבה

צפורה רון

— איגוד נשים אקדסיות

הברר חנן

— ארגון לנוות ולנוף

יפה עמיקס, מינה מונטג

— בני ברית

רון עציון

— האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף

ישובי מועצה איזורית ערבה תיכונה: עידן, חצבה, עין יהב, פארן, צופר, סרכז ספיר

רפי בכרך — מועצה איזורית רמת הנגב

יוחנן דורון — סוהל, בייס סכיכתי שרה בוקר.

מועצת תנועות הנוער

מוסדות התיירות בנגב

שמואל כהן — ראש המועצה, סצפה רסון

זאב זיוון — סוהל, כפר הנוער ניצנה

אבי נבון — ברית החנוטה הקיכוצית —

סדור ידיעת הארץ

המטה: החברה להגנות הטבע 03-375063

חיים וסביבה
ארגון נג של הנוליס הציבוריים
לקידום איכות החיים והסביבה

האיום מבפנים

מלחמת יום הסביבה הבינלאומי – למען איכות החיים והגנת הסביבה

ישראל נותרה אחת ממדינות המפרגות בטיפול הממלכתי בבעיות הסביבה. אין שר האחראי בפני הכנסת בסוגיות אלו. אין משרד סביבה כמקובל ב-106 מדינות. החלטות הכנסת לכונן משרד סביבה – לא מומשו. קיים חוסר ובהנהלה, בזכו משאבים ובהחלטות, תוצאות על סמכויות ופיגור בטיפול בבעיות קיומיות. נכנס חובי ניון לראות ברשויות המקומיות מיד לאתר שראשיתו נכונה בכוונות אישיות.

המדינה אינה ערוכה להתמודד עם הבעיות הבאות:

- באמצעות גרע הסכנות, במצב משק המים והזיהום והירידה.
- בהגנה המבטיחה והמחפירה בטיפול באשפת העירונית הנזאה ובפסולת הנועשיות הרעילות והקטלניות.
- והאנשיבות החדשה קמה כשהכיוונים זורמים ישירות אל מי הנהום, מכלות ייצרות ותנאים אנושי-סניטריים קשים ביותר. בשום מדינה מיוקנת אין הפקרות שכא.
- כסכנות הנוברות והמאוימות מזהום האוויר ונגעיו הבריאותיים.
- כנזקים חזנים מזהומי רעש.
- כרשלנות באיחוסן חומרים כימיים דליקים ומסוכנים. בואבלתם ובמניעת פגיעתם ברי, הצומח והדומם.
- בהשחתות הנהרות והנהלים שומכו לכיבי שופכין מעוזנים.
- והחנק התחבורתי – גור באין ועומד לתחבורה הציבורית.
- בהעדר מישטר אכיפת חוקי הסביבה הקיימים ושנועדו לזון על הסוכב, על רשות ודרכים, למנוע בנייה פרועה ולסכל פתוח מליוח הרס של נכמני הטבע.
- ככורח ולמשני להעמיק את תודעת איכות החיים כמרכיב ראשון במעלה ביצירת תרבות חיים נאותה, אוהבת המולדת, חוסן חברתי, עודוד חעלית וצמצום הירידה ויצירת מוניטין שישראל ראויח לו.

הפתרונות לכל הבעיות אך ורק בידינו!

- הראיה שאפשר גם אזרות:
- חוסר הארץ טוהרו כשכל המשאבים והסמכויות רוכזו ביד אחת.
 - מחצבות נטושות (כ-100) שיצרו פעמי נוף מכוערים ברחבי המדינה – שוקמו בזכות חוק פרטי של חבר כנסת.
 - וזאתים הככו למקומות נפש ספורט ועוד.
 - בוצע בהצלחה ביוב חלק מ'נוש דן'.
 - שמורות טבע וגנים לאומיים מוגנים בהלכה לרשות כל האוכלוסיה.
 - מרחי בר ניצלו מכליון ונזרות לנערכת והזינוך וערנות והציבור.
 - שכונות בעוקה ושכונות דעועים – שוקשו ברחבי המדינה.
 - מבצעי נקיון ארציים תרכו להכרת ושיבות תרבות הנקיון.
 - ותסקירי השפעת על הסביבה מונגנים כדי להפסיק את האפקרות בתכנון המיזי הפרוע והזכיות הנורעות למיטרים בלתי נסבלים.

הגיע הזמן להעלות את נושא הסביבה על סדר היום הלאומי

יוסף תנליר – יזר ההנהלה

דפנות הר-אבן
– והאסונות והער המועל, הפעולה והקהילתיות
להב ידידה – יצו
צור צפורה – נעמת
עפרון יצחק – קרן קיימות לישראל
פלץ ישראל – האגודה לתרבות והדור
פישלון לב – יועץ מועי
רון עציון
– והיגוד הישראלי של אדריכלי נוף
יפה עמיקם – בני ברית
אבנר אבנרי, יהודה גולן
– והתנועה למען ארץ ישראל טובה

יהודה לנקרי,
– ראש המועצה המקומית שלומי ויזר ועוד
איכות הסביבה, מרכז השלטון המקומי
עורית אלון, יהודה בן-חור
– והזכרת להגנת הטבע
כארי ידידות – מלרז
כדרי פטל
– האגודה הישראלית לאקולוגיה
למועי איכות הסביבה
צפורה רון – איגוד נשים אקדמיות
הברר חנן – הארגון לנגות ולנוף
שמחת קליוסקי
– מי יזר ההנהלה הארצית של
המועצה הלאומית למניעת תאונות דרכים.

השונותפות הציבור בהוצאות המדינה

חיים וסביבה

ארגון גג של הגופים הציבוריים
לקידום איכות החיים והסביבה

*

נואגד 24 ארגונים

מחר הוא יום הסביבה הבין-לאומי

ברחבי תבל וב ישראל מצוינים ב-5 ביוני את

יום הסביבה הבין-לאומי

למען:

- * ארץ ישראל נקיה, מטופחת, ירוקה ושנעים לחיות בה
- * פיתוח ללא הרס.
- * הגנת סביבת האדם והטבע.
- * הזכות לאוויר צח ומים זכים.
- * תרבות מגורים ושמירה על רכוש הרבים.
- * שירותים ממלכתיים ומקומיים נאותים.
- * שמירה על הסדר הציבורי ואכיפת חוקי איכות הסביבה.
- * שימור האנרגיה וחסכון בה.
- * תכנון פיסי ואיזון אקולוגי לדורות הבאים.

"... וכל מה שבראתי — בשבילך בראתי. תן
דעתך שלא תחייב ותקלקל עולמי"

(מדרש קוהלת)

ח"כ יוסף תכנר

יו"ר הנהלה

האוצר מנהל מדיניות שגויה לגבי איכות הסביבה מעודד בזבוז וגורם נזקים למשק!

בשעה שבארצות הברית של אמריקה ובמדינות אירופה המערבית מוטל מס אנרגיה על דלקים, מגבירים את השימוש בתחבורה ציבורית, מצמצמים פתוח כבישים ומשקיעים בתובלה והסעה מסילתית, פועל האוצר בישראל בכיוון הפוך!
חיים וסביבה, ארגון-גג של שוחרי איכות החיים והסביבה המאגד 24 עמותות ארציות וכ-100 אלף חברים, מתריע:

בארץ מייקרים בלי הפוגה את התחבורה הציבורית, מעודדים רכישת רכב פרטי (ישראל היא המדינה היחידה בעולם בה תופעה זו קיימת בעשור הנוכחי), מוזילים את מחירי הדלקים. החשמל הזול גורם לבזבוז אנרגיה ולזיהום גובר והולך של האוויר המסכן את בריאות האוכלוסין, את החי והצומח ומשחית את הדומם.

אין כל התייחסות לחסכון במשאבים. לעומת זאת מואצים הליכים שמביאים להרס אקולוגי שלא ימחה לעד. הפקרת איזור ים-המלח, לפיתוח מחוץ לחוק, מעידה על מדיניות זו יותר מכל.

יוסף תמיר
יו"ר הנהלת חיים וסביבה

פרופ' לב פישלזון, פרופ' אביטל גזית
יועצים מדעיים

חיים וסביבה ארגון-גג של שוחרי איכות החיים והסביבה

ת.ד. 20040, תל-אביב 61200 טל. 03-6919241, טלפקס: 03-5223785

הזכות הטבעית למים זכים וכנרת נקיה האם המשאבים הלאומיים לפיתוח הארץ מושקעים במחשבה תחילה?

ישראל עניה במקורות המים שלה. מחסורם מחריף. האיום יגבר כתוצאה:

- * מגידול אוכלוסין ללא תקדים הגורם לצפיפות מהגבוהות בעולם.
- * מגידול בצריכת המים והשמוש הבזבזני בהם.
- * מפיתוח ותכנון שגויים והפקרת המים לזיהומים לא מטופלים.
- * מהכורח לייצר מזון עצמו.
- * מהתלות והזיקה למקורות מים משותפים לנו ולשכנינו.
- * ישראל מצויה באיזור שחון למחצה.

ללא מים זכים ואויר צח - אין חיים בריאים עלי אדמות.

נוצב זה נחייב סדר עדיפויות לאומי נכון והקצאת המשאבים הכספיים המתחייבים מכך. לא כך הדברים היום. אחת הדוגמאות הבולטות - המדינה תוציא כ-10 מיליארד ש"ח על כביש חוצה ישראל (במקום לבנות תחבורה ותובלה מסילתית זולה, נקיה וחסכונית). המפלצת תהפוך את ישראל ל"שלגת בטון ומלט". שטחים פתוחים ונוגזים - יצומצמו וכו בזמן המדינה מפגרת בפיתוח תשתיות ביו. הביוב הנו מהמפגעים החמורים המזהמים את מקורות המים הצלולים. הכנרת מאויימת בהזרמה של שפכי ביו. שטרם הוסדרו.

סולם העדיפויות הלאומי בתחומים אלה מעוות, שגוי ומסוכן!

כתוצאה מכך נחשף מאגר מים התהווה לחוף הים התיכון לזיהומים חקלאיים, תעשייתיים ואורבניים מתמשכים. עשרות בארות יצאו מכלל שמוש. מימי מאגר ההר עדיין ראויים לשתיה אך צריכים לשרת שני עמים הצמאים למים. והכנרת... האגם מספק כשליש מהתיצורכת הלאומית. הכנרת חשופה היום יותר מאי פעם לפיתוח בלתי מבוקר שהשלכותיו בלתי הפיכות.

המשאבים הלאומיים להגנת הכנרת ומימיה ומקורות המים המזינים אותה, נתונים לאיום הצמצומים התקציביים ולפגיעה.

זה עתה פרסם הבנק העולמי נתונים מדאיגים: "ישראל נמנית עם המדינות המונצלות יותר מ-100% ממאגרי מימיה!"

ככל שיגדל המחסור - איכות המים תיפגע.

חובה לפעול ומיד:

- * למניעה תקיפה של מקורות הזיהום לסוגיו באגם ובאגן ההיקוות.
- * להבטיח תכנון איזורי לאגם היחיד של מים מתוקים תוך הבנת "כושר הנשיאה" של הכנרת.
- * הכנרת עלולה לקרוס אם תנוצל בהווה יתר על המותר ועל חשבון התעלמות מצורכי הדורות הבאים.

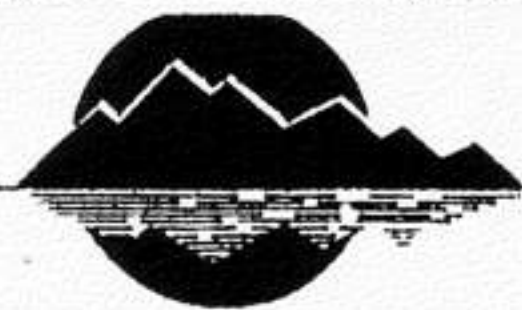
הסכנה לכנרת ולמקורות המים טמונה בראיה "אקטואלית קצרת טווח". זהו הסיכון הגדול ביותר למשאב הטבעי היקר.

ביום ב', 22.5.95, נכונסים בכנרת חוקרים, מנתכנים ושוחרי איכות הסביבה. סדר היום: גיבוש עמדות של פיתוח בן-קיימא בסביבת האגם ומניעת הפגיעה באיכות המים.

הנהלת חיים וסביבה:

יוסף תמיר - יו"ר, בלהה גבעון, אלון טל, גברוש שמש - ועד פעולה, פרופ' לב פישלזון, פרופ' אביטל גזית - יועצים מדעיים, ד"ר מירה גפני - מחקר, מרים זיבנר - מזכירת כבוד, אדם טבע ודין, איגודי ערים לאיכות הסביבה, איגוד נשים אקדמאיות, ארגון לגנות ולנוף, אקונט, בני ברית, האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה, האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף, הדסה, ההסתדרות - איכות הסביבה, החברה להגנת הטבע, המועצה למניעת רעש וזיהום אויר, התאחדות עולי ארה"ב וקנדה, ויצו, לשכת המהנדסים, האדריכלים והאקדמאים, מגן דוד ירוק, מינהלת הכנרת, נוגה - המגזר הערבי, נעמת, עלוה, עלמ"א, פורום המשק והכלכלה למען איכות הסביבה, קרן קיימת לישראל, רוטרי, רשת ערים בריאות, תק"מ - מרכז ירוק.

כתובתנו: ת.ד. 20040 תל-אביב 61200 טלפקס. 03-5732750

חיים וסביבה

ארגון בג של הגופים הציבוריים
לקידום איכות החיים והסביבה.

המדרחוב משקם ומחייה את לב הערים עדיפות לתחבורה הציבורית

- * לרכב הפרטי איבוד במרכזי הערים את יעודו.
- * מדרכות, גנים, ככרות ושטחים פתוחים המיועדים לאדם — „נכבשים" על ידי המכונית. כבישי הגישה נחסמים בפקקי תנועה.
- * החנק התחבורתי הנו גורם כלכלי שלילי ומיטרד אקולוגי וסביבתי וחמור. התוצאה — התנוונות מרכזי הערים.
- * הפעילויות במרכזי הערים ושגשוגם תלויים בהתקנת המדרחובות וסגירתם בפני רכב פרטי. יש להעדיף את התחבורה הציבורית ולהקצות לה נתיבים בלעדיים.
- * לרכב הפרטי חייבים להכשיר חניונים תת-קרקעיים ורחבות-חניה בכניסות לערים.
- * נסיון מאות רבות של מדרחובות בעולם והצלחתם מלמדים שאיכות החיים בסביבתם השתפרה, העסקים פורחים והנגישות — הוקלה.

כל אלה מצדיקים מפנה

יוסף תמיר

יו"ר התנהלה

גדעון לב ושמואל ברון

מרכז השלטון המקומי

ד"ר בדרי פטל

האגודה הישראלית לאקולוגיה

יצחק עפרון

הקרן הקיימת לישראל

חנן הכרר

ארגון לגננות ולנוף

צפורה צור

נעם"ת

ישראל פלץ ויהודית לוי

האגודה לתרבות הדיוור

אלכסנדר בוגן, צייר

יוסף אמנותי

עוריה אלון וחנה קפלן

החברה להגנת הטבע

עו"ד ידידיה בארי

המועצה למניעת רעש וזיהום אוויר
(מלר"ו)

נת-שבע כהן

ההסתדרות, הועד הסועל, מח' השכונות

צפורה רון

איגוד נשים אקדמאיות

רינה שחר וידידה להב

וויצ"ו. המחלקה לאיכות הסביבה

טהרם עמיקם יפה

בני ברית

פרופ' לב פישלזון, ביולוג

יוסף מדעי

עו"ד אבנר אבנרי, פרופ' תאודור דרייפוס וגב' אורה גיסין

המועצה למען ארץ ישראל טובה.

- * כבר בנובמבר 1977 קבלה חלחלה „חיים וסביבה" החלטת המצודות ב„ייחוד נתיבים לתחבורה ציבורית ואיסור כניסת רכב פרטי למרכז הערים".

21.1.83 עריכת

חיים וסביבה

ארגון גג של הגופים הציבוריים
לקידום איכות החיים והסביבה.

לשמור על איכות החיים למנוע התיקרות הנסיעה באוטובוסים

גידול מואץ של צי הרכב הפרטי והשימוש המוגזם בו בלב הערים הדחוסות מגביר את זיהום האוויר והרעש, מסכן את בריאות האדם והחיים בעיר ומעלה את מספר תאונות הדרכים. עורקי התנועה נחסמים ללא צורך. למען מניעת ההתדרדרות במצב, חיוני להבטיח תחבורה צבורית יעילה. משופרת וזולה.

הרכב הפרטי מוחזק ברובו על חשבון המדינה. לכך השלכות של 'שריפת' מטבע זר, קפוח מעוטי היכולת, הקשישים והתלמידים.

אין להשלים עם מדיניות זו הפוגעת באיכות החיים.

את ההכנסות ממשק הרלק יש להשקיע בתשתית הלקויה, בהגברת הבטיחות בדרכים ובשיפור התחבורה הציבורית.

יוסף תמיר - יו"ר ההנהלה

עו"ד יודיה בארי - יו"ר הנהלת מלר"ו

יהודה בן-חור - החברה להגנת הטבע

צפורה צור - נעמת

צפורה רון - איגוד נשים אקדמאיות

חנן הברר - ארגון לגנת ולנוף

יצחק עפרון - קרן קימת לישראל

פרופ' לב פישלזון - יועץ מרעי

עו"ד אריה אבנרי - התנועה למען ארץ ישראל טובה

יהודה לנקרי - ראש המועצה המקומית שלומי, יו"ר הועדה לאיכות הסביבה והבריאות של מרכז השלטון המקומי

ד"ר ברדי פתל - האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמרעי איכות הסביבה

רינה שחר וידידה להב - ויצ"ו, המחלקה לאיכות החיים והסביבה.

מהנדס עמיקם יפה - בני ברית

רפנה הריאבן - הועד הפועל, ההסתדרות, הפעולה הקהילתית.

אורי רון עציון - האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף

אינג' שמחה קליוסקי - מ"מ יו"ר ההנהלה הארצית של המועצה הלאומית למניעת תאונות דרכים

חיים וסביבה

ארגון גג של הגופים הציבוריים לקידום איכות החיים והסביבה.

להציל את מקורות הירדן!

פלגי המים הנדירים של הירדן ששרדו בגליל העליון נתונים בסכנת הכחדה.

הנכס הטבעי-לאומי שאין לו ערוך עומד בפני חיסול אכזרי של צמאי פיתוח מדומה מלווה הרס.

לחיסול מקורות הירדן השפעות בריאותיות, אקולוגיות, כלכליות, תיירותיות, סביבתיות ונופיות – קטלניות.

תושבי ישראל והדורות הבאים לא יסלחו להורסי פנינת הטבע האחת והיחידה שנותרה לפליטה – ארץ פלגי המים.

פיתוח מבוקר – כן, הרס לתמיד – לא!

יוסף תמיר – יו"ר ההנהלה

ש"ר ידידיה בארי – יו"ר הנהלת מלר"ז

עזריה אלון ויהודה בן-חור –
החברה להגנת הטבע

צפורה צור – נעמת

צפורה רון – איגוד נשים אקדמאיות

חנן הברר – ארגון לגנות ולטף

יצחק עפרון – קרן קימת לישראל

ישראל פלץ – האגודה לתרבות הרור

פרופ' לב פישלזון – יועץ מדעי

עו"ד אבנר אבנרי – התנועה למען ארץ
ישראל טובה

ד"ר יהודה לנקרי – ראש המועצה
המקומית שלומי, יו"ר הועדה לאיכות
הסביבה והבריאות של מרכז השלטון המקומי

ד"ר בדרי פתל – האגודה הישראלית
לאקולוגיה ולמדעי איכות הסביבה

רינה שחר וידידה להב –
ויצ"ו, המחלקה לאיכות החיים והסביבה

מהנדס עמיקם יפה – בני ברית

דפנה הר"אבן – הועד הפועל,
ההסתדרות, הפעלה הקהילתית

אד"ר רון עציון – האיגוד הישראלי של
ארכיכלי נוף

צביה טחורש – (אינר וויל) רוטרי ישראל

דואר 21.10.86

הנושאים באחריות למשבר במשק המים

לסנינו דף 2616 מרברי הכנסת ה-9:

מסקנות ועדת הכלכלה בענין "מצוקת המים בישראל"

(1) מאבק סקטוריים שונים על כמות מים מוגבלת. (2) צמצום התיישבות. (3) צמצום ייצור חקלאי. (4) דריס המשק החקלאי והתכנון שלו. (5) שאיבת יתר מסכנת. (6) ויתור מקורות ומאגרי מים. (7) פגיעה באיכות המים וסיכ הסכנה. (8) הוצעה הצרשמה כי לא נעשה די בתחום איגוס המים, לאור האמור לעיל ממליצה הועדה:

1. תימשך הפעולה לחינוך ולהדרכת הציבור למשטר חסכון במים.
2. ייבוצו אמצעים למניעת בזבז במים ברשויות מקומיות, במסגרות ציבור ופ"י הצרכנים המרטיים.
3. לגבי ענף החקלאות והצורך את מרבית המים בישראל - ינקטו צעדים אחדים:

- א. תכריס הקצאת המים לאזורים ולגידולים במגמה לעיל את השימוש בתחום ייצור זה.
- ב. ייעשה מאמץ נוסף לייצל את השימוש במים, מעבר להישגים עד כה.
- ג. תשקל אפשרות של סכסוך מים כשיקור מסויים מהזרם, כדי למנוע התייקרות מואצת של גורם ייצור זה.
4. ייעשו מאמצים לשיפור איכות המים הן בפעולות למניעת ויתור והן בפעולות להעלאת איכותם ככל הקשור למי שתיה, לחקלאות ולשימושים אחרים.
5. משרדי החקלאות והאוצר וכן ועדת הכספים של הכנסת יקצו, למרות המצוקה והקצביות, סכומים לפעולות חיוניות בתחום משק המים ובכלל זה:

- א. פיתוח מקורות ים ובכלל זה התפלה, ובחינת האפשרות של שימוש באנרגיה גרעינית לצורך זה.
- ב. פיתוח אמצעי העלכה וההצרה של מים.
- ג. פיתוח מערכות סיוור שטחים.

6. הועדה פונה לשר החקלאות לדווח לה בתוך ששה חודשים על מימוש המלצותיה.

הכנסת הוועדה כישיבתה מיום 28.11.79 להעביר לוועדת הכלכלה את ההצעה למדר היום של חבר הכנסת יוסף תמיר: מצוקת המים בישראל. עיקרי ההצעה היו:

- א. צריכת המים בישראל עולה על המותר בהתחשב במקורות, והיינו הכינרת ומי התהום.
- ב. כדי לענות על הגידול הצפוי בצריכת מים לקראת סוף המאה, יהיה צורך להשקיע מיליארדי שקלים בפיתוח מקורות נוספים במשך 20 השנים הקרובות.
- הועדה גרונה בנושא שמעה את מנכ"ל משרד החקלאות, נציגי ארגונים חקלאיים, נציגי משרד האוצר והנהלת "מקורות". לוועדה הגישו תמיר רכ ככתב העוסק בנושא, להלן מסקנות הועדה והמלצותיה:

- א. הועדה רוסמת לפניה את הועדה נציג המים כי שתי עונות הגשמים האחרונות שהיו ברוכות, לא מאפשרות עריין שאיבת מים ופשיטת. שאיבת יתר עלולה לגרום להמלחת יתר של המים ולחבל באיכותם באופן שאינו ניתן לתיקון.
- ב. הועדה לוועדה כי תצרוכת המים, שהי א כיום כ-1.9 מיליארד מ"ק ושכלל זה יהודה, שומרון ורצועת עזה, תגיע בסוף המאה לכ-2.5 מיליארד מ"ק. או ימנעו מקורות המים הקונבנציונליים, לרבות מי כיוס מחוזיים וייצור פער בין ההיצע והביקוש למים, ובכלל זה הצורך בהצטרות מים בשנים הקרובות.
- ג. לוועדה הועבר כי טסק רק אם תפוח עד או סכניקה של התפלת מי ים, שתאפשר הפקה בתנאים כלכליים.
- ד. הועדה לוועדה כי המשק החקלאי לא יוכל לשלם את מלוא עלות ייצור המים הצפויים נוכח עליית מחירי העלוקה והתייקרות העלויות המקומיות, והדבר עלול להתיק לייצור החקלאי לסוגיה.
- ה. הועדה קובעת כי במידה שמשק המים לא ייערך לקראת סוף המאה, ימצא הדבר כיסיו בכמה תופעות שליליות, כגון:

מאז אישורה הכנסת, ב-1979, את ההמלצות והמסקנות החד-משמעיות, נשאו באחריות למה שאירע במשק המים שרי החקלאות: אריק שרון, שמחה ארליך ו"ל, פסח גרופר, אריה נחמקין, אברהם כץ-עוז ונציב המים צמח ישי המכהן בתפקיד זה 10 שנים. בעשור שחלף העמידה הנהלת חיים וסביבה את צמח ישי על חומרת המצב - ויהום מקורות המים, שאיבות יתר ממי התהום, הסכנה לכנרת, העדר אכיפה של חוק המים והניהול הבזבזני של המיצור החיוני.

חיים וסביבה
ארגון-גג של שוחרי
איכות החיים והסביבה

ישראל הופכת למידבר אורבני

נגד עינינו מתממש חזון תעתועים: חמדינה חופכת למידבר אורבני שתצאח מתכנן ללא מחשבה תחילה ומפיתוח שאינו בר קיימא.

המידבור הבטוני הוא בלתי הפיך!

המתרחש לפנינו חמור מסכסוכים ארעיים בין עמים. הוא מסוכן ממלחמות הפורצות והחולפות עם הזמן.

התוצאה: בארץ מתהוות חברה וסביבה בלתי נשלטות.

המדינה-עיר (מגלופוליס) משנה אורחות חיינו עד ללא הכר.

מקורות הקיום כמו מים, אויר, קרקע והסביבה הטבעית - מזדהמים ונכחדים במהירות.

התשתית הערכית והאנושית והמורשת ההיסטורית נאפלות קורבן לפולחן קזינו-אדמה

והפערים החברתיים.

ישראל אינה מפיקה לקחי כשלונות כרכי העולם ומוראותיהם.

כשחגיע תור ישובי עמק לוד וחסיבה לחתמודד עם "זוכנית נתב"ג 2000" - קמח לראשונה בישראל, סערה ציבורית רחבת מימדים.

אזרחותינו וחתרונותינו במרוצת חשנים בנושא החלו לחקלט בצבור הרחב.

כך זה התחיל:

ח"כ תמיר דורש מגבתי לפעול נגד תועדת שמירת הקרקע

הח"כ יוסף תמיר דרש אתמול משר החקלאות לחסיק מסקנות לגבי תועדת שמירת קרקע חקלאית. בעקבות הביקורת שמתח עליה ביוחד תגובה לנגד. במסגרת זו ביטל ביוחד התכנית של תועדת לחויד אדמה חקלאית ליד סביון למטרות בניית תוא קבץ כי תועדת תרונת מסמכיותית, נכנעה לחצים ועברה על החוק. מר תמיר בקש לדעת מה חסותני טאורני חחחלטה, איזה לחצים הופעלו על תועדת ומה המסקנות נוכח האשמות החמורות שהוטחו בועדת ע"י בית המשפט.
 "הארץ" 12.4.72

ח"כ נאילי נרתם למערכה. העמדתו בעבר על הצמי לאיכות חיינו וטיב סביבתנו בארץ. חכנסת נתבעת להגיב.

האקו-סיסטמה השבירה של ישראל בסכנה!

כל ארגוני שוחרי איכות החיים וחסיבה חלא ממשלתיים בארץ המאגזים בעשרות עמותות מתעבים לימין ישובי המועצה האזורית עמק לוד והערים באזור. כמותם גם אנו מחייבים הרחבת נמל התעופה בן-גוריון בשטח פתוח בדרום הארץ. התחבורה משם למרכז הארץ תתנהל ע"י רכבת מהירה.

יוסף תמיר - יו"ר ההנהלה

מנה - המגזר הערבי
נעמת
עלמ"א
פרום המסק והכלכלה
למען איכות הסביבה
קרן קיימת לישראל
רוטרי
רשת ערים בריאות
מנהלת איכות הסביבה,
האי הכלכלית, מרכז
השלטון המקומי
תק"ס - מרכז ירוק

האגודה הישראלית לאקולוגיה
ולמדעי הסביבה
האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף
הדסה
ההסתדרות - איכות הסביבה
המועצה למניעת רעש וזיהום אויר
התאחדות עולי ארזה"ב וקמה
ויצו
לשכת המהנדסים,
האדריכלים והאקדמאים
מגן דוד ירוק
מנהלת הכנרת

בלהה גבעון, אלקן טל, גברוש שמש
- ועד פעולה
פרופ' לב פישלון
פרופ' אביטל גזית
- יעצנים מדעיים
ד"ר מירה גפני - מחקר
מרים דבנר - מזכירת כבוד
אדם סבע ודין
איגוד ערים לאיכות הסביבה
איגוד נשים אקדמיות
ארגון ללנגנות ולנוף
אקונוט
בני ברית

LIFE and ENVIRONMENT

Non-Government umbrella Organization
to promote the quality of life and the
environment in Israel

חיים וסביבה

ארגון-גג של שוחרי
איכות החיים והסביבה

דארץ 1.9.95

זיהום האוויר הביא לקיצוץ בייצור ובתנועה במקסיקו סיטי

מקסיקו סיטי (על), מקסיקו סיטי הודעה מעולה השכר על קיצוץ בייצור התעשייתי, ובקשה מנהיג המסעות שלא לעלות על הכבישים בגלל קצוץ של יומם המצוי של הרכב. ניהול תחנת התחבורה במקסיקו סיטי ובמסביבה למעלה התחשק ב-50% כמות של ימאות תחנת הספקה ב-50% את תנועת הרכב.

הממשלה. הערייה גם קראה לנהגים והם רבים לא להשתמש ברכבם על מנת למנוע את היעדר. ארגון הבריאות העולמי קבע כי מקסיקו סיטי היא אחת הערים בעלת האוויר המזהם ביותר בעיר. למעשה של כלי רכב, ללא ציוד המנוע והדום אדום, נגיפה נאצריש רב, חסד ליצירת בעיה.

דיווחים קשה מאוד באזור שטחי פני תושבי הרכב. מקסיקו סיטי נמצאת בגובה של 2,438 מטר מעל פני הים. סקרי ערייה אמצעי, כי התכונות לוח המסלול המסירות את רמת הרי הים מתוצרת מתנועת יתר של מספרות מספרות העיר. דיווח המסירות במקסיקו סיטי מזהם לרבים מאלות לכ הריאה.

מה שקורה במקסיקו סיטי קורה גם בלוס אנג'לס. בניידלה, בסאופאולו ובאתונה. כזה המצב בערים רבות ברחבי תבל. זה עלול לקרות גם בישראל

תחילה כגוש דן ההופך למגאלופוליס בלתי נשלט ובאיזור חיפה רבתי העמוס מפגעים ולאחר מכן גם בירושלים... כישראל ממשיכה הממשלה במסורת קודמותיה בפיתוח הרסני, אנטי-סביבתי והרה אסון:

התוצאה הבלתי נמנעת:
* מספר חולי הסרטן, מחלות הריאה ודרכי הנשימה - בעליה. * מצב האוויר, המים, הקרקע והסביבה העירונית - מתדרדר.
* בחחכורה משחלם החוזה וכוהו.
* בארץ נוצרת חברה לא בריאה בסביבה נועה.

עדיין לא מאוחר לשנות את פני הדברים. הצעד הראשון שעל הממשלה לעשות: לכוון, ללא דיחוי, קבינט לענייני פנים ולהגנת הסביבה.

* החברות הממשלתיות הן הגדולות שבין מזהמי הארץ: כימיקלים לישראל, בתי היקוק, חברת החשמל, התעשייה הצבאית, רשויות המסלם ושדות התעופה לא נוקטים אמצעים המסחייבים למנוע זיהום האוויר ופגיעה במקורות המים והרעש.

* ישראל היא אלופה בעידוד פרוץ של רכישת מכוניות. הדבר גורם לזוהם כבדים לבריאות, לערים, חונק את התעבורה הציבורית וגורם לכבוז משאבים לאומיים אדירים.

* לקחי האסונות המוקדים את ערי העולם (אבמה, פנע, ננעי החברה, התפרדות העירוזים והסיוהל, ערעור הכלכלה ועוד) - לא מופקים בישראל

* חוק התכנון והבנייה סורס, הוא משרח אינמרים צרי אופק ואת בעלי העניין. גורם להתעשרות קלה על חשבון הציבור והעמיד.

* נמשכת, בקצב רצחני, הפשרת קרקע חקלאית האובדת לעד. חופי הארץ וסכמי המבע ועלמים כזה אחר זה.

* לא עורכים כדון סקרי השמעה סביבתית המניחים על בריאות העם והמצביעים על השלכות שרליוח בכלכלה, בחירות ובמשק, הם מתחייבים מסעב הסביבה ואיכות החיים.

* חוקי איכות הסביבה, רישוי עסקים ובריאות העם לא נאכפים כראוי. התקציב שנדרשות המשרד לאיכות הסביבה אינו עונה על צורכי הנוח האדם וסביבתו.

LIFE and ENVIRONMENT

Non-Government umbrella Organization to promote the quality of life and the environment in Israel

FOUNDED 1978 נוסד

יוסף תמיר - יו"ר

חיים וסביבה

ארגון-גג של שוחרי איכות החיים והסביבה

הבור חנו
- ארגון לגנות ולנוף
בארי ידידיה
- מלר"ז
מינה מונטג
- בני ברית, איכות הסביבה
משה טורץ
- אגודת האדריכלים ומתכנני ערים
משה פרידמן
- פרויקטים אקולוגיים, הסתדרות
דני מונטג
- מגן דוד ירוק
דפנה מרגולין
- עלמא
מיכאל גיל
- עלוח
מרים זיבנר
- מזכירת כבוד

להב ידידה, תלמה נרי
- ויצ"ו, איכות הסביבה
צימורה צור
- נעמת, איכות הסביבה
בני מושקין
- קרן קיימת לישראל
ישראל פלץ
- האגודה לתרבות הדיוור
רון עציון
- האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף
יורם כהן
- רוטרי, איכות הסביבה
יורחם לקרץ
- איגודי איכות הסביבה
שירלי בנו'מין - אקונט
אלון טל - אדם, טבע ודין
הינדה גרוס
- הדסה ישראל - איכות הסביבה

פרופסורים לב פישלזון ואביטל גזית
- יועצים מדעיים
עזריה אלון, משה שלר
- החברה להגנת הטבע
יעקב ברדוגו, יעקב ויסמונסקי
- מרכז השלטון המקומי
גבורש שמש
- מרום המשק והכלכלה
למען איכות הסביבה
נוזהת קצב, דפנה הר אבן
- הרשות לצרכן, איכות הסביבה
בדרי פטל
- האגודה הישראלית לאקולוגיה
ולמדעי איכות הסביבה
צמורה רון
- איגוד נשים אקדמאיות
לין גולומביק, דוד מרון-יומנר
- הדי עולי אמריקה וקנדה, איכות הסביבה

דואר 22.12.93

ארגון גב על הגופים האזוריים
לעידום זכויות וחובות

5.11.78

ועדת משנה אגף חוק לעניני

החברות והבורות

בטיחוף עם הסוכנות לערכנות

טיכום השיטה עם הקואורדינטה לחברות

"אגף חוק"

התקנות וההחלטות

1. יש לחזור לחזקת, בהקדם המסרי, כל אוטובוסים מחוצת "ליילנד" מבנימי הארץ, ולחלפתם באוטובוסים בעלי מרשומות מתאימה בין כח-המנוף לבין העוסק.
2. כדי לייקל את המיקוח על זיהום האויר מרכב, יש לבטל בחקדם את סבחן המדידג ולחמירו במבחן רינגלמן. יוטח זו מהיינא ע"י קביעת-סעור מליחת-ווחתה נראית-לעין סכלג-רכב.
3. יש לבחוף, יחד עם מינחל חדלק, הטאלה, את הסולר המסמט בישראל את ורכב הצנורי וחכבר, אינו סעון וחלפתה בארבות ואערב שונח סיב הסולר, וימכן שבכך, בין השט, נעוצה הטיבה, שחרכב המסמט בו שס חיצו מסכן, ויש לבחוף שחוט ובמלוח-מריגות את כדאיות-המעבר להטוט בדלק גז.
4. יש לחזור לבטול חחנות סופיות בקווי-הוטובוסים עירוניים. זאת - חוף ריכוז אוטובוסים באניונים נוחים, בפאתי-העיר (לחברל מפיוזום ברחובות העיר) וקביעת חחנות וולטות בחוף-העיר.
- יש לחזור לחנהגה-קווים ישירים, ללא תחנות-ביניים, מנקודות מחוף לעיר אל נקודות בתוכה (למשל מסביוך לכר-מוגרכי או למגדל-הלום).
5. יש לזלל קווי אוטובוסים ומסומים לאוטובוסים, כך שחום-האויר והרעש, הנובלים מן החברות-הצבורית, לא יפקרו רחובות מסוימים באזורי-הגורים, חלא יחולקו, במח ונאמא, באופן צודק והווה.
6. לפנין שחימתם על צורקי-החברות:
 - א. יש לחזור ליחוד נחייבים לחברות-הצבורית.
 - ב. יש לבחוף האפשרות, להנהיג טעות ילונם, לא החירות, להחללת העבודה, במקומות עבודה שונים, ולהחללת למודים, בבתי-ספר שונים.
 - ג. ברחובות עמוטי-רכב, יש להחיר סריקה וטעינה, רק בטעות מסוימות, שחינן טעות לחץ.
 - ד. יש לאסור כניסה על רכב גכלל ועל רכב-פרטי, בפרט אל מרכוזי-ערים ואל אזורים אחרים, היקבעו.
 - ה. יש לבחוף טעלת-ההתנאה של כניסה רכב-פרטי לעיר בטעות מסוימות, בהטעאות א נוסעים לפחות, בכלי-הרכב.
7. יש להטל, לל-דחוי, החופעה מל הטעה בלתי-ליבולית של נוסעים. לשענמ "אגף סנו, שחף 75 וקוח, כ-600 סנודים העסקו בהטעה זו באכנות חרדוסי של חל-מביב. נוסף על חפרת-וחוף הכרובה בהטעה זו, מבינא היא לסחימת הדרכים בהטעות חלחץ.
8. הועדה מתייבת הקדשה מירב חחומת חלב לקדאה האוטובוסים, מחזוקתם, הנקיון כחם, צורת מחנות והטעה וחזותן.
9. חומפת העסון באוטובוסים חייבת להועיק את חנורמים החחראים לעסן אכופת חחוף חסובע מיסרד זה.

במסגרת עתונאים

16.5.1982 - בית סוקולוב ת"א

לרגל יום הסביבה ועשור לועידת

שטוקהולם על סביבת האדם

יוני 1972 - 1982

ראשי פרקים

- (1) שנת ל"ח למדינת ישראל תוקדש לטיפוח איכות החיים וטיב הסביבה בארץ.
- (2) המטעלה - ברמה המשלתית נותרה ישראל מדינה מפגרת בין 108 מדינות שכווננו בעשור שחלף משרדי סביבה. במשרדים רוכזו כל הפעולות הקשורות באיכות החיים והסביבה ונקבעה המדיניות האקולוגית. רק בישראל נותר מצב ששמונה משרדים - פנים, בריאות, חקלאות, תעשייה, תחבורה, חנוך, אנרגיה ותיירות - עוסקים, תוך אנרכיה, כפילויות, בזבוז ואדיבות בסוגיות אלו.
- (3) אכיפת החוקים - החקיקה הסביבתית הענפה הפכה לחוכא ואיטלולא. המשטרה מודה שאינה עוסקת באכיפת החוקים. הרשויות המקומיות חסרות אמצעים וכח-אדם להשתלט על הכעירות. (בערים מומעל טקה אחד על 50 אלף תושבים). הפקוח והבקרה על תעשייה מזהמת כמותו כאפס.
- מחדל המיחזור - בתחום זה נגרם נזק לכלכלה, לטקורות המהיה ולקופת האוצר בסכומים גדולים. בשעה שהעולם התעשייתי עבר ממזמן לשיטת מיחזור מים, אשפה והפקת אנרגיה מפסולות - קיים בארץ חוסר אונים גמור. אנו קוברים, יום יום, מטבע זר בעשרות אלפי דולרים.
- (5) הגנת הכנרת - מלאו 10 שנים בריוק לריון שהתקיים בכנסת ביוזמתי על "טכנת זיהום הכנרת והרעלת מימיה" וחנחת מסקנות שחוליוכו לחללת האגם משות לימנולובי. המצב כיום - לפי סטנדרטים אמריקאיים - מצויק גידור הכנרת (54 ק"מ) והפסקת השמוש בה כאתר שיש ורחצה ועוד. 800 מליון שקל שנועדו לסחור מימיה - לא מועברים בקצב המתחייב מחומרת המצב. שפכים ומים מזוהמים גדושי זרחן וחנקן נשפכים לכנרת בעשרות מליוני טונות מהקדר מתקנים.
- (6) חנק תחבורתי - תל-אביב, מרכז ירושלים, חיפה וערים אחרות נמצאות במהלך מתקדם של חנק תחבורתי, זיהום אויר גובר בגלל ריבוי בלתי סביר של רכב פרטי ללא הרחבת התשתית; על הארץ לעבור את מחפכת ה"וונרף" - שכבשה את הולנד, אירופה וחלקים בארצות הברית ועוד.
- עיקרה: דחיקת הרכב הפרטי המיותר אל מחוץ למרכזי אוכלוסין ואיזורים עסקיים חנוקים והעדפת רכב צבורי.
- (7) הסיכת אדמה הקלאנית לשחחי בטון - נמשכת בקצב רצחני.
- (8) בתחום החיובי יצויין * שהצבור מגלה מעורבות גדלה ומודעות רבה יותר במישור הסביבתי. * הרשויות המקומיות נכנסו לפעולה. * החנוך לערכי איכות החיים חודר יותר ויותר למערכת * בתחום התכנון הפיזי חלה התקדמות ניכרת. * צה"ל ער יותר ויותר לבעיות הסביבה. * השרות לשמירת איכות הסביבה מבסס יותר ויותר את פעמלו. יש לקדם בברכה הסמכת שר אחד ויחיד - שר תפנים - לעסוק בביצוע "חוק מניעת מפיגעים" ("חוק כנוביץ").
- (9) לראשונה בישראל תכונס בירושלים, במישכן נשיאי ישראל ובהשתתפות הנשיא יצחק נבון ביום א' כ"ב סיון תשמ"ב (13/6/82) - עצרת שזחרי הסביבה מכל הארגונים בישראל ותוקדש ליום הסביבה והענקת פרסיט למצטיינים בטעות איכות החיים והסביבה ברשויות המקומיות מטעם ארגוני סביבה ובודדים.

1993: מיליון ורבע מכוניות תקועות בפקקים בלי לזוז

יש רק תשובה אפשרית אחת: מעבר המוני לשימוש בתחבורה ציבורית. אוטובוס יחיד מסיע 50 עד 80 נוסעים, הוא נזקק לשטח כביש קטן בהרבה מ-50 מכוניות וגם זיהום האוויר והרעש קטנים בהרבה. הממשלה ותעוררות חייבות להפוך את המדיניות ב-180 מעלות: לטפח את התחבורה הציבורית, לתת לה עדימות בכבישים ולאפשר לה להיות איכותית, נוחה, זולה וידידותית לסביבה ובמקביל יש להגביל את הכניסה היומיומית של תרכב פרטי לערים. מדיניות זו תהיה לטובת בעלי הרכב לא פחות מאשר לטובת הכלל, כי מה הטעם ברכב פרטי כשהוא תקוע בכל בוקר שעתיים בכביש, בתוך ענני עשן, רעש ופחמן שיוני זה חיוני ודחוף, כדי שהסיט של מיליון ורבע כלי רכב תקועים בפקקים לא יתמש.

והו סימס בלתי נמנע. מספר המכוניות בישראל יגיע למיליון ורבע, במרכז האוכלוסייה תגיע החזושה לעשרות, ופקקים ארוכים יכנסו יום אחד הכבישים הכתומים. גוש דן תכל שאל מדכני הערים ידחו לערים המזוהמות בחרר בעולם. מראשית שנות השמונים, הוזלה הנסיעה במכוניות חמריות ב-26 אחוזים ריאלית, ובמקביל העלתה הממשלה את תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית ב-90 אחוזים. בארץ קטנה כמו שלנו, לא ייתכן למצוא די שטח לכבישים, מחלפים, צמתות ומגרשי חנייה כדי לאפשר - במיוחד במרכזי אוכלוסייה - תנועה חופשית ברכב פרטי. אין גם די אינרציה שבו יכולים להתחלק אנשים ומכוניות.

אירגוני איכות הסביבה בישראל מתריעים על התפתחות זו מזה 14 שנים - אבל אין שומע. קובעי המדיניות מייקרים בכל שנה את התחבורה הציבורית (כי אין כסף בתקציב) ובמקביל מוזילים את הרכב הפרטי ואת הדלק. מאותו תקציב מממנים גם דמי אחזקת רכב לציבורים גדולים של עובדים, כחוספת לשכר - תופעה ישראלית ייחודית. כל עולה נדחף להזדרז ולרכוש קודם כל, רכב פרטי, רכב פרטי לטוילי סוף שבוע ובילויים משפחתיים און בו כל רע, רכב פרטי ככלי תחבורה המוני יומיומי הינו מפגע. כל מדינות המערב, פרט לישראל, כבר הגיעו למסקנה זו. ישראל היא כיום המדינה היחידה הממריצה את תושביה לרכוש רכב פרטי ולחשתמש בו יום יום, תוך סתימת הדרכים, ריבוי תאונות והרעלת האויר.

התחבורה הינה מרכיב חשוב באיכות המשק והכלכלה.

LIFE and ENVIRONMENT

Non-Government umbrella Organization to promote the quality of life and the environment in Israel

יוסף תמיר - יזר ההנהלה

חיים וסביבה

ארגון-גג של שותרי איכות החיים וסביבה

עפרון יצחק
-קרן קיימת לישראל
ישראל פלג, שרה רעיו
-האגודה לתרבות הדור
רון עציון
האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף
יורם כהן
-רוטרי, איכות הסביבה
ירוחם לקרץ
-איגודי איכות הסביבה
שירלי בוגמין
- אקונט
אלון טל
- אדם, טבע ודין
מרים זיבור
- מזכירת כבוד

צמורה רון
-איגוד נשים אקדמיות
לין גולומביק
-התאחד עולי אמריקה וקנדה
איכות הסביבה
הבדר חזן
-אירגון לגנות ולנוף
מיה מוטנג
- בני ברית, איכות הסביבה
דפנה הר אבן
- הועד הפועל, הפעולה הקהילתית
להב ידידה, תלמה ורי
- ויצ"ל, איכות הסביבה
צפורה צור
- נעמ"ת, איכות הסביבה

פרופ' לב פישלזון
- יועץ מדעי
אבי יונטר, רואה חשבון
-גזבר כבוד
עזריה אלון, משה שלר
-החברה להגנת הטבע
מיכה הלוי, יעקב ברדוגו
-מרכז השלטון המקומי
בארי ידידה
-מלר"ז
ווהה קצב, עפר איסרוב
-הרשות לצרכן, איכות הסביבה
בדרי פטל
-האגודה הישראלית לאקולוגיה
ומדעי איכות הסביבה

נודה למודעים עם מודעה זו, על תרומותיהם למימון: בנק אמריקאי - ישראל, אבן גבירול סד ת"א, חשבון 79767.

"מדיניות התחבורה הצבורית בישראל היא אנטי-סוציאלית ומנוגדת לכל מדיניות תחבורתית סבירה. היא נוגדת את הגישה בת-זמננו לתכנון אורבני, פוגעת בבריאות האוכלוסין ומחבלת באיכות הסביבה".

דניאל בלום, עורך אחראי,
ידיד השבוע 18 במרץ 1994

מ-3 באפריל 1994 העלו תעריפי התחבורה הצבורית ב-6%. בעשור האחרון קפצו מחירי הנסיעה באוטובוסים ב-2900%. מדד המחירים עלה ב-960%. מחיר הדלק - ב-559%, מספר כלי הרכב הפרטיים גדל במליון ורבע!!!

במאמרו של ד. בלום נאמר:

בישראל רשת תחבורה צבורית טובה. בשנים האחרונות היא גם מהירה, מודרנית ונוחה. היא היתה יכולה להיות מהירה יותר אילו אכפה המשטרה, בשעות העומס, את הבלעדיות על הנתיבים השמורים לאוטובוסים. מי שמביט בבוקר על פקקי התנועה מבחין במכוניות פרטיות רבות שבהן הנהג או הנהגת לבד. אפילו שני בני זוג אינם משתמשים במכונית אחת, אין מאמץ לחבור יחד מספר שכנים להסעה משותפת כפי שנהוג במדינות מתקנות רבות. שם הפיתוי הוא באישור לנסוע בנתיבים המהירים לכלי-רכב שבו נוסעים לפחות שלושה או ארבעה בני-אדם. העדר פיקוח משטרה על הנתיבים מחיר זול יחסי למשתמש ברכב פרטי מוגעים בתחבורה הצבורית וגורמים לבזבז אדיר של מקורות כלכליים. אין דרך מנהלית לעדוד בתחבורה צבורית. הדרך היחידה היא כלכלית-תחרותית.

רק שרות נוח במחירים אטרקטיביים יגביר את השימוש באוטובוסים. הדבר יביא לחסכון בדלק, יקטין את תאונות הדרכים, יפחית את הבלאי של הציוד היקר, ימנע מגיעה חמורה בבריאות הציבור ע"י זיהומי אויר ורעש, יצמצם את אובדן שעות העבודה המתבזבזות במקום, יביא להקטנת הצפיפות והחנק בדרכים ועלה את רמת התעבורה והתחבורה בערים במיוחד.

מי שמתכוון להשקיע ברכבות פרווררים, ברכבות קלות או ברכבת תחתית צריך לזכור כי יהיה עלינו לקבוע מחיר שימשיך בעלי רכב פרטי להעדיף תחבורה ציבורית.

העלאת מחירי הנסיעה באוטובוסים, שעליה החליטה הממשלה, היתה גבוהה מדי בכל קנה מידה רציני. אף שהיא פחותה מזו שדרשו פקידי האוצר. הממלצים להעלות את תעריפי הנסיעה בתחבורה צבורית לא נסעו זמן רב באוטובוס רגיל. הם לא ראו מבעד לוויילונות מכונית השרד הממשלתית, הנהוגה בידי נהג, את הפקקים בכבישים בשל ריבוי הרכב הפרטי.

מדיניות מחירי התחבורה הצבורית בישראל היא אנטי-סוציאלית מנוגדת לכל מדיניות תחבורתית סבירה, היא נוגדת את הגישה בת-זמננו לתכנון אורבני, פוגעת בבריאות הצבור ומחבלת לאיכות החיים והסביבה בישראל. הממשלה חייבת לשנות כיוון ולתת תמריץ כלכלי להגברת השימוש באוטובוסים וברכבות

מאות אלפי תושבי ישראל תומכים בנאמר לעיל.

שוחרי איכות החיים והסביבה צדדו והטיפו זה כעשרים שנה להעדפת התחבורה הצבורית המקובלת יותר ויותר ברחבי תבל. אנו מציינים בסיפוק שערי איכות הסביבה והתחבורה חייבו בממשלה עדיפות לתחבורה המונית. יש לזכור שסלילת כבישים חדשים איוה פתרון לבעיה. הם יסתמו מהר מאד במליון וחצי מכוניות פרטיות נוספות בעשור הבא.

LIFE and ENVIRONMENT

Non-Government umbrella Organization
to promote the quality of life and the
environment in Israel

FOUNDED 1975

חיים וסביבה

ארגון-גג של שוחרי
איכות החיים והסביבה

יוסף תמיר - יו"ר

להב ידידה, תלמה נרי
- ויצ"ר, איכות הסביבה
צימורה צור
- נעמ"ת, איכות הסביבה
בני מושקין
- קרן קיימת לישראל
ישראל פלץ
- האגודה לתרבות הדיוור
רון עציון
- האיגוד הישראלי של
אדריכלי נוף
יורם כהן
- רוטרי, איכות הסביבה
יורחם לקרץ
- איגודי איכות הסביבה
שירלי בנזמין-אקונט
אלון טל-אדם, טבע ודין
חינדה נוס
- הדסה ישראל- איכות הסביבה

פרופסורים לב מישלזון ואביטל גזית
- יועצים מדעיים
עזריה אלון
- החברה להגנת הטבע
יעקב ברדוגו, יעקב ויסמונסקי
- מרכז השילטון המקומי
גברת שמש
- מורס המשק והכלכלה
למען איכות הסביבה
נוהה קצב, דפנה הר אבן
- חרשות לצרכן, איכות הסביבה
בדרי מטל
- האגודה הישראלית לאקולוגיה
ולמדעי איכות הסביבה
צמורה רון
- איגוד נשים אקדמאיות
לין גולומביק, דוד מירון-חפנר
- ה"ת עולי אמריקה וקנדה,
איכות הסביבה

חבר חק
- אירגון לגנות ונוף
בארי יודית
- מלר"ז
מינה מונטג
- בני ברית, איכות הסביבה
משה טורץ
- לשכת המהנדסים והאדריכלים
ומתכנני ערים
משה פרידמן
- פרויקטים אקולוגיים, הסתדרות
דני מונטג
- מגן דוד ירוק
דפנה מרגולין
- עלמא
מיכאל גיל
- עלות
מרים זיבנר
- מזכירת כבוד

תאריך 8.7.93

ראש העיר שתבחר לא יחליט על נסיגה מהשטחים. הוא יחליט על הנקיון, הירק, האור הצח ואיכות המים שאתה שותה.

את השקפותיך בענייני שלום, שטחים, דת ומדינה הבעת – ועוד תביי ררחירות לכנסת. מה שחשוב לך, בעיר שלך זה שיהיה מי שילחם בעקביות למען הנקיון, השקט, הגנים הירוקים, איכות המים, האור הצח. בקיצור: למען איכות החיים ואיכות הסביבה. לכן:

■ הקשב היטב למה שהמועמדים אומרים ומתכננים בנושא הזה.

■ דרוש מהם תוכניות ברורות ומפורטות והתחייבויות שאינן חוזרות ומה הם עומדים לעשות לסילוק מטרדים, לאכיפת חוקי הבנייה, למניעת רעש, להגברת הבטיחות בדרכים, לשיפור התחבורה הציבורית, חזות העיר, ריהוט הרחובות ושאר הנושאים הקובעים את איכות חייך יום יום.

■ תן את קולך רק למועמדים (או לרשימת מועמדים) ששיכנעו אותך כי נושאים אלו עומדים בראש דאגותיהם והם יתנו להם עדיפות ראשונה.

■ לאחר הבחירות, אל תהסס לתבוע וללחוץ שהתוכניות ימומשו, ההבטחות ימולאו ושאות העיר לא יתמסרו להנאות השלטון אלא לשיפור איכות הסביבה והחיים של תושבי העיר כולה.

■ זכור היטב: עליך החובה עכשיו להבטיח את מה שמגיע לך, למשפחתך ולסביבתך.

מעוניין לפעול למען איכות הסביבה? יש לך הצעה? רעיון? רוצה להעלות בעיה? פנה אל ת.ד. 29101 תל-אביב. תרומות לסיוע במימון המודעה יתקבלו בתודה ובברכה לחשבון: 79767 בבנק אמריקאי ישראלי בע"מ רח' אבן גבירול 70 תל-אביב, מיקוד 64952.

חיים וסביבה ארגון – גג של שוחרי איכות החיים והסביבה

יוסף תמיר יו"ר חיים וסביבה, ארגון גג

ועדת המעקב לבחירות לרשויות המקומיות: גורש שמש יו"ר, צבי אורטנברג – עמק הירדן, לין גולמביק – חיפה, צמורה רון וחגי סיטון – ירושלים, דני מונטג – רחובות, צבי ברנר – רמת-גן, משה שלר – הדרום

דרוש משרד ממשלתי לאיכות הסביבה

**אנו קוראים לראש הממשלה לחקוק בממשלה החדשה
משרד מיוחד לטיפול באיכות הסביבה**

בשנים האחרונות חלה התדרדרות חמורה במצב המשאבים הטבעיים. משק המים בסכנה. איכות האוויר בירידה. הפסולת לסוגיה ומיטרדי הביוט גורמים למיפגעים בריאותיים וסביבתיים. יש והמיפגעים בלתי הפיכים. הנזקין ותרבות רשות הרבים פגומים. חוקי הסביבה לא נאכפים כראוי. החרס האקולוגי מחריף.

העיסוק בסביבה מופצל בין משרדים שונים. גורם לבזבז כח אדם ומשאבים. פוגע ביכולת הממשלה לספק בנושא.

הדוגמה הבולטת האחרונה – מצב הביוט.

הקמת משרד ממשלתי לאיכות הסביבה היא חובה לאומית, חברתית וכלכלית. ישראל היא מהמדינות הבודדות שעדיין לא הקימה משרד מיוחד לנושאי הסביבה. הגיע הזמן לפעול.

חיים וסביבה

ארגון נב של הנזפים הציבוריים
לקידום איכות החיים והסביבה

יוסף תמיר, – יו"ר ההנהלה

לחב ידידה, תלמה נרי, – וויצ'י
צור צמורה, – נעמת
עמרין יצחק, – קרן קיימת לישראל
פלץ ישראל, – האגודה לתרבות הדיוור
פרופ' פישלזון לב, – יועץ מדעי
רון עציון, – תאגיד הישראלי של אדריכלי נוף
אבנר אבנרי, יהודה גולן, – התנועה
למען ארץ ישראל טובה
שמחה קליוסקי, – מ"מ יו"ר המועצה הלאומית
למניעת תאונות דרכים

עזריה אלון, יהודה בן-חור, – החברה לחגנת חסבע
יהודה לנקרי, – ראש המועצה המקומית שלומי וירד תעדת
איכות הסביבה, מרכז חשלוטו המקומי
בארי ידידה, – מלר"ז
בדרי פסל, – האגודה הישראלית
לאקולוגיה ומדעי איכות הסביבה
צמורה רון, – איגוד נשים אקדמאיות
הברר חנן, – ארגון לגנות ולנוף
יפה עמיקם, – בני ברית
דפנה דר-אבן, – הועד הפועל הפעולה הקהילתית

אנשי מדע ועשיה בתחום הסביבתי:

ד"ר ראובן לסטר, עו"ד, – ירושלים
חנוך לסר, – יועץ אירגוני
ירוחם לקריץ, – איגוד ערים חדרה לאיכות הסביבה
ליונל מדגר, – פקולטה לחקלאות, רחובות
ד"ר אילן מלסטר, – טכניון, חיפה
רמי מנור, – העונגפלט בע"מ
אריה מצר, – שירותי תכנון
יוסף מרקוס, – תח"ל, חיפה
פרופ' אביהר נבו, – אוניברסיטת חיפה
יוסף סוקר, – מתכן סביבתי
משה סלע, – מועצה איורית עמק חמר
בני סקלי, – אורמות – טורבינות – יבנה
פרופ' אבנר עדין, – האוניברסיטה העברית ירושלים
בנימין מני, – איגוד ערים לאיכות הסביבה, חדרה
ד"ר אבי פאנו, – מחנדים יועץ
פרופ' דב פור, – האוניברסיטה העברית ירושלים
צבי פור, – איגוד ערים לאיכות הסביבה, חיפה
ד"ר מרדכי פלג, – האוניברסיטה העברית ירושלים
ד"ר ברנדה פליקשטיין, – איגוד ערים חיפה
לאיכות הסביבה
ראובן פרוינד, – צינורות חמזרח התיכון
מחנדים יהודה קליין, – נהריה
משה קנטרוביץ, – משאבי סלע בע"מ
י' רוזנבלום, – מוזאיקה בע"מ
אורנה ריבלין, – משרד הבריאות
פרופ' חלל רסקין, – האוניברסיטה העברית ירושלים
פרופ' חלל שובל, – האוניברסיטה העברית ירושלים
פרופ' חוה שטיינברגר, – האוניברסיטה העברית ירושלים
ד"ר יוסי שטיינברגר, – אוניברסיטת בראיילן
דוד שינר, – תח"ל
גבריאל (גברוש) שמש, – קואופרטיב "דן"
אלדד שרונ, – מבני תעשייה בע"מ

יריב אבישר, ש"ע טמיר, חשבת מים
יעקב ארן, – מקורות, חיפה
יעקב בוגנים, – מועצה מקומית מעלות
ד"ר בלה בן-דוד, – איגוד ערים לאיכות הסביבה, חיפה
אילן בן-הרים, – מקורות, חבל הירדן
דרור בן-יואב, – מנהל אגף חזית מני העיר עיריית נתניה
יהונתן בן-צור, – מקורות בע"מ
פרופ' טומי ברמן, – חקר ימים ואגמים לישראל
אמירה גוטויליג, – אירטון עובדי חמים
ד"ר אבוטל גזית, – אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר אליעזר גנור, – הסוכן לחקר בריאות הסביבה
יונתן דביר, – קיבוץ כפר מנחם
פרופ' צבי דובינסקי, – אוניברסיטת בראיילן
ד"ר אינקה דור, – האוניברסיטה העברית ירושלים
ד"ר אהרן דותן, – אוניברסיטת תל-אביב
מ' דקה, – אגף הפיקוח הכללי, עיריית חיפה
שי הרשקוביץ, – איכות הסביבה, רמלה-לוד
פרופ' איתמר וילנר, – האוניברסיטה העברית ירושלים
ד"ר בלה וילנר, – האוניברסיטה העברית ירושלים
דוד זוהר, – מקורות, חבל הירדן
אשר טורטל, – אשוח מחנדים בע"מ
ניסים טל, – מקורות, חבל הירדן
ד"ר בני טלטש, – מקורות, חבל הירדן
סני כספי, – פילטריישין בע"מ
דוד כץ, – מקורות בע"מ, חיפה
משה כצלנסון, – מקורות, חבל הירדן
ד"ר עובדיה לב, – האוניברסיטה העברית ירושלים
פרופ' זאב לוין, – אוניברסיטת תל-אביב
ד"ר אמיר לומברוז, – מיחאר אורגני בע"מ
פרופ' מנחם לוריא, – האוניברסיטה העברית ירושלים
ד"ר מנחם ליבהבר, – תח"ל בע"מ
ניב ליש, – חומית קבוצת כינרת

חיים וסביבה

ארגון גג של הגופים הציבוריים לקידום איכות החיים והסביבה.

להזים שקר מוסכם

היום תועלה בכנסת הצעה לתיקון חוק התכנון והבניה. כוונתה המוצהרת: קיצור הליכי אישור תכניות בניה.

בארץ מקובל שקר מוסכם: יש טחבת באישורים.

משרד הפנים ערך בדיקה. נקבע חד משמעית: 95 אחוזים ממגשי התכניות הגישו תכניות חריגות. אלה גרמו לסחבת!

כל חריגה שווה סכומי עתק. היא מעשירה בודדים על חשבון הציבור. ענין הסחבת מופץ ע"י מעוניינים, רדפי רווחים קלים ואגדתיים:

תכניות התואמות את החוק, מאושרות ללא כל סחבת!

הבלם היחיד למניעת הפיכת חוק התכנון והבניה לחוכא ואיטלולא הם התנגדויות הציבור ועמידתם של מוסדות הרישוי.

התיקון המוצע מחליש ופוגע במעורבות הציבור בהליכי התכנון. התיקון פוגם קשות באיכות הסביבה ובאיכות החיים לה אנו ראויים.

אנו קוראים לחברי הכנסת להמנע משלילת זכות זו, שהיא נכס ממדרגה עליונה בעולם החופשי.

מעורבות הציבור היא מרכיב חשוב בהליך התכנון ותנאי חיוני למניעת פגיעה באיכות החיים והסביבה.

הנהלת חיים וסביבה

חיים וסביבה

ארגון בג של שוחרי איכות החיים והסביבה

"לא!" למע"ץ –

"כן!" לרמת השרון

חוכנית מע"ץ לבנות מחלף עילי בצומת רמת השרון והכפר הירוק היא חוכנית שלילית.

המחלף העילי הוכח כמפלצת המרבה במיפגעים בריאותיים, אקולוגיים, סביבתיים, נופיים ואסתטיים, פוגע חמורות באיכות חיי התושבים באיזור, גורם ניכור ומחבל בפיתוח השטח האורבני העתידי.

בינוי מחלפים כאלה באיזורים עירוניים הוכיח שהם גורם הרסני הנוגד את טובת הצבור.

תושבי רמת השרון והסביבה עלולים ליפול קורבן לתכנון אנכרוניסטי זה. הם תובעים פתרון סביר אחר.

**הפתרון הוא בהעתקת
המעבר אל מתחת לפני
הקרקע. המיפגעים
יצומצמו ובו בזמן ירווח
לתחבורה ולתעבורה.**

מהבחינה התחבורתית אין הבדל בין המחלף העילי לשקוע.

יש לתמוך בעמדת רמת השרון ותושבי האיזור למען רווחת האוכלוסין, הגנה על איכות חיים נאותה ופיתוח ללא הרס.

הנהלת חיים וסביבה

פרופ' לב פישלזון

ראש המכון לחקר שימור הטבע,

אוניברסיטת ח'לאביב

יוסף תמיר

יו"ר

דאריך 8.12.89

לישראל נשקפת סכנה

"ויקח ה' אלהים את האדם
וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה"
(בראשית ב' ט')

בסחצית 1992 חתם הקד האנושות בעצרת פיסגת העולם שחכונס ע"י האו"ם בברזיל. ידון בה הצפוי ליקום, לקראת אירועי העצרת תוצג ברחבי חבל סידרה תיעודית אקולוגית והדרמה הטלוויזיונית הצעדה על אירופה. האפריקאים נושעים את היבשת הנועת ועולים על אירופה. החומרים הכימיים בחקלאות, העיור, החינוש, הסחף, הסכרים והזיהום, המלווים בפיתוח הרסני, מכחישים מדי יום ביומו כ-100 יצורים חיים. מיליוני בעלי חיים צפויים לעורל דומה. קצב העלמם עתה גדול פי 400 מאי פעם.

מה שקורה לבעלי החיים עלול לקרות גם לאדם. יש למועז זאת בארץ ובכל מקום. ובארץ -

- ★ בישראל מתנהל הרס סביבתי חסר תקדים. איכות החיים בארץ בסכנה.
- ★ איום זה חמור מכל בעיה בתחלופה. ההרס וההשחתה האקולוגיים הם בלתי הפיכים, הם לעד ו
- ★ מרובר בזיהום רעיל ומחמשך של מקור הקיום - המים.
- ★ הכנרת בסכנת המלחה
- ★ קרקעות מיובות הופכות למשטחי בטון.
- ★ לשם כך מפעילים חוקי חירום. בעקבותיהם מתנהלת בניה פרועה.
- ★ זכות הציבור להתנגד - נשללה. בדרך זו נבנות אלפי יחידות דיור סמוך למחנות טיפול בשפכים, בקרבת אחרי סילוק אשפה ובתחום מחצבות סוהמות.
- ★ שינויים הוקמו בקרבת תעשיות הפולטות אוויר רעיל. בניינים נבנים בצד כבישים טואנים רוויים בחומרים צורכי עניים ומגרים דרכי נשימה וגורמי מחלות.
- ★ זיהום האוויר ממכוניות, המתרבות ללא הגבלה, גורם לא רק לחנק חנועתי אלא למיפנע אקרסביבתי מהחומרים ביותר
- ★ בירושלים מתבצע הרס סביבתי אורבני והבירה הופכת בידי בירוקרטים לצומח עורקי תחבורה וחובלה הרהאסון אקולוגי ובטיחותי. כל זאת כשערים בעולם חוסמות את מרכזיהן בפני רכב פרטי ומעדיפות תחבורה המונית. רווחת האוכלוסיה והנחת הסביבה מחייבים הסעה המונית שאוונה מנבילים...
- ★ הכובד בצריכת האנרגיה בארץ היא שערוריה. בארץ השמש והאור צורכים אנרגיה כאילו היינו סעוריה...
- ★ חומרי אריזה בלתי מסוחזרים ופסולות בכמויות עצומות מצטברים להררי אשפה הגדלים והולכים.

נושאי הפנים והחברה נופלים בין כסאות השרים ועוזריהם.

- ★ ועדת מנכ"לים שהוקמה למפל בנושא הביוב אינה מתפקדת סטעמי יוקרת מנוונים.

חדלנו לשמור על ארצנו

התוצאה הבלתי נמנעת מהמצב - פגיעה בריקמה החברתית, נזק למשק ולכלכלה. החוסן האנושי - נחלש. בסופו של דבר חיה לכך השלכה גם על הבטחון.

חובה לאומית לבלום תהליך זה בעוד מועד

יוסף תמיר - יזר ההנהלה

יעקב בדרוגו, מיכה הלוי - מרכז העולטון המקומי
עמיקם יפה, מינה מונטג - בני ברית איכות הסביבה
דפנה הר אבן - הוועד הפועל, הפעולה הקהילתית
ירידה להב, תלמה נרי - יצ"ר, איכות הסביבה
צפורה צור - נעס"ת, איכות הסביבה
עפרון יצחק - קרן קיימת לישראל
ישראל פליק, שרה רעיוני - האגודה לחברות הדיור
רון עציון - האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף
יורם כהן - רוסרי, איכות הסביבה
בנימין פני - איגוד איכות הסביבה
אלון טל - אדם, סכע ודין, עמותת משפטיים

פרופ' לב פישלון - יועץ מדעי
אבי וינטר, רואה חשבון - חבר כבוד
עוריה אלון, משה שלר - החברה להגנת הסכע
חנן הברד - ארגון לנוות ולנוף
בארי ירדיה - מלר"ז
נווה קצב, עפר איסרוב - הרשות לצרכן - איכות הסביבה
בררי פטל - האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי איכות הסביבה
צפורה רון - איגוד נשים אקדמאיות
לין גולומביק - הו"י עולי אמריקה וקנדה, הוועדה לאיכות הסביבה
שירלי גומין - אקוס, רשות מידע בנושא סביבה

The Negev is in Danger. Please Give a Damn. The Need for Voice of America is Gone With the Wind.

On a large territory of our small country, special interests are planning to build a large facility which is likely to cause an unprecedented ecological, environmental and public-health disaster, while also hurting the tourist trade, and the economy of the region. The population of nearby settlements will be forced to abandon their homes. Sixteen shortwave broadcasting transmitters with their 24 antennas, with heights of up to 200 m., will emit electromagnetic radiation of the highest intensity generated anywhere in the world, interfering with the ability of Israeli planes to maintain their flight paths, and with the migration of millions of birds. All forms of life in the region will be severely damaged, and the ecosystem ruined.

The original motivation for setting up a Voice of America broadcasting station in the Middle East no longer exists. The Iron Curtain has fallen.

It is reasonable to presume that, in the light of current knowledge, not one of the 50 US states would consent to the construction of a similar facility within its boundaries.

We urge the Israel Government, and the American President and Vice-President to cancel this monstrous project.

Our concern must be not for the immediate, temporary advantages of this project, but for the safety and well-being of future generations.

Josef Tamir

Chairman, Life and Environment

Prof. L. Fishelson - Scientific Advisor
A. Alon, M. Sheller - Society for the
Protection of Nature
M. Halevi, Y. Bardugo, Union of Local
Authorities
L. Golombick, Association of
Americans and Canadians in Israel
H. Gross, Hadassah Israel
M. Montag, B'nai B'rith
Y. Efron, Jewish National Fund
R. Etzlon, Israel Union of Landscape
Architects
S. Benjamln, Econet
A. Tal, Israel Union for Environmental
Defense
M. Zibner, Honorary Secretary, Life
and Environment
Z. Ron, Academic Women's Union
M. Turez, Association of Engineers
and Architects in Israel
G. Shemesh, Israel Economic Forum
on the Environment

D. Margolin, Association for Environ-
mental Quality
N. Kalzav, M. Freedman, Consumer
and Environment Protection Authority
of the Histadrut
Y. Lahav, T. Neri, Israel Wizo
Federation
Y. Be'eri, Public Council for the
Prevention of Noise and Pollution in
Israel
B. Palal, Israel Society for Ecology and
Environmental Quality Sciences
H. Haberer, Israel Landscape
Gardeners Association
D. Har-Even, Community Action
Committee of the Histadrut
Z. Tzur, Na'amat
Y. Peltz, Organization for Better Housing
Y. Cohen, Rotary
Y. Lakretz, Association of
Environmental Quality
D. Montag, Guardians of the Environment

Contributions to help cover our expenses will be appreciated:
American-Israel Bank Ltd., Ibn Gvirol Branch, Tel Aviv, Account 79767.

LIFE and ENVIRONMENT

Non-Government umbrella Organization
to promote the quality of life and the
environment in Israel

FOUNDED 1975 נוסד

חיים וסביבה

ארגון-גג של שוחרי
איכות החיים והסביבה

איזו ארץ נוריש לבאים אחרינו? ישראל בשנות האלפיים

מרצה אורח: פרופ' אדם מזור, אדריכל
עומד בראש צוות תוכנית-אב לישראל לשנות האלפיים.

בישיבת הנהלת חיים וסביבה
וועדת השלטון המקומי לאיכות הסביבה

פתיחה: שורשי העתיד – יוסף תמיר, יו"ר
הישיבה תחקיים ב-10 בפברואר 1993, שעות 10.30-13.00,
במרכז השלטון המקומי, תל-אביב.

תכנון הבינוי, התחבורה והפיתוח, ניצול משאבי הטבע,
השימושים בקרקע, הבעיות האקולוגיות והסביבתיות
ודרכי איכלוס הארץ
לקראת היווצרות מדינה-עיר (MEGA CITY) –
מהווים את האתגר הלאומי!

פרטים: אילנה, טל': 03-6919241

Josef Tamir Chairman of Life and Environment*

Cry, Lost Land

Earth Cannot be Imported

"If we have agriculture – we have a homeland too"
Moshe Smilansky

Israel is now in the grip of an accelerated freeing of agricultural land for development at a wild pace. The real meaning of this is the permanent loss of more than one half of Israel's arable land. Citrus groves, orchards, vineyards, fields and pasture land, wooded land, the last natural beaches in the Mediterranean, and open spaces are disappearing forever. In their place, seas of concrete, highway intersections, bridges, roads, and commercial, industrial and residential buildings are being erected, to cover the face of the country. Those responsible are not interested in the environment impact, or in long term planning. The developers are racing forward in a mad rush, with no thought of sustainable development. As a result, Israel enjoys the dubious honor of being in violation of the 1992 Rio UN Convention on Development and Environment.

The Gold Rush

The Planning and Construction Law has been emasculated. The public is prevented from any say on the fate of the environment it lives in, or on future quality of life in Israel. The reserves of green and agricultural land are being destroyed by bodies with vested interests. Greed and quick profits are undermining Israel's supreme national interests."

The Country Is Becoming One Huge Megalopolis

The inevitable outcome of the current situation is that Israel will become one enormous city. As in similar monstrous conurbations around the world, this process engenders harmful ecological

and environmental phenomena. The spread of urbanization will seal up the land, and preclude the collection of rainwater in underground aquifers. Urbanization will also severely strain the sewerage and waste disposal systems. Traffic will become a critical issue. The upshot will be an increase in poverty, an upsurge in crime, more unemployed, more homeless people on the streets, and the undermining of law and order.

The Fabric of our Society Is In Danger

The Aim: Public Involvement

The bitter lessons of hasty, unplanned urbanization around the globe have passed unnoticed in Israel. We ignore the examples of Los Angeles and New Delhi, Mexico City and Cairo, Sao Paulo and Calcutta, and dozens of other metropolises around the world. This mad rush is robbing Israel of her food base, and will make her dependent on food imports – another threat to our future.

On behalf of the 24 nationwide non-profit organizations promoting quality of life and the environment and their 120,000 members, I appeal to the Prime Minister, Members of the cabinet, Knesset and heads of local authorities to put a stop to this irreparable self-destruction.

We call on the public to become involved and respond to this disastrous situation.

Planned development – yes
Rushed, destructive development – no
Sustainable development – yes
Fictitious development – no

* The 1994 State of the World Yearbook (March 1994), published by the Worldwatch Institute in London and New York, citing U.N. sources and governmental science agencies, reports that the amount of available land throughout the world is rapidly decreasing. The causes: excessive exploitation, pollution, unnatural use of land and unsustainable development. Marine and Land food crops are steadily diminishing. By the year 2010, the world's population will pass the 7 billion mark and Israel's population will reach 8 million. In 26 countries today, there is not enough drinking water and their water sources are not being restocked. Desertification is expanding at an unprecedented rate.

The Massacre of the Good Land

On June 25, 1979, while I served as M.K. I raised the issue of preserving agricultural lands in the Knesset. This initiative was in response to pressure by interested parties, eager to exploit land commercially. The government was inclined to give in to these developers. Following my initiative, Agriculture Minister Ariel Sharon made the following responses:

- In Israel there are 4,630,000 dunams of arable land. Since the establishment of the State of Israel in 1948, some one million dunams of agricultural land have been made available for non-agricultural development.
- Since 1965, with the passing of the Planning and Construction Law, the formation of the Committee for Conserving Agricultural land, and the decision that agricultural land that cannot be changed without the approval of this committee, the tide of freeing agricultural land for other purposes has been severely curtailed.
- The Ministry of Agriculture's representatives on the Committee for Conserving Agricultural Land successfully block attempts to release agricultural land.
- The Ministry of Agriculture sees in the preservation of agricultural land a national imperative, and will continue to fight attempts to take over agricultural land. This will ensure future agricultural production for the domestic and foreign markets.
- Agricultural production supplies 96.9% of food production.

Ten years later, in 1989, the same Ariel Sharon, now Minister of Housing and Construction, rendered the Planning and Construction Law impotent by bringing in emergency regulations, thus robbing the country and its citizens of their most valued asset, namely, arable and green land. The present government is continuing the murder of the good land.

In an article I published under the Title "The Murder of the Good Land" in Ha'aretz on August 16, 1979, I pointed out the danger behind the temptation to turn Israel into a land of concrete. No country in the world seeks to reduce the cost of housing, by eliminating the mainstay of its life – land.

* Life And Environment

Non-Government umbrella organization to promote the quality of life and the environment in Israel.
P.O.B. 20040, Tel Aviv 61200

חברי כנסת הקימו גוף על-מפלגתי לעניינים אקולוגיים - ביזמת יוסף תמיר

צעד חשוב להגברת תודעת העיר, קידום השירותים לאזרח, בלימת סכנות הנובעות מזהומים, צפיפות, והעדר תכנון מעשי, לא דיבורים

כאמור, תאריך כנסת חברי כנסת סיוע יסודי ופד סילמסון על ספגתי לקידום ופד שות הנדסה הפקולטת כנסת לי

יוסף תמיר

מינויו של מבקר בעירות - בוועדת הפנים

כאמור, תאריך כנסת וועדת הפנים של הכנסת בראשות ח"כ מ. מרדכי, המשיכה אתמול ל- 100

רצח האדמה הטובה

שטח ביזור - הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

צמיחת ערים

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הוקם ועד פרלמנטרי על-מפלגתי לקידום הטיפול בבעיות סביבתיות

רחובות נסגרים לתנועת רכב

בועידה הבינפרלמנטרית לאיכות הסביבה:

אשרה הצעת ישראל לשיתוף פעולה נגד זיהום הים התיכון

טוניסיה הצביעה בעד * נציג מצרים לא השתתף בהצבעה

שטח ביזור - הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

הגוש האסטרטגי האסאני ו- 100

בנק ישראל התעלם, בכל שנות קיומו, מההשלכות הכלכליות, התקציביות, המשקיות והחברתיות הפוגעות בסובב ובאיכות חיי האוכלוסין. הבנק יזם את "עסקת העשור" כשהציע לפרוע חובות ההתיישבות החקלאית ע"י מיסחור האדמות המניבות! יוסף תמיר התריע בפני הנגיד על כך, שהוא מפקיר את עתיד החקלאות על מיוזבח הבנקים. לאחרונה, ב-2.11.95, הפנה את תשומת לב הפרופי י. פרנקל שכביש חוצה ישראל יטיל על מדינת ישראל צל כבד מכמה וכמה בחינות, תקציביות, משקיות ובריאותיות, והבנק שותק... מה עוד: הבנק העולמי הפך בשנים האחרונות לגורם רב השפעה במערכה על הגנת הסביבה והערכים האקולוגיים. על כך השיב הנגיד-

נגיד בנק ישראל

ירושלים, ר' בכסלו התשנ"ו
29 בנובמבר 1995

לכבוד
מר יוסף תמיר
חיים וסביבה
ארגון גג של שוחרי איכות החיים והסביבה
רח' הפטמן 3
תל אביב

מר תמיר הנכבד,

הנני מודה לך על מכתבך מה- 2.11.95 ועל החומר המלווה. אין ספק שחנשאים שהעלית הם כבדי משקל וראויים הן לדיון צבורי והן לדיון מקצועי.

בנק ישראל מופקד כידוע על המדיניות המוניטרית ומייעץ לממשלה בנושאי כלכלה. מטבע הדברים הנושאים בהם עוסק הבנק הם בעיקר נושאים מקרו-כלכליים ואלה גם הנושאים בהם מתבטאים נציגיו ובהם נעשים עיקר המחקרים בבנק. בתחום איכות החיים והסביבה, אין אנו מתימרים להיות באותה רמה של מומחיות ועדכון כמו בנושאים האחרים ועל כן קולנו בנושא זה נשמע בהתאם.

חרף האמור לעיל עלי להדגיש שאנו מיחסים לנושא חשיבות מרובה. לדעתנו התשובות לבעיות איכות הסביבה ואיכות החיים אינן מנוגדות בהכרח למדיניות יעול הקצאת המקורות, צמיחה כלכלית ותהליכי עיור ותיעוש. יתר על כן, טיפול נכון בבעיות המתעוררות בהתרחש תהליכים כלכליים אלה עולה בקנה אחד עם שיפור איכות החיים.

אשר על כן, פעולותינו השונות ומאמצינו בהסברה ובחשפה לל המדיניות והמעשה הכלכלי, יש בהם תרומה חיובית עקיפה, כך יש לקוות, גם על התחום עליו עמדת במכתבך.

לדעתי, חיוני לכלול נושא נרחב וחשוב זה של איכות הסביבה בשיקולי עיצוב הפעילות הכלכלית והפרויקטים הכלכליים. ככל שנשכיל להפנים השפעות סביבתיות (לרבות רעש, זחום ואוויר, נזקי נוף, צפיפות וחשחתת משאבי טבע) בחישובי עלות ותועלת, וננישם השימוש בפרמטרים של עלות חברתית גם בתחומים שציינת, כך נקדם את המטרה המשותפת - שיפור רמת החיים ואיכות החיים בישראל.

בבנק ישראל בהחלט חודרכנו גם על פי שיקולים אלה בנועורבותנו (במחקר, בדו"ח בנק-ישראל, במוסדות ובוועדות השונות) - בהמלצותנו להרחבת תשתיות בתחבורה, בחינוך ובתקשורת וכן בהפעלת השפעתנו בתחומים השונים כגון תימחור יעיל למשק המים, מיסוי הרכב, מחירי האנרגיה, תאונות הדרכים, סובסידיה ומדיניות חקלאית והקצאה יעילה של גורמי הייצור בענפי המשק השונים.

אני שב ומודה לך על מכתבך.

בכבוד רב,
יעקב פרנקל

מישלת ישראל, עלי על הפסים! עצרי את כביש חוצה ישראל.

זוהי ההזדמנות האחרונה למנוע טעות היסטורית!
אל תניחו למיתוסים להטעותכם!
יש אכאל אה האכאל כפי שהיא:

מיא: כביש חוצה ישראל יחלץ אותנו מהפקקים.
מכאל: צריך רק לבדוק את המפה ולהוכיח היכן מצויים הפקקים. אלו מרוכזים בערים הגדולות ובכניסות אליהן. הכביש לא יקל על העומס שכן מחקרים הוכיחו כי רק 10% מהנסעים בכבישי גוש דן נזקקים לכביש עוקף.

מיא: לאחר בדיקה מעמיקה, החליטה המועצה הארצית לתכנן בניה שהכביש מהווה פתרון אופטימלי.
מכאל: חרף דרישות חוזרות, מעולם לא הוכן תסקיר השפעה על הסביבה הבוחן את החלופות לכביש. כמו כן פרופסורים ידועים לתחבורה ולתכנון מן הטכניון, אוני העברית ותיא מביעים התנגדות עזה לכביש.

מיא: הכביש יקרב את הפריפריה למרכז הארץ.
מכאל: במקרה הטוב יסייע הכביש לקרב את הפריפריה לפקק ההולך וגדל.

בכל העולם כבר נוכחו לדעת שהוספת כבישים גורמת לעליה במספר כלי הרכב. התוצאה: הגברת הפקקים וריבוי מספר תאונות הדרכים.

מיא: הכביש ישפר את איכות החיים בישראל.
מכאל: הכביש יהווה סכנה לבריאות הציבור, יגביר את זיהום האוויר, ויגדל ממדינת ישראל קרקע חקלאית ושטחים פתוחים יקרים מפז.

ברור לכל, כי יש צורך דחוף בפתרון בעיות התחבורה בישראל - בתוך הערים הגדולות, בכניסות אליהן ובין הערים הגדולות והפריפריה.

הכביש אינו פותר אף לא אחת מבעיות אלו!

הפתרון צריך להתמקד בתחבורה מסילתית -

כנאל מאגל עסרים כנאל פרזרים כנאל זינעיר/ניאל

**חברי המישלה! אל תהיו אלה שיתידו אותנו
עם מדינה אך ללא ארץ!**

כשם 24 עמותות ארציות המאגדות בארמון הגג יוסף תמיר - יו"ר ההנהלה.
יועצים מדעיים: פרופ' לב מישלזון, פרופ' אביטל גזית.
ועד הפעולה: ד"ר אלון טל, בלהה גדיעון, גבריאל שמש.

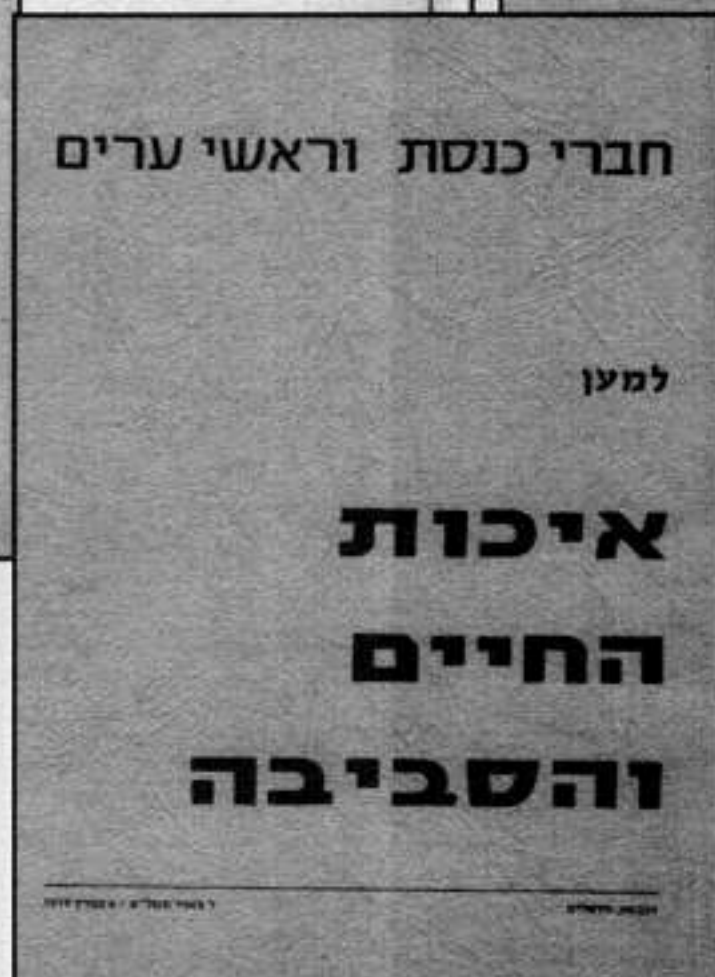
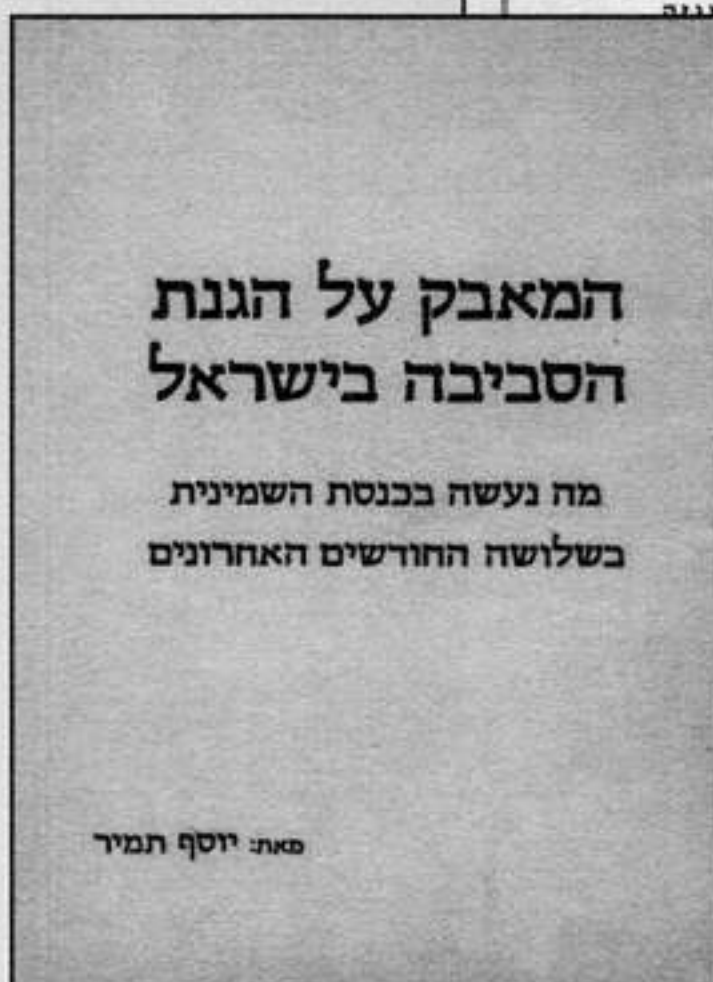
חיים וסביבה
ארגון גג של שוחרי איכות החיים והסביבה.

למעוניינים: מוקד המאבק ב"אדם טבע ודין" אגודה ישראלית להגנת הסביבה
כתובת: זלמן שנאור 21 תל-אביב טל. 03-5256462 רב קווי, פקס. 03-5256475

דאריק, ינואר 1996

מבחר חוברות שראו אור במהלך השנים

יסוד פורום המשק והכלכלה למען איכות הסביבה בישראל

המייסדים:

אלכס אברמוביץ, יו"ר קואופרטיב ה-
אברהם אהרון, מנהל דלק נפט
החל אהרון, יו"ר התאחדות המכרות בע"מ
אלה איזנסון, מנהל התעשייה האווירית
יוסף אלמון, מנהל סטודיוס קינור
עמוס אפשטיין, מנהל איגוד התעשייה הקבוצתית
יוסף בליזנסקי, מנהל התעשייה התעשייתית
אלברט בן-דוד, מנהל יען-יור
שמואל בן-טוב, מנהל התעשייה הירוקה
יהודה ברוצקי, מנהל תעשיית המכונות
יוחנן בור, מנהל שוק
דן גילסון, מנהל תעשיית המכונות
אלי הורוביץ, מנהל תעשיית המכונות
דוד חיימל, מנהל תעשיית המכונות
חנה זמל, יו"ר תעשיית המכונות
גורן חכם, מנהל תעשיית המכונות
דב לאוסון, מנהל תעשיית המכונות
בנימין לוינסקי, מנהל תעשיית המכונות
אמיר סקוב, מנהל תעשיית המכונות
חנה טורדנר, מנהל תעשיית המכונות
ישראל שחור, מנהל תעשיית המכונות
צבי קצין, מנהל תעשיית המכונות
בני קצין, מנהל תעשיית המכונות
חיים קובנסקי, מנהל תעשיית המכונות
אריה קלוג, מנהל תעשיית המכונות
אריה קלוג, מנהל תעשיית המכונות
שמואל רותם, מנהל תעשיית המכונות
עמואל רותם, מנהל תעשיית המכונות
חנה רותם, מנהל תעשיית המכונות
יוסף רותם, מנהל תעשיית המכונות
יוסף רותם, מנהל תעשיית המכונות
גורן רותם, מנהל תעשיית המכונות

הכנסת השביעית

סקירת פעולות

הוועדה לאיכות הסביבה (אקולוגיה)

כ"ה במנחם חש"ל
21-7-78

י"ב בשבט חש"ל
28.1.78

יורשלים
אב חש"ל - אנושט 777

LIFE and ENVIRONMENT

Non-Governmental and public organizations
to promote the quality of life and the
environment in Israel
34 ORGANIZATIONS

חיים וסביבה

מרכז גג של חיים וסביבה
לפרויקט איכות החיים והסביבה
מנחם חש"ל - אנושט 777

הנשיא יצחק נבון:
"30 שנה עסקנו
בבנין המדינה,
עתה עלינו להעביר
בבנין העם"

חמש חבדי תחילת חיים וסביבה עם הנשיא
בנשיא ארצות החיים והסביבה

הכנסת
לאיכות הסביבה

הארץ שנוריש לבאים אחרינו ישראל בשנות האלפיים

פרופ' אדם מזור, אדריכל
ראש צוות תוכנית-אב לישראל לשנות האלפיים

מתיחה: העתיד נעוץ בשורשי העבר
יוסף תמיר, יו"ר חיים וסביבה - ארגון-גג

חיים וסביבה
מרכז גג של חיים וסביבה
לפרויקט איכות החיים והסביבה
מנחם חש"ל - אנושט 777
עשור לחיזוק
1978 - 1988
סביבה
אחת
לנו
חיזוק
למען איכות חיים וסביבה

אודות המחבר

יוסף תמיר יסד ב־1975 את ארגון הגג חיים וסביבה, עמותה ללא מטרות רווח לשתוף פעולה לאומי ובינלאומי במערכה להגנת הסביבה ואיכות החיים בישראל. כיהן כיו"ר סיעת הציונים הכלליים – הליברלים במועצת עיריית תל־אביב – יפו והנהלתה. חבר כנסת בין השנים 1965–1981 מטעם הליברלים בגח"ל ובליכוד. יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה הראשונה של הכנסת ויו"ר הוועדה לביקורת המדינה. יוזם ועדת כנסת בין־סיעתית למען הסביבה בסוף 1968 ומייסד המועצה לארץ ישראל יפה ופורום המשק והכלכלה למען איכות הסביבה. חבר בשורה של מרכזים בינלאומיים. זכה בפרס איכות הסביבה מטעם האומות המאוחדות, מיו"ר הכנסת וממשרד הפנים. יקיר המועצה לארץ ישראל יפה ועמית כבוד של האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי איכות הסביבה. פעיל שנים רבות בזירה הבינלאומית. יוזם שיתוף הפעולה הראשון בין ישראל ומדינות ערביות באיזור הים התיכון (1972) לשם הצלת הים מזיהומו המתמשך והגובר וממקימי מוסדות בינלאומיים למען הים התיכון. עורר את נושאי האזרחות הטובה בחברה הישראלית, איכות החיים וטיב סביבת האדם בעיריית תל־אביב – יפו בעשור שנות ה־60. העלה את הנושא לראשונה בכנסת השישית ואילך. יוזם החקיקה הפרטית שהפכה לחוקי המדינה: חוק נציב קבילות החיילים, חוקי נציב תלונות הציבור, מבקר העיריות ותריסר חוקי הגנת הסביבה, הטבע והנוף ששינו את פני המדינה, סדרי התכנון הפיזי ואכיפת כללי הבניה וכיבוד החוק והסדר בחברה הישראלית. ספרים: הכנסת ואיכות הסביבה, 1972. צעדים ראשונים – איכות הסביבה בכנסת – 1974, מינשר איכות הסביבה – 1978 ו־1988. חבר כנסת – 1985, מאחורי הקלעים, מכתבים אישיים מהכנסת – 1991, מאות מאמרים בעתוני המדינה על מינהל ושרותים, חברה ומישטר, פוליטיקה, איכות הסביבה והחיים, תחבורה, השלטון המקומי ועוד. מילא תפקידים מרכזיים במהלכים שהביאו להקמת המפלגה הליברלית, ביסוד גוש חרות־ליברלים והליכוד. כיהן כמזכיר הכללי של מפלגתו וראש ההסברה והארגון בגח"ל והליכוד. פרש מפעילות פוליטית ב־1981. נחשב לחלוץ המערכה למען איכות החיים בארץ ודוברים המובהק של שוחרי איכות החיים ומגיני הסביבה בישראל. התבלט בפעילותו ב"מכבי הצעיר", הצטיין כספורטאי וזכה ב־3 מדליות במכביה הראשונה בשנת 1932. ביה"ס הגבוה למשפט ולכלכלה, תל־אביב. השתלמות: לונדון סקול אוף אקונומיקס.

מכובדי,

פיתוח משק וכלכלה מואץ יש בו ברכה רבה, אבל לא רק ברכה. מטבע הדברים, כשמזדווגים להקים ולפתח תעשיות שיקלטו עולים וחיילים משוחררים הממתינים למקום עבודתם, עלולים לחשוב פחות על ההשלכות הסביבתיות של המפעל, כמו זיהום אויר ומים, סילוק פסולת בכלל ופסולת רעילה בפרט, וכדומה.

מכיון שהפיתוח מתקדם, וכולנו מקווים שימשיך להתקדם, עלול להיווצר מצב של ניגוד הולך ומחריף בין העשייה במשק לבין האינטרס הסביבתי הציבורי. כאשר נוצר מצב כזה, התגובה הטבעית הינה, חקיקה מחמירה, העלולה למרר את חיי הכלכלה על כל גווניה ולהקשות על תיפעולה ועל התפתחותה.

לפיכך חשוב היה להקים פורום שוחרי איכות הסביבה שיעדיף דרך אחרת, קרי, לא לגייס דעת-קהל וגורמי שלטון כדי להלחם בפיתוח הכלכלי, אלא לגייס את גורמי הכלכלה והעסקים כדי שישתפו פעולה ברצון וביוזמה עצמית עם המטרה של שמירה על איכות הסביבה.

כך הוקם בשנת 1991 **פורום המשק והכלכלה למען איכות הסביבה בישראל**, שבו חברים למעלה מ-120 מנהלי ארגונים תעשייתיים וכלכליים וחברות מסחריות גדולות. פורום זה שם לו למטרה לקדם את נושא איכות הסביבה תוך שיתוף פעולה עם ארגונים שוחרי הסביבה ועם גורמים מעוניינים נוספים, כמו רשויות מקומיות ועוד.

הפורום מקיים פעילות עניפה להגברת המודעות האקו-סביבתית, לוקח חלק בדיונים במסגרת ימי-עיון וסמינרים, מפיק אחת לחודשיים את בטאון **"ירוק-כחול-לבן"**. נציגי הפורום משתתפים דרך קבע ב'**חיים וסביבה**', ארגון הגג של שוחרי איכות הסביבה בישראל בראשותו של יוסף תמיר.

פעילות הפורום מכוונת בעיקר להעלאת והגברת המודעות של תעשיינים ואנשי עסקים שבדיוק כשם שעליהם לדאוג להיבטים תיפעוליים וכלכליים של מפעליהם, כך עליהם לתת את הדעת להיבטים הסביבתיים ולהיות מוכנים להשקעות הנדרשות כדי לעמוד בקריטריונים של שמירת הסביבה, לכל הפחות במסגרת החוקים והתקנות ורצוי גם מעבר לכך, אך כל אלה ייעשו בתיאום, בשיתוף ובהבנה.

אם הנך מזדהה עם מטרות הפורום, אנו מזמינים גם אותך להצטרף אלינו, להטות שכס ולפעול יחדיו למען הדורות הבאים ולמען ארץ שטוב יהיה לחיות בה.

גברוש שמש

יו"ר הנהלת פורום המשק והכלכלה
למען איכות הסביבה בישראל

יוסף תמיר

נשיא

לכבוד

פורום המשק והכלכלה
למען איכות הסביבה בישראל

רח' הליה 6 גבעתיים 53403
טל. 03-5732750-1, פקס. 03-5732749

כן, אני מעוניין להצטרף כחבר ב'פורום' מתוך הזדהות עם מטרותיכם.
אנא שלחו לי פרטים כיצד ניתן להצטרף. כתובת למשלוח מכתבים:

שם _____ כתובת _____
עיר _____ מיקוד _____ טלפון _____